NOTÍCIES DE L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA

Nº63 · 2020

SUMARI

EL PROFESSOR JOSÉ LUIS MONZÓN, PREMI PEPE MIQUEL A LA TRAJECTÒRIA COOPERATIVA

MÉS DE 2.000 PERSONES PARTICIPEN EN LES 72 ACTIVITATS DE LA I SETMANA UNIVERSITÀRIA DE L'ECONOMIA SOCIAL, CONVOCADA PER LA XARXA ENUIES, DE CIRIEC-ESPANYA

TOLEDO, CAPITAL EUROPEA DE L'ECONOMIA SOCIAL 2020

ENTREVISTA

TERESA GARCÍA MUÑOZ, DIRECTORA GENERAL D'EMPRENEDORIA I COOPERATIVISME DE LA GENERALITAT VALENCIANA

TEMA D'ACTUALITAT

CRISI DEL COVID-19: IMPACTE I RESPOSTES DE L'ECONOMIA SOCIAL

CIDEC

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
IUDESCOOP
Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria

CIRIEC España

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Facultat d'Economia

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball

NOTÍCIES DE
L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA
Nº63 · JULIOL 2020

EN AQUEST NÚMERO...

TEMA D'ACTUALITAT
CRISI DEL COVID-19: IMPACTE I RESPOSTES DE L'ECONOMIA SOCIAL

Tema d'actualitat realitzat per Rafael Chaves, catedràtic de la Universitat de València i president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya, amb els continguts següents:

- Cicle de la gestió de les emergències i paper de l'economia social
- La situació d'emergència derivada de la crisi de l'Covid-19 i de l'estat d'alarma
- La resposta de l'economia social a l'emergència sanitària
- Impacte econòmic i laboral de la crisi del Covid-19 en l'economia espanyola
- Impacte de la crisi del Covid-19 en l'economia social
- Conclusions i escenaris postcrisi Covid-19

EN PORTADA

Entrevista amb **Teresa García Muñoz**, directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana

TAMBÉ DESTAQUEM

Les nostres federacions: **Cooperatives Agro-alimentàries de la Comunitat Valenciana**

I A MÉS

Les nostres empreses: **Modular Logística Valenciana**, centre especial d'ocupació de ILUNION

Edició:
Coeditat per CIDEC (Centre d'Informació i Documentació Europea de l'Economia Pública, Social i Cooperativa, *http://www.uv.es/cidec · cidec@uv.es*) i CIRIEC-Espanya, *http://www.ciriec.es/· ciriec@uv.es*

Patrocina:
Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de la Generalitat Valenciana

Director:
José Luis Monzón Campos, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Directora Adjunta:
Nardi Alba Benaches, *CIRIEC-Espanya*

Director del CIDEC y Coordinador Editorial:
Rafael Chaves Ávila, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Cap de Redacció i Maquetació:
José Juan Cabezuelo Menadas, *CIRIEC-Espanya*

Consell de Redacció:
Rubén Cohen, *Cooperatives Agro-alimentàries de la Comunitat Valenciana*
Nieves Dios, *Creu Roja València*
Teresa García, *Directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana*
Lucía Labiós, *Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana - CONCOVAL*
José Ignacio Martínez, *Direcció General d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana*
Francisco Merino, *Federació de Cooperatives d'Habitatges Valencianes - FECOVI*
Mar Mestre, *Associació Valenciana de Cooperatives de Crèdit*
Miguel Millana, *Federació d'Empreses Valencianes d'Economia Social - FEVES-Societats Laborals*
Salvador Pérez, *REAS País Valencià*
Ana Real, *Federació Valenciana d'Empreses Cooperatives de Treball Associat - FEVECTA*
Ramón Ruiz, *Federació de Cooperatives Elèctriques de la CV*
Luis Vañó, *Plataforma del Tercer Sector de la Comunitat Valenciana*

Manuel Alegre, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Carmen Blasco, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Miguel Ángel García, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Manuel Monreal, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Frederic López, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Jesús Olavarria, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Domingo Ribeiro, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Salvador Roig, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Francisco Soler, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Mª José Vañó, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Gustavo Zaragoza, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Isidro Antuñano Maruri, *CIRIEC-Espanya*
Montserrat Balas Lara, *Fundació ONCE*
Alejandro Barahona Riber, *CIRIEC-Espanya, ex Subdirector General d'Economia Social del Govern d'Espanya*
Paloma Bel Durán, *Associació d'Estudis Cooperatius - AECOOP*
José Galán Peláez, *CIRIEC-Espanya*
Gabriel García Martínez, *CIRIEC-Espanya*
Samuel Garrido Herrero, *Universitat Jaume I de Castelló*
José Mª Herranz de la Casa, *Universidad de Castilla-La Mancha*
Juan Fco. Juliá Igual, *Universitat Politècnica de València*
Gustavo Lejarriaga Pérez de las Vacas, *Universidad Complutense de Madrid*
Elena Meliá Martí, *Universitat Politècnica de València*
Adoración Mozas Moral, *CIRIEC-Espanya*
Santiago Murgui Izquierdo, *Universitat de València*
Javier Quiles Bodí, *Consum*
José Redondo Sánchez, *Fundació Novafeina*
Francisco Salinas Ramos, *CIRIEC-Espanya*
María José Senent Vidal, *Universitat Jaume I de Castelló*

Secció de Legislació:
Gemma Fajardo, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Servei de Documentació:
Ana Martínez Benlliure, *Servei de Documentació del CIDEC*

Administració i Redacció:
CIDEC/CIRIEC-Espanya
Facultat d'Economia · Av. Dels Tarongers, s/n · Despacho 2P21
46022 VALENCIA · Tel: 96 382 84 89 · Fax: 96 382 84 92.

Disseny de portades / disseny de publicació:
Visualco Comunicación · www.visualco.com

Impressió:
Gráficas Papallona, s.c.v. · Tel: 96 357 57 00 · Valencia

I.S.S.N.: 1131-6454 · **Dipòsit Legal:** V-3181-1991

ÍNDEX

NOTÍCIES DE L'ECONOMÍA SOCIAL I COOPERATIVA..... 4

COMUNITAT VALENCIANA..... 4

El professor José Luis Monzón, premi Pepe Miquel a la Trajectòria Cooperativa

Un personatge veritablement excepcional en el cooperativisme valencià, un home que honra aquests premis

València, seu el 2022 del 33è Congrés Internacional del CIRIEC sobre Economia Pública, Social i Cooperativa

2ª Convocatòria de Premis CIRIEC als Millors Estudis en Economia Social realitzats en les universitats de la Comunitat Valenciana

Concoval compareix a Les Corts davant la Comissió per a la Reconstrucció Social, Econòmica i Sanitària

ESPANYA.....12

Més de 2.000 persones participen en les 72 activitats de la I Setmana Universitària de l'Economia Social, convocada per la Xarxa ENUIES, de CIRIEC-Espanya

Manifest per una major presència de l'Economia Social en l'àmbit universitari

Nou Directori on-line d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya

CIRIEC-Espanya accelera l'activitat de recerca i difusió de l'economia social amb nous projectes i convocatòries d'envergadura

CEPES exhibeix en la seua assemblea la fortalesa i resistència de l'Economia Social, des de la qual proposa un 'Pacte pel futur d'Espanya'

El Tercer Sector demana al Govern un pla de rescat econòmic i financer urgent

25 anys de REAS Red de Redes

INTERNACIONAL..... 22

Toledo, capital europea de l'Economia Social 2020

La Unió Europea situa el Pla d'Acció Europeu de l'Economia Social com un pilar de la reconstrucció social i econòmica de la UE

Nova reunió del Grup d'experts en Economia Social i Empreses Socials (GECES) de la Comissió Europea

El CIRIEC, reconegut com un valuós aliat de Nacions Unides per a la investigació en Economia Social

L'ECONOMIA SOCIAL EN INTERNET.....26

TEMES D'ACTUALITAT..... 28

Crisi del COVID-19: Impacte i respostes de l'economia social

Tema d'actualitat realitzat per Rafael Chaves Àvila, professor de la Universitat de València i del IUDESCOOP

- Cicle de la gestió de les emergències i paper de l'economia social
- La situació d'emergència derivada de la crisi del Covid-19 i de l'estat d'alarma
- La resposta de l'economia social a l'emergència sanitària
- Impacte econòmic i laboral de la crisi del Covid-19 en l'economia espanyola
- Impacte de la crisi del Covid-19 en l'economia social
- Conclusions i escenaris postcrisi Covid-19

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ.....52

EN PORTADA..... 52

Entrevista a Teresa García Muñoz, directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana

LES NOSTRES FEDERACIONS..... 57

Cooperatives Agro-alimentàrias de la Comunitat Valenciana

LES NOSTRES EMPRESES..... 61

Modular Logística Valenciana (MLV), centre especial d'ocupació de ILUNION

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS..... 63

L'Economia Social en la Legislació espanyola. Principals novetats d'octubre de 2019 a març de 2020

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES..... 67

EL PROFESSOR JOSÉ LUIS MONZÓN, PREMI PEPE MIQUEL A LA TRAJECTÒRIA COOPERATIVA

En un emotiu acte celebrat el passat 5 de març a València, només una setmana abans de la declaració d'estat d'alarma, la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana va lliurar al professor José Luis Monzón el Premi Pepe Miquel a la Trajectòria Cooperativa. En el mateix acte, la periodista Silvia Soria va rebre el premi a la Comunicació Responsable.

La Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana (Concoval) va celebrar el passat 5 de març a l'Hotel Les Arenes de València el sempre emotiu acte de lliurament dels Premis Pepe Miquel, reunint a nombrosos representants del món polític, econòmic, acadèmic i social, entre ells el president de la Generalitat Valenciana, Ximo Puig, que va clausurar l'acte. En aquesta edició, la 13a, els premis van reconèixer la trajectòria del professor José Luis Monzón, catedràtic de la Universitat de València i del IUDESCOOP, i director de CIRIEC-Espanya, i la periodista Silvia Soria, en la categoria de Comunicació Responsable.

El jurat va decidir per unanimitat concedir el premi al professor Monzón, "com a referent indiscutible al capdavant de la investigació acadèmica sobre cooperativisme a Europa i com a agent principal de la creació a València d'un pol investigador internacionalment reconegut en aquesta matèria".

A més, el jurat va valorar la personalitat compromesa de Monzón "amb els valors del cooperativisme, al servei del qual ha posat generosament el seu talent intel·lectual i al qual s'ha mantingut sempre estretament vinculat".

La directora de la Confederació, Nardi Alba, va ser l'encarregada un cop més de conduir i presentar l'acte. En la seua presentació va realitzar una glossa magistral de la trajectòria de José Luis Monzón, la signatura del qual, va assegurar, "és garantia de la qualitat de qualsevol treball científic sobre el cooperativisme i l'economia social que puga publicar-se".

Per la seua banda, el professor Monzón, en el seu discurs després de recollir el Premi va assegurar que parlar de cooperativisme "és parlar més que de xifres: es parlar de llibertat, de democràcia política i econòmica, de transformació de la societat des de la diversitat".

Va recordar els orígens de la seua vinculació al cooperativisme, des de la gerència de la Cooperativa industrial Ferrer, de Bunyol; així com les primeres experiències de formació en cooperativisme a l'antiga Escola d'Empresarials de la Universitat de València; la fundació de CIRIEC-Espanya i la fixació de la seua seu en aquesta Universitat, i els primers congressos del CIRIEC.

Sent que el premi és a la Trajectòria, José Luis Monzón va assegurar que la trajectòria continua i que espera que ho faça durant molts anys més. En aquest sentit, va anunciar que el juny de 2022 València serà seu d'un nou Congrés Internacional del CIRIEC, el 33è, que espera siga més reeixit que el celebrat en el tan recordat any de 1992.

Premi a la Comunicació Responsable

Per la seua banda, en la categoria de Comunicació Responsable, el XIII Premi Pepe Miquel va recaure en la periodista Silvia Soria i, en particular, en el seu programa de ràdio 'El Forcat', programa degà del sector agropecuari i gastronòmic de la Comunitat Valenciana, que s'emet en CV Ràdio. El jurat dels Premis Pepe Miquel va reconèixer el "compromís personal" de la periodista "amb el cooperativisme i amb la divulgació dels seus valors, experiències i inquietuds".

El cooperativisme, senyal d'identitat

També en l'acte de lliurament dels Premis Pepe Miquel, el president de Concoval, Emili Villaescusa, va afirmar que les cooperatives "són un senyal d'identitat valenciana i una eina de transformació econòmica".

Villaescusa va instar a "posar en valor" el cooperativisme valencià com "model empresarial orientat a l'interès col·lectiu general i amb clara vocació social". Així mateix, va parlar del paper que la universitat juga en la investigació, en la innovació i en la transferència de coneixement cap al cooperativisme i l'economia social. En aquest sentit, va apuntar que "l'acció política de la Generalitat, la tasca investigadora universitària i la nostra activitat quotidiana com cooperatives han de conformar un sistema transformador de l'economia i convertir-nos en senyal d'identitat valenciana i referència de la resta d'Espanya".

Per la seua banda, el president de la Generalitat, Ximo Puig, ha apostat perquè el cooperativisme tingui més influència en tots els sectors, al mateix temps que va destacar la seua capacitat per crear empreses "altament competitives i rendibles". Segons la seua opinió, en aquests temps "cooperar és la eixida més intel·ligent" i aquest model de negoci, no només és líder en el sector agrícola, sinó que també està present en l'àmbit energètic i industrial.

Puig va assenyalar també que el cooperativisme és "fonamental" pel pes real que té en l'economia valenciana, atès que la seua activitat representa el 6,2% del PIB autonòmic i factura 6.500 milions d'euros.

"UN PERSONATGE VERITABLEMENT EXCEPCIONAL EN EL COOPERATIVISME VALENCIÀ, UN HOME QUE HONRA AQUESTS PREMIS"

Extracte de la intervenció de la directora de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana, Nardi Alba, en l'acte de lliurament dels XIII Premis Pepe Miquel al professor José Luis Monzón.

Nardi Alba.

El Premi Pepe Miquel a la Trajectòria Cooperativa el donem amb el major afecte i amb la màxima gratitud. És un reconeixement que hauria de venir anunciat en un gran rètol lluminós de neons en què es diguera: GRÀCIES.

Hui, aquest premi no es lliura a un cooperativista al front d'un projecte empresarial de referència. Potser això siga una "anomalia" per a un guardó d'aquestes característiques. No obstant això, José Luis és un personatge veritablement excepcional en el cooperativisme valencià, un home que honra aquests premis. Uns premis dels que ell en sap molt, per cert. I sap molt perquè ha estat membre del jurat; però no només això: és que ell, al costat de Pepe Miquel Boix i Xavier Ribera, són les tres úniques persones que han estat presents en totes les edicions d'aquests premis, ¡excepte en aquesta, clar! De fet, a José Luis Monzón vam haver de donar-li una rocambolesca explicació (li vam haver d'enganyar, vaja) per justificar que no participara aquest cop al jurat d'aquests premis.

I aci estem. A punt de lliurar el Premi Pepe Miquel a una persona d'una categoria intel·lectual extraordinària, amb una saviesa aclaparadora de veritat. Un home que fa uns anys, en l'acte commemoratiu del trentè aniversari de CIRIEC-Espanya, va tancar un impecable discurs acadèmic amb aquestes paraules: "Per als qui treballem en el món de la investigació, les cooperatives són la nostra esperança; l'esperança de tots els que creiem en la cultura de la feina, la participació democràtica i la solidaritat. Reforcen les nostres conviccions en un model d'empresa basat en la cooperació i en la subordinació del capital a la satisfacció de les necessitats humanes".

Ja ho veuen: José Luis parla amb passió del cooperativisme i té aquesta curiositat innata que fa que la seua mirada no envelleixe.

D'ell ha dit el jurat que és la persona que més ha posat en valor l'estudi del cooperativisme a nivell internacional, que és el màxim investigador a Espanya sobre la matèria i que està entre els primers investigadors europeus en economia social. Literalment, i encara que no siga molt tècnic, el nostre jurat ha reconegut que José Luis Monzón, acadèmicament, "se'n ix".

I va recordar també el jurat que a Europa no era fàcil arribar fa anys i ell ho va fer: va arribar i va jugar un paper importantíssim. Al professor Monzón li hem vist -i li hem llegit- no només defensar de forma raonada i raonable que el cooperativisme és la columna vertebral de l'economia social i que ha de ser un sector institucional del sistema econòmic, sinó que ha arribat a denunciar fins i tot la absència de les cooperatives en l'agenda política de la Comissió Europea durant diversos anys i el menyspreu a què se les ha sotmès en alguns àmbits davant l'aparició de "Noves economies" i nous conceptes més seductors.

José Luis Monzón és catedràtic d'Economia Aplicada de la Universitat de València i director de CIRIEC-Espanya, una entitat de la qual va ser president des de la seua constitució fins a 2015. Ha estat també pre-

José Luis ha estat un infatigable defensor de la necessitat d'aproximar la Universitat i les empreses cooperatives. Però també reconeixem que aquest professor valencià, que a finals dels 70 es va deixar seduir pel cooperativisme, ara està al capdamunt de la investigació teòrica sobre el model cooperatiu. La seua signatura és un aval: un aval de qualitat, rigor i credibilitat que ningú s'atreveix a qüestionar.

sident del CIRIEC-Internacional, on huí és president d'honor i vicepresident per a Amèrica Llatina.

Va ser director de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials de València entre 1987 i 1991.

Actualment, entre moltes altres coses, dirigeix la revista d'Economia de CIRIEC-Espanya i la revista Notícies del CIDEC. És també membre dels consells de redacció de diverses revistes científiques espanyoles i estrangeres.

A més, és director de l'Observatori Valencià de l'Economia Social, promogut per l'Institut Universitari d'Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria (IUDESCOOP), entitat que també va dirigir durant diversos anys.

Ha estat al capdavant de diversos projectes d'investigació, espanyols i internacionals, en matèria d'economia social i cooperativa, tercer sector d'acció social, discapacitat, formació professional i mercat de treball, havent col·laborat com a expert amb la Generalitat, amb el Ministeri de Treball, amb la Comissió Europea i amb el Comitè Econòmic i Social Europeu. És autor de nombrosos (molt nombrosos) articles i llibres d'economia social. L'any 2012 va rebre el Premi "Txemi Cantera" d'Economia Social que atorguen les societats laborals d'Euskadi. En 2014 se li va lliurar la Primera Medalla Càtedra José Barea del Institut d'Estudis Fiscals i el CEU San Pablo. I, una cosa que ens agrada molt, va ser el promotor de la introducció d'una assignatura sobre cooperativisme i economia social a la Facultat d'Economia: gràcies a José Luis Monzón, els universitaris públics de la Comunitat Valenciana saben què és el cooperativisme (i no oblidem que aquests universitaris i universitàries seran els cooperativistes de demà).

Però si hi ha una entitat el nom de la qual està inevitablement unit al del professor Monzón és, ja ho hem vist, CIRIEC-Espanya. Baix la seua direcció, el CIRIEC porta més de 30 anys contribuint de forma determinant a establir amb rigor científic el perímetre conceptual de l'economia social, a promoure congressos i publicacions de qualitat que impulsen la investigació científica sobre cooperatives, i a avançar en la quantificació de la economia social amb dades precises i fiables (els comptes satèl·lit del cooperativisme, que són com una Bíblia d'indicadors econòmics, porten el nom propi de José Luis Monzón i també el del seu mestre i amic José Barea).

Però és que, també, precisament a través de CIRIEC, José Luis va ser el gran promotor de l'aproximació entre la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València. De fet, no és casualitat que en aquest auditori hi haja huí persones de les dos principals universitats públiques valencianes.

Abans, però, de tota aquesta carrera a la Universitat, el 1977, recent llicenciat, a José Luis Monzón li van proposar casualment incorporar-se com a gerent de una cooperativa de treball associat de Bunyol (Ferrer S. Coop. Industrial), dedicada a la caldereria i a les construccions metàl·liques. Va acceptar la proposta i aquesta experiència -segons ell mateix reconeix- el va captivar pels valors que advertia en aquella empresa, i va decidir dedicar la seua tesi doctoral a les cooperatives. Als pocs mesos de començar el seu treball en Ferrer es va incorporar com a professor a la Universitat, i durant dos anys va compaginar la gerència de la cooperativa amb l'activitat docent i investigadora. I, encara que mai es va plantejar la seua integració com a soci de la cooperativa, assegura que se sentia molt estimat a l'empresa i que li va costar molt deixar-la.

En aquell període, José Luis va conèixer dirigents de cooperatives vinculats al grup de Covipo-Coinser i va començar a impartir cursos en el marc de l'antic Centre d'Educació Cooperativa. Precisament des del focus de Coinser s'havia impulsat en aquell temps la realització d'un seminari sobre cooperativisme en el Departament de Política Econòmica de la Universitat de València. Monzón va començar a fer classes en aquest Seminari, i... fins avui.

Es lliura el Premi a José Luis Monzón Campos, com a referent indiscutible al capdavant de la investigació acadèmica sobre cooperativisme a Europa; agent principal de la creació a València d'un pol investigador internacionalment reconegut en matèria d'economia social; i, per sobre de tot això, com a persona compromesa amb els valors del cooperativisme, al servei del qual ha posat generosament el seu talent intel·lectual.

Ara ho hem explicat a l'inrevés: primer el seu extraordinari currículum a la Universitat i després la seua aventura a Ferrer, però si no s'hagués donat aquesta circumstància casual que el va portar a conèixer el cooperativisme quan res sabia d'ell, huí probablement no estaríem ací. Sempre he escoltat José Luis (i el conec ja fa molts anys) parlar amb un afecte veritablement entranyable de persones com Alejandro Barahona, Sebastián Reyna o, per descomptat, Pepe Barea, tots ells de l'entorn de l'origen del CIRIEC-Espanya; però també de destacats cooperativistes dels albors de la democràcia com Luis Cuñat, Pepe Soriano, Alejandro Font de Mora o Benet Delcán, i dels seus viatges en un sis-cents fent "apostolat" cooperatiu, i de com el va seduir aquest ambient d'il·lusió col·lectiva que es respirava a les cooperatives...

Potser aquest primitiu contacte va ser el que el va convertir en un infatigable defensor de la necessitat d'aproximar la Universitat i les empreses cooperatives.

Huí reconeixem aquest mèrit en José Luis Monzón, però també reconeixem que aquest professor valencià que a finals dels 70 es va deixar seduir pel cooperativisme ara està al capdamunt de la investigació teòrica sobre el model cooperatiu. La seua signatura és un aval: un aval de qualitat, rigor i credibilitat que ningú s'atreveix a qüestionar. Així que si ell diu, com s'ha dit, que el cooperativisme és "una forma d'empresa eficient i amb un fort impacte social, amb uns valors i principis de comportament propis", aquesta descripció és part ja de la literatura econòmica moderna.

Quan aquests dies rellegiem l'excel·lent conferència a la qual ja m'he referit abans, i vèiem allà els noms d'un reguitzell d'economistes que han estudiat el cooperativisme i l'economia social, com Walras, Gide, Malon, Milhaud, Desroche, Thompson, Owen , Mudie, King, Gray, Stuart Mill, Rabbeno, Nazzani, Marshall, Ward, Vanek, Potter (la majoria, ho confesso, desconeguts per a mi) o fins i tot Nobels com James Meade, Joseph Stiglitz o Elinor Ostrom, no ens cap absolutament cap dubte que el nom de José Luis Monzón mereix estar en aquesta nòmina a la banda d'aquests i altres investigadors que han alimentat i continuen alimentant la tradició teòrica de l'economia social.

Diu l'acta que...

Reunits a València, el 9 de desembre de 2019, els membres del Jurat de la XIII edició dels Premis Pepe Miquel del Cooperativisme Valencià, amb la presidència d'honor del Molt Honorable President de la Generalitat Valenciana, després de valorar les candidatures presentades, acorden per unanimitat:

Concedir el Premi a la Trajectòria Cooperativa, dotat amb un guardó, diploma i una obra d'art original, a José Luis Monzón Campos, referent indiscutible al capdavant de la investigació acadèmica sobre cooperativisme a Europa; agent principal de la creació a València d'un pol investigador internacionalment reconegut en matèria d'economia social; i, per sobre de tot això, persona compromesa amb els valors del cooperativisme, al servei del qual ha posat generosament el seu talent intel·lectual i al qual s'ha mantingut sempre estretament vinculat.

Lliuren el guardó el President de la Generalitat i el president de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana.

El recull José Luis Monzón Campos.

El Premi es completa amb una obra d'art original de l'artista valencià Rubén Tortosa, que anem a descobrir a l'altre costat de l'escenari.

VALÈNCIA, SEU EL 2022 DEL 33È CONGRÉS INTERNACIONAL DEL CIRIEC SOBRE ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA

València tornarà a acollir, 30 anys després, un Congrés Internacional del CIRIEC. Serà el tercer que organitzarà CIRIEC-Espanya, després del Congrés de 1992 a València, i el de 2008 a Sevilla. L'esdeveniment va ser ratificat el passat 29 d'abril durant una reunió del Praesidium del CIRIEC-Internacional, en què a més es va decidir la cancel·lació de les cites internacionals previstes per a aquest any a causa de la crisi de la Covid-19: el Congrés de Tessalònica (Grècia), previst inicialment per a principis de juny i després per a setembre, i el Congrés de Salvador de Bahia (Brasil), previst també per setembre.

La candidatura de València ja va rebre un suport unànime durant l'últim Consell de Direcció presencial del CIRIEC-Internacional, celebrat al febrer a Istanbul. Sens dubte, l'èxit de les convocatòries precedents van servir com a millor aval per a la candidatura espanyola.

Els Congressos Internacionals del CIRIEC constitueixen un excepcional punt de trobada de directius empresarials, professionals, investigadors universitaris i dirigents polítics i socials. Ministres i comissaris europeus, premis Nobel i altres prestigiosos científics es donen cita en els congressos internacionals del CIRIEC per proposar i debatre solucions als reptes econòmics del moment.

19º Congrés Intnal. del CIRIEC, Valencia '92

Amb un extraordinari èxit científic i organitzatiu es va celebrar el 1992 a València el 19è Congrés Internacional del CIRIEC. Aquell va ser el primer Congrés del CIRIEC que va tenir lloc a Espanya, organitzat per la jove secció espanyola, creada només sis anys abans, el 1986. El Congrés de València va ser inaugurat pel llavors vicepresident del Govern, Narcís Serra, acompanyat pel president de la Generalitat Valenciana, Joan Lerma, i de l'alcaldessa de València, Rita Barberá.

27º Congrés Intnal. del CIRIEC, Sevilla 2008

Fins a un miler de persones de 35 països es van donar cita els dies 22 a 24 de setembre de 2008 a Sevilla amb motiu del 27è Congrés Internacional del CIRIEC. Celebrat en el context de la caiguda de Lehman Brothers, el Congrés va concloure amb un missatge nítid a favor de l'economia pública i de l'economia social, com a sectors capaços de corregir les greus ineficiències del mercat.

Entre els participants va destacar la ponència marc del premi Nobel d'Economia Joseph Stiglitz. En la seua intervenció, Stiglitz va esmentar l'economia social com un sector fonamental que afavoreix l'equilibri econòmic, dins d'un sistema econòmic plural. Per al Nobel d'Economia 2001, les raons d'èxit de l'economia social es troben en els seus propis valors, especialment per la seua forma de gestió democràtica, cosa que no només redunda en un entorn laboral més agradable, sinó també més innovador, i amb això en una societat més pròspera en el seu conjunt.

33º Congrés Intnal. del CIRIEC, Valencia 2022

CIRIEC-Espanya presentarà el 33è Congrés en els pròxims mesos, primer a les institucions públiques i al sector de l'economia social. La direcció de CIRIEC-Espanya està pensant des de ja en el programa de Congrés, que tindrà lloc al mes de juny de 2022. L'objectiu és reunir centenars de congressistes de tot el món per debatre sobre els temes de més actualitat empresarial i científica de l'economia pública, social i cooperativa.

2ª CONVOCATÒRIA DE PREMIS CIRIEC ALS MILLORS ESTUDIS EN ECONOMIA SOCIAL REALITZATS EN LES UNIVERSITATS DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Els Premis estan dirigits a graduats i doctors que hagin aprovat el seu Treball de Fi de Grau (TFG), Treball Fi de Màster (TFM) o tesi doctoral (TD) en qualsevol de les universitats de la Comunitat Valenciana en els cursos 2016-2017 a 2019-2020. La convocatòria té una dotació de 6.000 euros en premis.

CIRIEC-Espanya ha llançat la seva 2ª convocatòria dels 'Premis CIRIEC als millors estudis en Economia Social', dirigida a graduats i doctors que hagin aprovat el seu Treball de Fi de Grau (TFG), Treball Fi de Màster (TFM) o tesi doctoral (TD) en qualsevol de les universitats de la Comunitat Valenciana en els cursos 2016-2017, 2017-2018, 2018-2019 i 2019-2020. Fins al 26 de setembre es poden presentar les candidatures i els seus respectius treballs a 'ciriec@uv.es' i a la Secretaria de CIRIEC-Espanya (Facultat d'Economia, despatx 2P21, av. Dels Tarongers, s/n, València) .

Segons les bases de la convocatòria, les investigacions presentades hauran de versar sobre matèries pròpies de l'economia social i afins (cooperativisme, tercer sector, associacionisme, ONG, etc.). Els treballs hauran de ser inèdits, no haver-se publicat i no podran haver estat premiats en cap altra convocatòria. Hauran de ser acompanyats dels informes i/o valoracions realitzats en el seu moment pels corresponents tutors o directors.

Premis per a les diferents modalitats

Es podran concedir diversos premis en cadascuna de les tres modalitats, amb una dotació de 1.600 euros i 1.100 euros per al primer i el segon premi, respectivament, de TD; de 1.100 i 800 euros per al primer i el segon premi, respectivament, de TFM, i de 800 i 600 euros per al primer i el segon premi, respectivament, de TFG.

Requisits formals i composició del jurat

Els treballs hauran de presentar-se en valencià o en castellà. Es presentaran original i una còpia en suport informàtic en un arxiu PDF. Addicionalment, es remetrà per correu electrònic a ciriec@uv.es, indicant en l'assumpte 'Premis CIRIEC'.

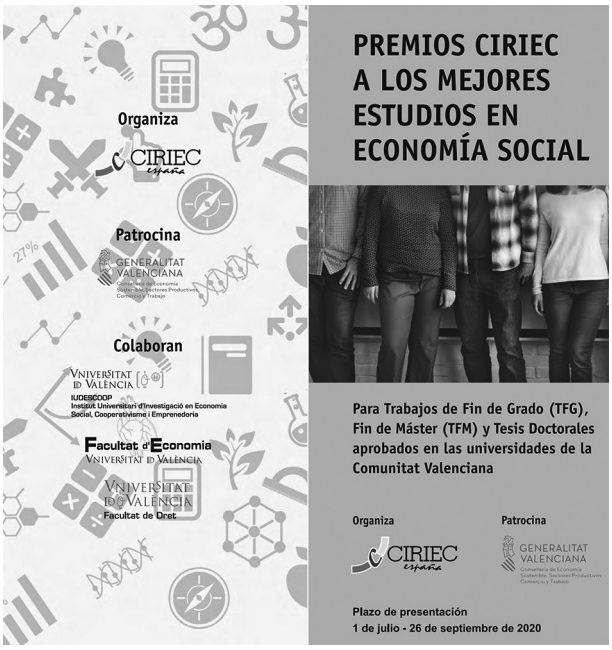

El Jurat estarà presidit per la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas, i els seus altres membres seran el president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya; la directora del IUDESCOOP; el president de la Xarxa Enuies; el director del Programa de Doctorat en Economia Social de la UV; la directora del Màster en Economia Social de la UV i una persona experta en economia social designada per la Generalitat Valenciana.

La decisió del Jurat es comunicarà personalment a les persones premiades en la segona quinzena del mes d'octubre de 2020. El lliurament de premis es realitzarà en un acte públic al mes de novembre.

Els 'Premis CIRIEC als millors estudis en Economia Social' compten amb el patrocini de la Conselleria d'Economia Sostenible de la Generalitat València, i amb la col·laboració del IUDESCOOP, i de les facultats d'Economia i Dret de l'esmentada Universitat.

CONCOVAL COMPAREIX A LES CORTS DAVANT LA COMISSIÓ PER A LA RECONSTRUCCIÓ SOCIAL, ECONÒMICA I SANITÀRIA

• Les cooperatives presenten les seues propostes per recuperar l'economia de l'impacte provocat per la COVID-19

• Emili Villaescusa: "No seria intel·ligent deixar a les cooperatives fora de les estratègies de recuperació. És el moment d'obrir el diàleg social a nous actors. Si totes les empreses d'Espanya hagueran estat cooperatives, en l'anterior crisi s'hagueran salvat un milió de llocs de treball"

"Les cooperatives som necessàries per a la reconstrucció de la Comunitat". Així ho va manifestar el president de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana (Convocal), Emili Villaescusa, en la seua compareixença davant la comissió especial d'estudi per a la reconstrucció econòmica, social i sanitària de les Corts, en què va presentar les propostes del cooperativisme valencià per a fer front a la crisi provocada per la COVID-19.

Villaescusa va posar en valor el potencial per a la reconstrucció de les cooperatives, moltes de les quals actuen en sectors essencials i estratègics enfront de la crisi sanitària. "A més" -va recordar- "la major capacitat de resistència i de sacrifici de les cooperatives està avalada per la història i per les xifres: les dades de l'EPA i del Ministeri de Treball i Economia Social revelen que en els períodes més durs de l'anterior crisi, del 2009 al 2013, al sector privat total l'ocupació va caure un 18,5%, mentre que al sector cooperatiu un 8%. Més gràfic encara: si totes les empreses d'Espanya hagueran estat cooperatives, s'hagueran salvat un milió de llocs de treball".

El president de Concoval es va referir també a la necessitat d'ampliar el diàleg social, en què va assegurar que les cooperatives estan en disposició de fer una aportació constructiva. "És el moment d'actuar units, i el nostre propòsit és sumar, perquè tota unió ens farà més forts i eficaços", va afirmar.

"Les claus cooperatives per a la recuperació són la sostenibilitat i la cooperació". Així ho va assegurar Villaescusa abans de desplegar el conjunt de propostes de Concoval. Entre aquestes propostes destaquen l'impuls de la col·laboració públic privada en diferents àmbits com l'energia, la utilització de sòl i espais públics ociosos i la contractació pública responsable i equitativa. Les cooperatives han reclamat també mesures financeres per incrementar la seua liquiditat, mitjançant un programa desenvolupat

en col·laboració amb l'Institut Valencià de Finances (IVF) i les cooperatives de crèdit; la revisió de les condicions per accedir als ajuts del programa de suport a l'economia social; i la convocatòria d'una línia especial d'ajudes per compensar l'impacte de la pandèmia i ajudar a l'adaptació d'espais i mètodes de treball. A més, s'han plantejat mesures fiscals d'estímul i l'eliminació de barreres legislatives que obstaculitzen el desenvolupament cooperatiu.

Finalment, el president de Concoval es va referir també al paper de les cooperatives agroalimentàries com a agents prioritaris en les estategias antidespoblament i per a la recuperació del medi rural; a la necessitat de mantenir la xarxa de centres cooperatius d'educació infantil; al foment de l'habitatge social i sostenible; a l'impuls del cooperativisme de serveis empresarials i professionals, i a l'impuls de les cooperatives de plataforma, com a manera idònia de desenvolupar l'emprenedoria digital o, en paraules del propi Villaescusa, "l'economia col·laborativa ben entesa". Finalment, Villaescusa va lamentar el fre que suposa per al progrés cooperatiu un Registre de Cooperatives lent i ancorat en una regulació de 1986.

MÉS DE 2.000 PERSONES PARTICIPEN EN LES 72 ACTIVITATS DE LA PRIMERA SETMANA UNIVERSITÀRIA DE L'ECONOMIA SOCIAL, CONVOCADA PER LA XARXA ENUIES, DE CIRIEC-ESPANYA

La celebració de les diferents activitats va incloure la lectura del 'Manifest per una major presència de l'Economia Social en l'àmbit universitari' i en totes les etapes de l'educació. Diferents personalitats es van encarregar de donar lectura a aquest Manifest, recolzat tant per entitats representatives del sector, com per representants de les administracions estatal i autonòmica.

Entre els dies 20 i 28 de febrer es va celebrar la 1a Setmana Universitària de l'Economia Social, en una convocatòria de gran èxit, realitzada per la Xarxa ENUIES, de CIRIEC-Espanya. Més de 2.000 persones van participar en les diferents activitats, un total de 72, que van programar els centres, instituts i altres estructures universitàries de recerca en Economia Social. En aquestes activitats es va donar a conèixer la intensa i diversa activitat universitària i els resultats de la investigació sobre el sector de les cooperatives, societats laborals, mutualitats, empreses socials i tercer sector d'acció social al nostre país.

La celebració de les diferents activitats va incloure la lectura del 'Manifest per una major presència de l'Economia Social en l'àmbit universitari' i en totes les etapes de l'educació. Diferents personalitats es van encarregar de donar lectura a aquest Manifest, molt celebrat i recolzat tant per diferents entitats re-

presentatives del sector, sobretot del cooperativisme agrari i el treball associat, així com per representants de les administracions estatal i autonòmica.

La Setmana Universitària de l'Economia Social es va desenvolupar a través de conferències, taules rodones, exposicions, presentació de publicacions i de resultats de projectes d'investigació, seminaris, tallers o formacions específiques, entre d'altres.

Entre les universitats que s'han bolcat en la celebració d'aquest esdeveniment figuren per exemple la Universitat de València (UV), on el IUDESCOOP va organitzar actes molt diversos, des de tallers d'iniciació a la investigació en Economia Social fins a la presentació d'informes i la lectura de tesis doctorals.

L'acte central va ser amb la presentació del Manual d'Economia Social del IUDESCOOP davant nombrosos representants del cooperativisme i l'economia social valenciana i la directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana, Teresa García.

Una altra de les universitats amb una extensa participació en la Setmana Universitària de l'Economia Social ha estat la Universitat de Santiago de Compostel·la, on el Centre d'Estudis Cooperatius (CECOOP), dirigit per la professora Maite Cancelo, va programar diverses activitats, amb la participació del Fòrum Galleg per l'Economia Social i EspazoCoop, entre altres entitats, i la Xunta de Galícia. Una mostra amb exemples d'empreses exitoses en diversos sectors i famílies de l'Economia Social a Galícia i el nord de Portugal va servir com a paraigua per al nodrit programa d'activitats durant tota la setmana.

Una altra de les universitats amb una extensa participació en la Setmana Universitària de l'Economia Social ha estat la Universitat Catòlica d'Àvila, que va culminar amb un acte conjunt amb Gredos San Diego, sobre polítiques públiques en Economia Social, amb la participació del vicepresident de CIRIEC-Espanya i exdirector general de Cooperatives del Ministeri de Treball, Sebastián Reyna.

Destacar també la intensa i extensa participació de la Universitat de Jaén, amb taules rodones sobre l'olivar i el futur del sector cooperatiu, o les estratègies d'internacionalització de l'economia social, entre d'altres, amb una col·laboració molt estreta de FAECTA i de la Federació de Cooperatives Agroalimentàries d'Andalusia. En elles va participar la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas.

I molt interessants també les propostes de la Universitat de Castella-La Manxa, amb una taula sobre la gestió de la comunicació en l'economia social, organitzada pel professor José María Herranz, i una altra sobre el moviment cooperatiu com a alternativa per a organitzar l'economia moderna, organitzada per la professora Immaculada Buendía, i amb la participació de l'expresident de CEPES, Marcos de Castro, i l'ex subdirector general d'Economia Social i directiu de CIRIEC-Espanya, Alejandro Barahona.

Les activitats es van succeir també a les universitats de Saragossa, Complutense de Madrid, Sevilla, Còrdova, Loyola Andalusia, Almeria, Huelva, Comillas, Extremadura, Deusto, País Basc, Politècnica de València, Politècnica de Cartagena, Pompeu Fabra, Pública de Navarra i Valladolid.

La Setmana Universitària va tenir una gran repercussió a les xarxes socials a través del hashtag #SemanaUniversitariaES i del twitter de CIRIEC-Espanya. I també va ser reflectida en nombrosos mitjans de comunicació universitaris i regionals.

MANIFEST PER UNA MAJOR PRESÈNCIA DE L'ECONOMIA SOCIAL EN L'ÀMBIT UNIVERSITARI

Per la Xarxa ENUIES de Centres i Instituts d'Investigació en Economia Social, CIRIEC-Espanya
Febrer 2020

Del 21 al 28 de Febrer de 2020 es celebra la Setmana Universitària de l'Economia Social, en la qual s'estan realitzant diverses activitats organitzades pels centres, instituts i altres estructures de recerca universitàries participants, amb el suport de CIRIEC-Espanya, associació científica referent en l'àmbit de l'Economia Social.

La Setmana Universitària de l'Economia Social té com a objectiu posar en valor la ciència i la investigació (tesi, Postgraus i projectes d'investigació) que s'estan desenvolupant a les universitats espanyoles, i visibilitzar en l'àmbit universitari una realitat empresarial i sociocomunitària de l'Economia Social que està present en tots els sectors econòmics i que a Espanya integra més de 35.000 empreses i 150.000 associacions i fundacions, que representen el 12% de l'PIB, havent generat 1,5 milions de llocs de treball directes.

No obstant això, el pes econòmic i social de l'Economia Social no es correspon amb la presència que aquest àmbit manté en els plans de suport a la investigació actualment vigents de l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (ANECA), ni amb el espai reservat en els currículums de les diferents etapes educatives, tampoc en els Graus i Postgraus universitaris. A la Universitat, l'alumnat dels Graus en els àmbits d'Economia, Empresa, Dret, Sociologia o enginyeria, que mantenen una relació propera amb aquest sector, poden superar la cursa sense haver rebut cap informació sobre les entitats que solen formar part de la Economia Social.

Aquestes entitats inclouen les cooperatives, mutualitats, fundacions i les associacions que duguen a terme activitat econòmica, les societats laborals, les empreses d'inserció, els centres especials d'ocupació, les confraries de pescadors, les societats agràries de transformació, i totes aquelles entitats que realitzen activitat econòmica i empresarial que persegueixen bé l'interès col·lectiu dels seus integrants, bé l'interès general econòmic o social, o tots dos, actuant de conformitat amb principis orientadors, entre els quals destaca la primacia de les persones i de la finalitat social sobre el capital.

Prenent en consideració tot l'anterior, els centres, instituts i altres Estructures de recerca participants a la Setmana Universitària de l'Economia Social,

MANIFESTEN

La necessitat d'executar el compromís establert en la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social de "introduir referències a l'economia social en els plans d'estudi de les diferents etapes educatives" (Art. 8.2.h), i que l'Estratègia Espanyola de l'Economia social 2017-2020 reitera en la seua mesura 24, que planteja "promoure la inclusió de l'economia social en els currículums de les diferents etapes educatives, en col·laboració amb el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Es fomentarà la inclusió de l'economia social en els currículums de les diferents etapes educatives i formatives. S'impulsarà així mateix la col·laboració amb el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, des del punt de vista formatiu de continguts i procediments, amb l'objectiu de sensibilitzar a alumnes i docents i contribuir, d'aquesta manera, a un increment de el futur capital humà en les empreses i entitats de l'economia social".

Així mateix, l'Estratègia preveu "catalitzar noves oportunitats de recerca, desenvolupament i innovació" (mesura 20) i "fomentar la transferència de coneixements entre les empreses d'economia social, la universitat i altres organitzacions especialitzades en recerca" (mesura 46), sense que s'hagi avançat tot just en aquest sentit.

Aquest manifest serà llegit al llarg d'aquesta Setmana Universitària de l'Economia Social a tots els centres i instituts de recerca de la Xarxa ENUIES de CIRIEC-Espanya que hi participen.

Des CIRIEC-Espanya es fa una crida perquè se sumin a aquesta iniciativa altres centres, facultats, escoles, instituts i institucions de l'Economia Social, tant per a la lectura del manifest, com per a la realització d'activitats que suposin una major visibilització de la Economia Social.

NOU DIRECTORI ON-LINE D'INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL DE CIRIEC-ESPANYA

• El Directori revela que a Espanya hi ha una potent i consolidada comunitat científica, integrada per dones i homes, l'objecte d'estudi de la qual és el Cooperativisme i l'Economia Social

• Publiquen en les revistes de més prestigi internacional, realitzen transferència de coneixements continuada al sector i les administracions públiques, i desenvolupen projectes d'investigació punters a nivell nacional i internacional

• El Directori està disponible en http://ciriec.es/directorio-de-investigadores

Està disponible un nou Directori d'Investigadors de CIRIEC-Espanya, el quart que edita l'associació científica referent en Economia Social i Cooperatives, i primer en versió íntegra en línia. El Directori es publica després de dos anys de treball, en el qual s'han recopilat les dades de 359 investigadors espanyols universitaris, 22 investigadors que treballen en institucions no universitàries i 147 investigadors estrangers. El Directori inclou també informació sobre els centres i instituts universitaris d'investigació en Economia Social a Espanya, les càtedres universitat-empresa, i la Xarxa REJIES, de joves investigadors en Economia Social.

Aquest Directori revela que a Espanya hi ha una potent i consolidada comunitat científica, integrada per dones i homes, l'objecte d'estudi de la qual és el Cooperativisme i l'Economia Social. Publiquen en les revistes de més prestigi internacional, realitzen transferència de coneixements continuada al sector i les administracions públiques, i desenvolupen projectes d'investigació punters a nivell nacional i internacional.

Segons explica la presidenta de CIRIEC-Espanya, professora Adoración Mozas: "els investigadors que ens dediquem a l'estudi de l'Economia Social sabem que un dels reptes, si no el principal, a què s'enfronta el sector és la necessitat que aconsegueixi la visibilitat que mereix pel seu pes en l'economia". "Aquesta visibilitat" -afegeix- "anirà acompanyada d'el reconeixement, tant dels poders públics com dels privats, a un sector que ha demostrat, des de fa dècades, estar al servei de la Societat".

CIRIEC-Espanya ha tingut com a propòsit des de fa anys actualitzar de tant en tant un directori per fer les investigacions més visibles, afavorir el contacte entre investigadors i promoure la formació d'equips de treball en els diferents camps de l'Economia Social. El primer Directori de CIRIEC-Espanya data de 1994.

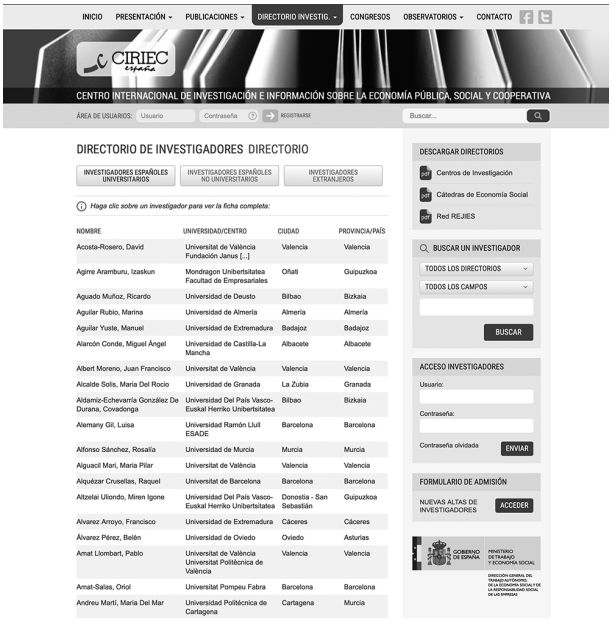

El nou Directori és el primer que es publica en línia. Aprofita les tecnologies de la informació i comunicació, que permetran a més que el document siga viu i obert. El Directori es plasma en una plataforma informàtica independent, connectada a la web de CIRIEC-Espanya, que permetrà permanentment la seua actualització pels mateixos investigadors, a través d'una clau d'accés a la seua fitxa personal. S'anima els investigadors participants en el Directori que des de ja demanen la seua clau per actualitzar la seua fitxa.

A més, aquells investigadors que en el seu moment no van contestar l'enquesta tenen encara l'oportunitat d'ingressar en el Directori, enviant la seua sol·licitud d'admissió en un breu formulari. Els requisits mínims per entrar a formar part de l'Directori d'Investigadors de CIRIEC-Espanya són ser doctorand, o haver publicat un article en una revista arbitrada, o haver participat en l'elaboració d'un informe o estudi de caràcter científic.

CIRIEC-ESPANYA ACCELERA L'ACTIVITAT DE RECERCA I DIFUSIÓ DE L'ECONOMIA SOCIAL AMB NOUS PROJECTES I CONVOCATÒRIES D'ENVERGADURA

CIRIEC-Espanya va celebrar el passat 3 de juliol de forma telemàtica la seua assemblea general ordinària, baix la presidència d'Adoración Mozas. Durant l'Assemblea, entre altres temes es van tractar els, de nou, nombrosos projectes de CIRIEC-Espanya per a aquest any en temes de recerca i difusió de l'economia social, i es va passar revista a la intensa activitat realitzada durant 2019 i primera meitat de 2020, de nou un període històric per la quantitat i qualitat d'activitats realitzades en matèria d'investigacions, esdeveniments i publicacions.

La presidenta Adoración Mozas va informar de la publicació definitiva del nou **Directori d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya**, el primer que es publica en línia. En efecte, aquest Directori està ja disponible en una secció ad hoc i destacada del web de CIRIEC-Espanya (http://ciriec.es/directorio-de-investigadores/directorio).

La professora Mozas va destacar el gran èxit també de la **1a Setmana Universitària de l'Economia Social**, que va tenir lloc els dies 21 a 28 de febrer passats. Més de 2.000 persones van participar en les diferents activitats, un total de 72, que van programar els centres, instituts i altres estructures universitàries de recerca en Economia Social reunits a la Xarxa ENUIES, de CIRIEC-Espanya. En aquestes activitats es va donar a conèixer la intensa i diversa activitat universitària i la investigació sobre el sector de les cooperatives, societats laborals, mutualitats, empreses socials i tercer sector d'acció social al nostre país.

La presidenta de CIRIEC-Espanya va recordar finalment la celebració els dies 17 i 18 de setembre del **XVIII Congrés d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya**, que tindrà lloc al Tecnocampus Mataró-Maresme, adscrit a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), amb la col·laboració de la Càtedra d'Economia Social d'aquesta Universitat i la Fundació Roca Galès. CIRIEC-Espanya va rebre 115 propostes de comunicacions per a aquest Congrés.

Per la seua banda, el director de CIRIEC-Espanya, professor José Luis Monzón va enumerar les investigacions en què està immersa CIRIEC-Espanya o ha realitzat en l'últim any, entre elles l'elaboració del "**Llibre Blanc de l'economia social a Espanya: delimitació d'objectius i comptes satèl·lit de cooperatives i societats laborals de l'any 2017**", per al Mi-

nisteri de Treball i Economia Social; el "**Llibre Blanc de l'economia social i el tercer sector valencià**", per a la Generalitat Valenciana, i l'elaboració de l'estudi "**Impacte socioeconòmic de l'cooperativisme a la Comunitat Valenciana, actualitzat a 2017.12.31**", també per a la Generalitat Valenciana i la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana.

Monzón va celebrar la participació del CIRIEC en els principals esdeveniments de l'any passat, entre ells la **11a Acadèmia sobre Economia Social i Solidària de l'OIT** (Madrid, octubre de 2019); el **X Col·loqui Ibèric de Cooperativisme i Economia Social** (Lisboa, novembre de 2019), i el "**Fòrum euroamericà d'experiències de foment d'Economia Social i Solidària**" (Costa Rica, 7 i 8 d'agost de 2019).

I va presentar el pròxim gran projecte de difusió del CIRIEC, el butlletí de l'Economia Social de la Unió Europea '**Social Economy News**', un butlletí del qual es pretén llançar un primer número aquest any, amb impacte en desenes de milers de persones, i amb informació del sector de l'economia social en el seu conjunt; les investigacions acadèmiques al voltant de la mateixa, i l'agenda d'esdeveniments de l'economia social a la UE.

El butlletí servirà per consolidar i difondre el concepte d'Economia Social promogut pels seus propis protagonistes, representats a Espanya per CEPES ia la UE per 'Social Economy Europe'. Serà publicat en tres idiomes: espanyol, francès i anglès.

Com es va anunciar també durant la reunió, València acollirà el **33è Congrés Internacional sobre Economia Pública, Social i Cooperativa del CIRIEC**. La ciutat seu de CIRIEC-Espanya tornarà a acollir, 30 anys després, un Congrés Internacional del CIRIEC. Serà el tercer que organitzarà CIRIEC-Espanya, després de Congrés 1992 a València, i de 2008 a Sevilla. El Congrés del CIRIEC a Tessalònica (Grècia), que s'havia de celebrar al juny i després al setembre, definitivament va ser cancel·lat.

A l'assemblea va intervenir per primer cop el nou director de '**CIRIEC-Espanya, revista jurídica d'economia social i cooperativa**', professor Manuel García Jiménez. Ha explicat que la revista està preparant l'edició de dos números per a aquest any, seguint amb la seua periodicitat semestral. El primer número és un monogràfic dedicat a 'La inserció sociolaboral de col·lectius vulnerables en les empreses d'economia social'. Per la seua banda, el segon número, per a desembre de 2020, es dedicarà als temes habituals objecte de la Revista.

Per la seua banda, el professor Rafael Chaves ha recordat que la **revista d'Economia de CIRIEC-Espanya** publica aquest any el seu número 100, que sortirà al novembre i amb un disseny renovat. Per a aquest número es convida a presentar propostes d'articles que realitzen un balanç de la recerca en diversos camps de l'economia social.

Al costat del número commemoratiu es preveu un monogràfic sobre 'Comptabilitat social: monetitzant l'impacte social de les empreses i organitzacions', per al qual es convida també a presentar articles. Aquest número monogràfic pretén recollir les investigacions més interessants que s'estan realitzant sobre la matèria, de manera que puguen visualitzar-se conjuntament i convertir-se en una referència en aquest àmbit emergent.

Chaves es va congratular també que les dos revistes científiques de CIRIEC, la d'economia i la jurídica, han renovat el segell de revista Excel·lent, que atorga la FECYT, del Govern d'Espanya.

Finalment, el periodista de CIRIEC-Espanya, José Juan Cabezuelo, va recordar la intensa tasca de difusió informativa de l'economia social que es realitza des de CIRIEC-Espanya, a partir principalment dels seus observatoris, butlletins electrònics, la web institucional i les xarxes socials.

Va celebrar la consolidació d'aquesta revista 'Notícies de l'Economia Pública, Social i Cooperativa', en coedició amb el IUDESCOOP i el patrocini de la Generalitat Valenciana. De la mateixa es van publicar tres números en 2019, dedicats als temes més actuals, en particular a les empreses d'inserció (núm. 60); El cooperativisme i l'economia social a la implementació dels ODS (61), i La vertebració de l'economia social a través de les tecnologies de la informació i la comunicació (62).

Cabezuelo va abundar també en els bons resultats del Directori d'Investigadors de CIRIEC-Espanya, base de dades que en els seus primers dies de funcionament ha rebut ja més d'una vintena de peticions de noves altes; la Setmana Universitària de l'Economia Social, que va aconseguir un impacte significatiu en xarxes socials i premsa regional, i en el butlletí europeu 'Social Economy News', que s'espera siga el noticiari de major impacte realitzat per CIRIEC-Espanya.

L'Assemblea va celebrar també la bona marxa de l'Observatori Espanyol de l'Economia Social, a partir del qual s'envien els butlletins setmanals d'actualitat (635 números publicats fins a la data amb més de 5.000 notícies), i el de Novetats Jurídiques (de periodicitat mensual, amb 106 números publicats).

També es va valorar molt positivament la col·laboració del CIRIEC amb l'Observatori Iberoamericà OIBESCOOP, a partir de l'associació creada per a tal fi, amb seu a la Universitat de Saragossa i presidida per la professora Carmen Marcuello.

CEPES EXHIBEIX EN LA SEUA ASSEMBLEA LA FORTALESA I RESISTÈNCIA DE L'ECONOMIA SOCIAL, DES DE LA QUAL PROPOSA UN 'PACTE PEL FUTUR D'ESPANYA'

En el marc de la XXVIII Assemblea General, en què van participar el president de Govern, Pedro Sánchez, i la ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, CEPES va sol·licitar un 'Pacte pel futur d'Espanya' que facilite la recuperació i contemple a tots els agents socioeconòmics.

Amb motiu de la celebració de la seua XXVIII Assemblea General, CEPES ha demanat un 'Pacte pel futur d'Espanya' que facilite la recuperació del teixit industrial "i contemple a tots els agents soci econòmics que puguen intervenir en la millora de les persones i les empreses". En un acte que, de manera telemàtica, va comptar amb la presència del president del Govern, Pedro Sánchez; la ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz; i la presència de 200 líders de l'Economia Social i personalitats de la política, l'economia i la societat espanyola, entre elles la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas, i el director, José Luis Monzón, el president de CEPES, Juan Antonio Pedreño, va exposar que "el segle XX ha estat el segle de la competència, però el segle XXI serà el segle de la cooperació i, per eixir enfortits de l'actual situació, cal generar aliances entre tots els actors econòmics i socials disposats a comprometre amb el futur de país".

"El futur d'Espanya és a les nostres mans, vivim temps difícils i al mateix temps de grans oportunitats. Davant models que perpetuen les desigualtats, l'Economia Social es mostra fermament compromesa amb el progrés econòmic i social dels pobles i amb el desenvolupament a nivell regional, estatal, europeu i global", va precisar Pedreño.

El president de CEPES ha subratllat que, a través del Pacte pel futur d'Espanya, "hem de construir una economia que funcione per a les persones, que assegure prosperitat, desenvolupament sostenible i justícia social. Volem que ningú es quede enrere en aquest procés de Recuperació econòmica i social del nostre país".

Pedreño va destacar que l'Economia Social "és un pilar fonamental per a la sostenibilitat del sistema empresarial, social i econòmic; l'impacte socioeconòmic ha de prevaler en les polítiques de reconstrucció". A més, ha precisat que "no valen velles receptes" per eixir de la crisi, ja que "ens enfrontem a una situació

sense precedents i amb tràgiques conseqüències per a tots, especialment per als més vulnerables, que només superarem si som capaços de prendre mesures sense precedents. I davant aquest reconeixement d'una crisi d'extrema gravetat són necessàries inversions de l'Estat".

Integrar l'economia social a totes les polítiques públiques

Per construir un futur de progrés i benestar, CEPES reclama voluntat política al més alt nivell per part dels polítics a Espanya i Europa, de manera que es garantisquen la visibilitat i la participació activa de l'Economia Social i la voluntat d'integrar-la en totes les polítiques públiques.

"Per totes aquestes raons", va afegir Pedreño, "ens sembla un contrasentit que la Comissió per a la Reconstrucció Social i Econòmica de Congrés dels Diputats no contemple en els seus debats la presència i la defensa dels interessos de les empreses de l'Economia Social i el que poden significar per a la reconstrucció econòmica d'Espanya". "Un oblit", va afegir el president de CEPES, "que es produeix a més en un moment en què els governs europeus, institucions i diversos ministeris claus del Govern d'Espanya, amb els quals hem mantingut reunions, s'han significat fortament per l'Economia social a les polítiques de reconstrucció d'Europa i de cadascun dels seus països. S'està obviant el nostre impacte socioeconòmic en un debat en el qual tenim molt a aportar, encara que estic convençut que les coses canviaran a curt termini".

Quatre eixos de propostes

Conjuntament amb el 'Pacte pel futur d'Espanya', el president de CEPES va exposar grans propostes que ha dirigit als responsables polítics, perquè l'economia estiga al servei de les persones i el planeta, amb l'objectiu de garantir un futur sostenible i pròsper.

Entre les propostes de la patronal de l'Economia Social per eixir de la crisi, destaca:

1.- Promoure l'Economia Social com a palanca per a la reindustrialització i l'enfortiment del teixit econòmic.

2.- Fomentar i impulsar la digitalització de les empreses cooperatives i de l'Economia Social.

3.-Economia Social com a vector d'una Economia Verda, enfortint la vertebració dels territoris, promovent una transició ecològica i digital justa.

4.- Aliances i col·laboració públic-privada: l'Economia Social com a aliada natural de les administracions públiques per estendre i universalitzar la protecció social i l'accés a serveis socials bàsics de qualitat com la salut, l'educació, la dependència o l'economia dels cures, entre altres.

Gran reacció davant la Covid

A més, Pedreño va recordar la solidaritat i les respostes ofertes per les empreses de l'Economia Social davant la crisi desencadenada per la Covid-19, "al aportar solucions i reinventar des dels valors de solidaritat que ens distingeixen, en sectors vitals com l'assistència sanitària, l'agricultura, la pesca, la distribució, la neteja, la bugaderia, el transport, la cura a majors o altres col·lectius en exclusió o l'accés a finançament per a tothom".

En l'informe que CEPES va elaborar, gràcies al suport dels seus 27 socis, es mostra l'aportació de més de 400 empreses de l'Economia Social davant la Covid-19, amb exemples com la tasca de les cooperatives d'ensenyament fabricant materials de protecció amb impressores 3D; les cooperatives industrials fabricant màquines especials que permeten una producció massiva de màscares, o l'actuació solidària de les cooperatives agroalimentàries i de consum donant milers de quilos d'aliments.

Cent propostes de polítiques públiques

Pedreño va destacar que des que ha començat la pandèmia, CEPES ha traslladat prop de 100 propostes de mesures als diferents ministeris del Govern d'Espanya, "que s'han concretat en una cosa tan important com assegurar que totes les entitats d'Economia Social poguessin sol·licitar ERTO o cessaments d'activitat, que les solucions per als autònoms s'apliquin per a tots ells, inclosos els de l'Economia Social; que s'aclare que els socis i treballadors per compte propi de les cooperatives de treball poguessin continuar la seua activitat durant el període en el qual només es va autoritzar el funcionament de les activitats econòmiques essencials, que s'haja flexibilitzat l'ús del Fons d'Educació i Promoció per part de les cooperatives per assegurar la seua continuïtat, o l'última reforma de l'article 40 de l'RD8/2020, que permet celebrar reunions telemàtiques fins a desembre de l'any 2020".

Altres mesures aprovades impulsades per CEPES han estat que les empreses d'inserció i els centres especials d'ocupació no perden la seua qualificació pels possibles ERTE o suspensions i no poder complir els percentatges d'ocupació que els exigeix la normativa, o la reforma que permet celebrar reunions telemàtiques fins a finals d'any.

EL TERCER SECTOR DEMANA AL GOVERN UN PLA DE RESCAT ECONÒMIC I FINANCER URGENT

Així ho va manifestar el president de la Plataforma del Tercer Sector, Luciano Poyato, en una trobada amb mitjans de comunicació, en què es va analitzar "el perill que suposa per a les entitats no dotar-les dels mitjans financers necessaris en un context de crisi social i econòmica"

La Plataforma del Tercer Sector (PTS) demana al Govern d'Espanya l'elaboració d'un pla de rescat econòmic i financer urgent "per no posar en perill els més de sis milions de persones en situació de pobresa o exclusió que atenen les ONG a l'any, i que, a causa de la pandèmia del Covid-19, han augmentat de manera excepcional". Així ho va manifestar el president de la Plataforma del Tercer Sector, Luciano Poyato, en una trobada amb mitjans de comunicació, en la qual es va analitzar el perill que suposa per a les entitats no dotar-les dels mitjans financers necessaris en l'actual context de crisi social i econòmica.

Poyato va assegurar que la pandèmia "ha cronificat encara més les situacions de vulnerabilitat" i, en aquest sentit, ha subratllat que han estat les entitats de Tercer Sector les que han desplegat tots els seus mitjans, de manera que, al seu parer, "cal disposar de més recursos per poder atendre les noves demandes socials".

"És el moment d'incrementar i potenciar la nostra capacitat d'atendre les persones perquè és ara quan més ens necessiten. Ja estem treballant amb un finançament públic molt precari i fent un enorme esforç per suportar més de 43 milions d'atencions socials directes", ha advertit Poyato, al temps que va alertar que el sector "es troba a la vora del col·lapse intentant aturar el impacte social de la pandèmia".

Cap a una estructura estable i suficient

Per la seua banda, el vicepresident de Finançament i Sostenibilitat de la PTS i secretari general de Creu Roja Espanyola, Leopoldo Pérez, va posar sobre la taula la necessitat d'executar un Pla Especial d'Emergència Financera, que contemple fórmules compensatòries de finançament "per pal·liar els greus desajustos que està patint el Tercer Sector "i per dotar les entitats d'una estructura estable i suficient, que dote de seguretat jurídica i econòmica a les entitats.

En un altre ordre de coses, el vicepresident de Polítiques Socials, Agenda 2030 i Assumptes Europeus

de la PTS, i president de la Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social a l'Estat Espanyol (EAPN-ES), Carlos Susías, va reclamar la presència activa de les entitats del Tercer Sector d'Acció Social a la gestació dels grans consensos nacionals de recuperació de país i perquè els valors i principis de la igualtat i la solidaritat s'incorporen a la nova realitat que resulte del procés de reconstrucció social i econòmic. "Sens dubte, el diàleg civil és part imprescindible de la nova governança i d'una democràcia avançada i participativa", ha subratllat.

En relació a això, Susías va posar de manifest que de cara a la reconstrucció caldria reformar la Constitució per blindar els drets socials com a drets fonamentals, així com promoure el desenvolupament de lleis autonòmiques de garantia de drets i de serveis socials, eliminar el sensellarisme, posar en ple funcionament l'Estratègia Nacional de Prevenció i Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social 2019-2023, eliminar la bretxa digital i protegir les persones amb discapacitat adaptant l'ordenament jurídic a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

A més, des del Tercer Sector consideren absolutament necessari promoure els drets de la infància i de la gent gran, així com protegir les persones immigrants en situació irregular, augmentar els fons de cooperació al desenvolupament i aplicar de manera efectiva la perspectiva de gènere en totes les polítiques públiques, entre altres actuacions.

25 ANYS DE REAS RED DE REDES

Aquest any REAS Red de Redes compleix 25 anys. Per tal motiu, el president de REAS, Carlos Askunze, convida a mirar enrere i fer balanç d'aquesta llarga trajectòria, per seguir enfortint aquesta xarxa de promoció de l'economia solidària.

Askunze recorda que inicialment van ser algunes iniciatives de diferents punts geogràfics de l'Estat les que van posar en marxa aquesta plataforma que huí agrupa 15 xarxes territorials i 4 sectorials, en què participen més de 800 entitats.

Aquestes iniciatives van néixer amb un fort compromís de persones i organitzacions. Per a Carlos Askunze, una característica essencial en la identitat i en el creixement de REAS ha estat la seua "capacitat de contagi", així com la seua tenacitat a l'hora d'enredar a persones, territoris, sectors econòmics, iniciatives diverses ... Enredar economies solidàries per teixir espais de transformació personal i col·lectiva al servei de les persones, la comunitat i el medi ambient. "I funciona, aquesta estratègia funciona. Perquè el treball en xarxa i la intercooperació ens fa més forts, amb més capacitat d'incidència social, política i econòmica ... I ens fa també millors, com a persones i com a organitzacions".

Askunze assenyala que fa 25 anys "era impensable creure que huí disposaríem d'eines financeres alternatives i pròpies, fins i tot un banc!, cooperatives de generació, comercialització i consum que agrupen a milers de persones que s'han desenganxat de l'oligopoli energètic, xarxes d'agroecologia i sobirania alimentària promogudes per centenars de grups autogestionaris".

O iniciatives valentes també en àmbits com el de l'habitatge col·laboratiu, els mitjans de comunicació alternatius, la creació cultural, el desenvolupament de mercats socials, el comerç just, les economies comunitàries... I centenars i centenars d'empreses basades en la participació i en la cooperació, que demostren que es pot viure i treballar d'acord a principis com els que recull la Carta de principis de l'Economia Solidària.

El president de REAS conclou: "Amb humilitat, però amb tenacitat, REAS Red de Redes porta 25 anys negant-se a acceptar que el capitalisme voraç i deshumanitzador sigui qui marqui el destí del món, des del convenciment que és possible canviar-lo. I és més que una creença, ha estat, és i serà una pràctica que demostra quotidianament que ja existeix una altra economia més justa, inclusiva, sostenible i solidària".

TOLEDO, CAPITAL EUROPEA DE L'ECONOMÍA SOCIAL 2020

La ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, va dirigir la primera reunió de la Presidència Espanyola de la Comissió de Seguiment de la Declaració de Luxemburg, que es va celebrar el 28 de maig per videoconferència. La ministra va destacar el paper clau de l'Economia Social per a la recuperació i va designar a Toledo, capital europea de l'Economia Social 2020.

La ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, va dirigir el 28 de maig la primera reunió de la Presidència Espanyola de la Comissió de Seguiment de la Declaració de Luxemburg, que es va celebrar per videoconferència. La trobada va servir per reforçar l'aposta i el compromís dels assistents per l'Economia Social que, tal com va subratllar la ministra, "va a facilitar una sortida a la crisi amb valors, de manera que està cridada a exercir un paper clau en la recuperació"després de la crisi sanitària per la Covid-19.

La ministra va anunciar en la videoconferència la decisió sobre la ciutat que acollirà la capitalitat europea de l'Economia Social 2020, que serà Toledo, "la ciutat de les tres cultures, exemple de la tolerància i el diàleg que, huí més que mai, es mostren imprescindibles".

A més, va anunciar el projecte de realització dels comptes satèl·lit de l'Economia Social a Espanya. Aquest projecte ha estat inclòs en el programa 2020 del Pla estadístic de l'Institut Nacional d'Estadística.

Espanya pren el relleu de França a la presidència d'aquesta Comissió de Seguiment, amb un èxit de convocatòria. Si en l'última reunió van participar delegacions de cinc països europeus, en aquesta ocasió han estat presents els representants de 14 estats membres de la Unió Europea.

"Es tracta d'una mostra de l'interès per l'Economia Social, així com la seua disposició a atendre els objectius que ens vam marcar per al progrés social i econòmic en el marc de la Unió Europea. En el cas d'Espanya l'Economia Social té la màxima consideració en aquest Ministeri", ha emfatitzat Yolanda Díaz.

A més dels representants dels governs de 14 països, de la Comissió Europea i del Parlament Europeu, en la reunió van participar organitzacions que lideren el sector, com la Confederació Espanyola de l'Economia Social (CEPES) i Social Economy Europe. També van estar presents representants d'organismes internacionals com l'OCDE, l'Organització Internacional de Treball (OIT) i el Comitè Econòmic i Social Europeu.

Objectius de la presidència espanyola

Baix el mandat espanyol es defensarà el Pla d'Acció Europeu de l'Economia Social, per al desenvolupament econòmic a través de la innovació, el desenvolupament sostenible, la visibilització i la difusió de l'ES com a model de futur dels diferents països, especialment com a model per als joves.

Un altre dels eixos serà l'arrelament al territori en què s'assenten les empreses de l'Economia Social, que les fa menys propenses a la deslocalització.

En definitiva, el Govern vol donar visibilitat i potenciar el model de l'Economia Social com un model de futur, que pol·linitze amb els seus valors a la resta de models empresarials aprofundint en la cultura de la responsabilitat social, mediambiental i de bon govern.

LA UNIÓ EUROPEA SITUA EL PLA D'ACCIÓ EUROPEU DE L'ECONOMIA SOCIAL COM UN PILAR DE LA RECONSTRUCCIÓ DE LA UE

L'Intergrup d'Economia Social del Parlament Europeu, en una reunió telemàtica celebrada el 2 de juny davant de més de 400 personalitats de les institucions comunitàries, dels estats membres, de Social Economy Europe (SEE) i del CIRIEC, va situar el Pla d'Acció Europeu per a l'Economia social com un pilar de la reconstrucció social i econòmica després de la crisi causada per la pandèmia de la Covid-19.

El Comissari europeu d'Ocupació, Nicolas Schmit, ha precisat en aquesta trobada l'aprovació en 2021 d'un ambiciós Pla d'Acció per a l'Economia Social, encomanat per la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen. A més, Schmit va recordar com les organitzacions i empreses d'aquest model estan "en primera línia en la lluita contra la pandèmia, prestant ajuda i cobertura als col·lectius més desfavorables". El comissari va destacar també el seu compromís perquè totes les mesures econòmiques i socials aprovades per les institucions europees s'apliquen a l'Economia Social.

En la reunió va participar la ministra de Treball i Economia Social del Govern d'Espanya, Yolanda Díaz, que va recordar el recent nomenament de Toledo com a Capital Europea de l'Economia Social. La ministra va afirmar: "Concebem l'Economia Social com un motor de canvi respectuós amb les persones i amb el medi ambient i com una palanca per a la reconstrucció econòmica i social. L'Economia Social porta en el seu ADN les claus per a la recuperació". Per això, va anunciar que la presidència espanyola de la Comissió de

Seguiment de la Declaració de Luxemburg impulsarà "la promoció de l'Economia Social per part dels Estats membres i de les institucions europees".

Aposta pel capital humà

El president de 'Social Economy Europe' (SEE) i de CEPES, Juan Antonio Pedreño, ha celebrat que "tot i els durs moments que estem vivint", les institucions europees "reconeixen i aposten per desenvolupar un full de ruta per l'Economia Social, amb l'objectiu de consolidar un futur sostenible, inclusiu i de benestar, en què ningú es quede enrere".

Pedreño va precisar la necessitat de promoure el sector "com a palanca per a la reindustrialització" i va demanar apostar pel capital humà, acompanyant i animant als més joves a desenvolupar iniciatives de forma col·lectiva, "una forma molt més resilient que la individual". A més, va sol·licitar "plans per a fomentar i ajudar els emprenedors col·lectius a tot Europa a través de marcs jurídics i institucionals adequats".

El president de SEE i CEPES va afirmar que a Europa "les 'startups' de huí, que seran les grans empreses del futur, són majoritàriament cooperatives", alhora que va revelar l'existència d'un "moviment social protagonitzat per molts joves que s'alineen amb els valors de l'Economia Social, de manera que cal ajudar-los a emprendre de manera col·lectiva".

A més, Pedreño va assenyalar la necessitat d'identificar l'Economia Social com a vector per a una economia verda. I va recordar entre d'altres el paper de les cooperatives d'energies renovables, que ja són més de 1.500 a tot Europa.

Els **portaveus dels principals grups polítics** del Parlament Europeu van coincidir a precisar el paper de l'Economia Social en els plans de reconstrucció. L'eurodiputat espanyol Leopoldo López, del Grup Popular Europeu, va afirmar que l'Economia Social "està cridada a jugar un paper fonamental en la reactivació del nostre continent després de la crisi". Per això, va coincidir amb el president de SEE i CEPES en donar suport a l'emprenedoria col·lectiva. A més, va destacar que l'Economia Social "és un aliat de les administracions públiques per a fomentar, de manera inclusiva, el desenvolupament econòmic i social".

La presidenta del Intergrup, la luxemburguesa Monica Semedo, va afirmar que el confinament "ens ha afectat a tots, però els seus impactes han estat desiguals, i les empreses de l'Economia Social han de ser una part important de la recuperació. No ens podem deixar en el camí als més vulnerables".

Per la seua banda, la francesa Manon Aubry va assenyalar que "d'aquesta crisi en sortirem més forts", alhora que va valorar "l'ADN de l'Economia Social, que ens permetrà, pels seus valors, canviar la relació que hem tingut amb el sector econòmic". Per això, va sol·licitar "garantir que en el futur s'escolte la veu de l'Economia Social" dins de les institucions i Estats de la UE.

NOVA REUNIÓ DEL GRUP D'EXPERTS EN ECONOMIA SOCIAL I EMPRESES SOCIALS (GECES) DE LA COMISSIÓ EUROPEA

El passat 29 d'abril es va reunir en ple el Grup d'experts en economia social i empreses socials de la Comissió Europea. Van participar en forma de videoconferència més de cent persones de tots els països membres de la UE. Entre els participants espanyols es trobaven Rafael Chaves Avila, per CIRIEC; Maravillas Espín, directora general del TA, de l'Economia Social i de la RSE, així com Juan Manuel Sánchez Terán, sotsdirector general d'Economia Social i RSE.

La reunió va començar amb una important intervenció de Nicolas Schmit, Comissari Europeu d'Ocupació i Drets Socials en relació a l'Economia Social en el context de les noves prioritats de la Comissió i de les respostes davant la crisi de la Covid-19.

La seua al·locució va ser precedida d'una Carta als ministres de Treball dels països de la Unió en la que posava en valor la importància de l'Economia Social, "per lluitar contra les desigualtats i construir un model econòmic i social inclusiu i resilient basat en els valors de la cooperació, la solidaritat i la responsabilitat: una economia al servei de les persones. I aquests són els mateixos valors que caracteritza l'Economia Social".

El Comissari Schmit va explicar les actuals prioritats de la Comissió i va situar entre elles a l'Economia Social. Va afirmar que l'activació d'un Pla d'acció europeu per a l'economia social previst per 2021 no s'ha vist afectat en el seu cronograma per la irrupció de la crisi de la Covid-19.

El Comissari va animar els experts del GECES a compartir entre ells i amb la Comissió les experiències en matèria de resposta de l'Economia Social a la crisi, la realització d'informes i estudis que revelen l'impacte d'aquesta crisi en l'Economia Social europea i també les mesures de política pública ordides recentment pels governs nacionals a favor de l'Economia Social en aquest context de crisi. En aquest últim context, el website de la Comissió "Social economy against coronavirus" pretén ser un referent fonamental d'aquestes experiències.

Participants al Congrés de l'OIT i UNRISD al juny de 2019 a Ginebra sobre el paper de l'Economia Social a la implementació dels ODS al món.

EL CIRIEC, RECONEGUT COM UN VALUÓS ALIAT DE NACIONS UNIDES PER A LA INVESTIGACIÓ EN ECONOMIA SOCIAL

Des que a l'octubre de 2018 va obtenir l'estatus d'Observador de la UNTFSSE (la 'Task Force' en Economia Social i Solidària de l'ONU), el CIRIEC pren un paper actiu en el 'Knowledge Hub' de Nacions Unides, per sistematitzar la informació sobre l'Economia Social i Solidària (ESS) com a eina per implementar els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). UNRISD és l'agència implementadora d'aquesta plataforma d'intercanvi de coneixements en línia, disponible en anglès, francès, espanyol i portuguès: http://unsse.org/knowledge-hub/

El CIRIEC ha estat reconegut per l'ONU per la seua llarga i fructífera contribució científica internacional a la investigació en economia social.

La UNRISD va crear un Grup Assessor en ESS del Knowledge Hub compost per dos membres i dos observadors de la UNTFSSE, entre els quals destaca el CIRIEC. El CIRIEC ha estat seleccionat per les seues contribucions al Knowledge Hub, i per la seua àmplia xarxa de col·laboradors.

El Knowledge Hub actualment executa 2 projectes d'enorme interès:

L'Enciclopèdia SSE té com a objectiu proporcionar als responsables polítics i acadèmics una eina de referència integral sobre l'economia social i solidària (SSE) a nivell mundial. Barbara Sak, en representació de CIRIEC, va ser nominada per al Comitè Editorial. S'anunciarà també una convocatòria de propostes per a aquest projecte de l'Enciclopèdia SSE a la tardor de 2020.

Per la seua banda, el mapatge sistemàtic de dades i estadístiques sobre l'ESS està coordinat per la professora Marie J. Bouchard (Universitat del Quebec, a Montreal) amb la participació activa del professor Rafael Chaves i la secretaria del CIRIEC-Internacional (inclòs el seu Centre de Documentació amb seu a la Universitat de Lieja).

Després del Taller d'experts celebrat al novembre de 2019 es produiran 3 documents de treball per a finals de 2020.

L'ECONOMIA SOCIAL EN INTERNET

CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa

www.ciriec-revistaeconomia.es

S'ha llançat la nova web de 'CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa', amb tota la col·lecció de revistes disponible per la seua consulta i descàrrega. Com en la seua versió anterior, l'estructura i el contingut del web estan adaptats als més elevats estàndards internacionals de qualitat científica i tots els continguts poden visualitzar-se en espanyol i en anglès. La web té a més un disseny 'responsive', que permet que la deua òptima visualització en tot tipus de formats per a mòbils, tauletes u ordinador. A la seua pàgina d'inici, la web mostra l'últim número de la Revista, llistant els seus articles i permetent la descàrrega directa de cada un d'ells en PDF.

Portal de l'Economía Solidària

www.economiasolidaria.org

El portal d'Economia Solidària és un mitjà de comunicació que neix el 1997 impulsat per REAS, per informar i donar visibilitat el moviment d'Economia Alternativa i Solidària, amb l'objectiu de ser un vehicle interactiu i participatiu per totes les entitats i persones que advoquen per un model econòmic més just, humà, ecològic, social i solidari. Al llarg dels anys el portal s'ha adaptat als nous desafiaments i potencialitats de l'ESS, per continuar sent una eina útil de promoció i visibilització d'aquestes pràctiques econòmiques.

Social Economy Europe

www.socialeconomy.eu.org

Està disponible la nova web de 'Social Economy Europe', la Confederació Europea d'Economia Social, que actualment i des de fa cinc anys està presidida per CEPES. La web presenta als membres de l'organització, així com les seues activitats i manifestos. Social Economy Europe es defineix com el soci estratègic de les institucions de la Unió Europea per a la implementació de les polítiques més adequades de foment del sector. Creada el novembre de 2000 baix el nom de CEP-CMAF - Conferència Europea Permanent de Cooperatives, Mútues, Associacions i Fundacions - en 2008 va canviar el seu nom i es va convertir oficialment en Social Economy Europe.

Revista Noticias del CIDEC on-line

http://ciriec.es/publicaciones/noticias-del-cidec/

Estan disponibles en línia els últims números d'aquesta Revista, que coediten l'Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria (IUDESCOOP) de la Universitat de València, CIRIEC-Espanya i la Generalitat Valenciana. Entre els temes tractats hi ha la vertebració de l'economia social a través de la informació i la comunicació, i l'economia social a la implementació dels ODS.

Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus, Universitat Pompeu Fabra

http://catedraeconomiasocial.tecnocampus.cat

La Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus-Universitat Pompeu Fabra es proposa unir els trets de la innovació, l'empresa i els valors per poder contribuir, des de l'àmbit acadèmic, a la transformació productiva de país, incorporant l'estudi, el coneixement i la docència i difusió de formes inclusives de gestió i relació empresarial. La càtedra està dirigida pel professor Eloi Serrano.

Sèrie de vídeos 'Actitud i compromís' de Cajamar Caja Rural

http://www.cajamar.es/es/comun/videos-actitud-y-compromiso/

La sèrie de vídeos consta d'entrevistes en profunditat a personalitats rellevants del món de l'economia social, la sostenibilitat, l'alimentació i el món rural. Entre els participants en la sèrie es troben el president de CEPES, Juan Antonio Pedreño, i el catedràtic d'Economia Agrària de la Universitat Politècnica de València, Juan F. Juliá.

Cooperativas de las Américas

www.aciamericas.coop

Cooperativas de las Américas (abans ACI-Américas) és la representació regional de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) per al continent americà. L'Oficina Regional de les Amèriques es va establir el 1990 a San José, Costa Rica. El seu objectiu és "promoure el reposicionament del model cooperatiu en el nou entorn econòmic, polític, social i comercial donant suport a les organitzacions membres en la difusió i defensa de la identitat cooperativa, la promoció dels negocis i el desenvolupament del recurs humà".

Discapnet, el portal de les persones amb discapacitat

www.discapnet.es

Discapnet és una iniciativa per fomentar la integració social i laboral de les persones amb discapacitat, cofinançada per Fundació ONCE i ILUNION Tecnologia i Accessibilitat. Entre els continguts de coneixement i els serveis que integren Discapnet destaquen: actualitat informativa en matèria de discapacitat i societat, un fons documental especialitzat, agenda de convocatòries i informació sobre ofertes de treball.

TEMES D'ACTUALITAT

CRISI DEL COVID-19: IMPACTE I RESPOSTES DE L'ECONOMIA SOCIAL

per Rafael Chaves Ávila
Universitat de València y CIRIEC-Espanya

1. Introducció

Començàvem aquest any 2020 reflexionant i tractant de donar respostes als desafiaments del nostre temps, la crisi climàtica i del medi ambient, el creixement de la desigualtat i de la fam, el repte de la revolució digital i de la 4t revolució industrial, així com el desafiament de la governança i l'estabilitat financera mundial, quan irromp amb una força planetària una nova gran crisi que sacseja i paralitza a tots els països: la pandèmia del coronavirus.

A pocs mesos de la irrupció d'aquest desastre sanitari, els seus efectes han sigut ja devastadors: fins el dia 8 d'agost de 2020, la pandèmia de coronavirus ha contagiat a 19,3 milions de persones en el món i ha causat la mort a 721.000 , un panorama comparable al de la grip espanyola de principis del segle XX. Eixe mateix dia, Espanya comptava amb 314.362 persones contagiades, el país que acumulava més contagis d'Europa. Comptava també amb 27.940 morts pel virus del covid-19 (font: Johns Hopkins coronavirus resource center). En el pla econòmic i a nivell internacional, les caigudes en el PIB, la recessió i la destrucció d'ocupació només tenen precedents en els anys 30. Segons l'INE, la taxa interanual de creixement del PIB espanyol en el segon trimestre de 2020 era d'un -22,1%.

La crisi del Covid-19 evidència la indefugible amenaça per a la Humanitat que suposen les recurrents pandèmies víriques. No obstant això, no es tracta de l'única amenaça externa a la qual s'enfronta. Els desastres naturals, com són els terratrémols devastadors, les inundacions i altres catàstrofes de la Naturalesa continuen sent amenaces, creixents en un context anunciat i real de canvi climàtic global, tal vegada la principal amenaça per a l'Ésser humà. Unes altres greus amenaces, aquesta vegada d'origen humà, com les guerres i els conflictes armats, continuen vives.

No procedeix entrar en els debats relatius a si la crisi del Covid-19 constitueix un cas de cigne negre, de rinoceront blanc, un "efecte Cassandra" o un "efecte Èdip". El que és innegable és que aquesta i les altres pandèmies, els desastres naturals i els conflictes armats es conceben en economia, com a xocs externs no econòmics, o exògens al sistema econòmic, que impacten dura i àmpliament als països a nivell macroeconòmic. Es reconeix que aquest tipus de xocs externs presenten una indubtable major magnitud d'impacte que les recessions estrictament econòmiques. Però també està evidenciat que el marc institucional i l'estructura social i econòmica de un país, incloent l'economia social, poden agreujar o mitigar l'impacte d'aquests desastres.

Per a comprendre els desastres o xocs externs no econòmics, la seua gestió orientada a reduir el seu impacte, així com el paper que poden jugar governs i societat civil, es compta amb la teoria del Cicle de la gestió de les emergències. Aquest cicle de desastres o crisis contempla 5 fases: mitigació, preparació, resposta, recuperació/reconstrucció i desenvolupament. En el text que segueix, s'exposa primer aquest Cicle així com el rol que en ell pot exercir l'economia social. Seguidament s'aborda l'impacte sanitari i la situació d'emergència generats per la pandèmia del Covid-19 per a continuació analitzar la resposta de l'economia social en aquest context crític. L'impacte de la situació d'emergència sanitària i sobretot de les mesures governamentals adoptades per a pal·liar-la, en concret, els confinaments i les mesures de distanciament social, sobre l'economia, el món del treball i l'economia social serà estudiat en l'apartat següent. Finalment, s'analitza la resposta de l'economia social per a mitigar l'impacte econòmic-laboral de la crisi del Covid-19.

***Com citar aquest treball**: CHAVES-ÁVILA, R. (2020): "Crisi del Covid-19: impacte i respostes de l'economía social", Noticias de la Economía Pública, Social y Cooperativa, nº 63, pp. 28-43.*

2. El cicle de la gestió de les emergències, els nous condicionants i el rol de l'economia social

La gestió dels desastres, crisis o xocs externs presenta 5 fases: mitigació, preparació, resposta, recuperació/reconstrucció i desenvolupament.

Figura 1. Fases del cicle d'una crisi d'emergència

Naciones Unidas, Estrategia Internacional para la Reducción de Desastres (http://www.un-spider.org)

La fase de mitigació té per objectiu previndre els eventuals desastres i emergències. En ella s'han de desplegar actuacions dirigides a previndre aquests desastres i reduir la probabilitat que succeïsquen. Contemplen que el desastre siga raonablement possible i tinga impacte apreciable. La fase de preparació té per objectiu dissenyar programes i actuacions dirigides a reduir l'impacte del desastre, especialment en termes de salut i vides humanes, una vegada ha ocorregut. Totes dues fases són anteriors a l'aparició de la situació d'emergència. La fase de resposta té per objectiu respondre, durant el desenvolupament de l'emergència, amb accions concretes que protegisquen la salut i les vides i minimitzen els danys econòmics. La fase de recuperació té per objectiu desenvolupar actuacions de reconstrucció tendents a restablir la situació anterior al desastre, tant en el pla social com econòmic.

Els desastres presenten efectes directes i indirectes, transitoris i/o permanents. Els efectes directes són els relatius a pèrdues de vides i salut i per danys en la infraestructura física. Els efectes indirectes es produeixen sobre l'activitat econòmica, en termes de danys en les estructures empresarials i en forma d'impactes sobre la producció i el comerç. Generalment els efectes indirectes són transitoris, recuperant-se l'activitat econòmica al seu nivell anterior a la crisi.

El context de reconstrucció constitueix una oportunitat per a introduir reformes de gran importància instaurant els fonaments d'un nou model de desenvolupament social i econòmic per al país considerat millor que el model anteriorment existent. El canvi de model presenta generalment resistències i un context d'aquest tipus les altera.

Nous condicionaments socials, institucionals, sanitaris i econòmics

El nou context post-desastre crea condicionaments socials, institucionals, sanitaris i econòmics inèdits fins llavors. És el cas actual derivat de la crisi del Covid-19. En efecte, aquesta crisi ha introduït uns nous condicionants estructurals diferencials:

- en primer lloc, ha imposat una lògica de distància social tant en la societat com en l'economia, traduïda en un allunyament físic entre persones,
- en segon lloc i derivat de l'anterior, ha impulsat la digitalització i el teletreball, formes de relació soci-productiva mancats de contacte físic,
- en tercer lloc, ha afavorit les activitats de consum i treball realitzades en entorns pròxims, caracteritzades per una reduïda mobilitat socioeconòmica, en detriment de les activitats vinculades a la globalització,
- en quart lloc, ha afavorit l'ús del plàstic per la seua idoneïtat profilàctica enfront del contagi, i
- finalment, ha afavorit l'extensió de la desconfiança, la inseguretat, la incertesa i la por a la pèrdua de la salut i la vida.

Entre les principals conseqüències d'aquests nous condicionants es troben, en primer lloc, la potenciació del proteccionisme i la nacionalització de la producció de productes essencials, reduint la dependència dels productes, mercats i cadenes de valor internacionals. En segon lloc, el suport a la ciència i a la reindustrialització nacional i, en tercer lloc, la valorització de la provisió i producció pública de béns i serveis de primera necessitat, com la salut, el crèdit i el rescat empresarial (Lorenzo, 2020).

L'impacte social, sectorial i empresarial dels condicionants de aquest nou context és molt desigual. Ha incidit positivament en les empreses i persones millor posicionades en aquesta nova normalitat i ha perjudicat a les pitjor posicionades. Hi ha nous perdedors i guanyadors i estan emergint noves formes de desigualtat. En efecte, les empreses, sectors i llocs de treball que requereixen de contacte físic-so-

L'evidència empírica demostra que els sistemes amb major nivell de cohesió social, major capital social, major capacitat de mobilització social i més cooperatives i entitats d'economia social, responen i gestionen millor les crisis i pandèmies.

cial, com l'hostaleria, el xicotet comerç, l'oci i turisme, la cultura, les indústries creatives o els serveis personals, anomenats 'sectors de proximitat', estan sent durament afectades. També han sigut perjudicades les activitats lligades a desplaçaments internacionals, com el turisme internacional, viatges per motius familiars o per raons laborals, de reunions i congressos. Aquelles activitats i llocs de treball que poden defugir el contacte físic utilitzant el teletreball i/o que siguen capaços d'adaptar les seues tasques als entorns digitals de les noves tecnologies veuran noves oportunitats de desenvolupament en aquest nou entorn i es veuran molt menys perjudicades. És el cas de moltes activitats de serveis com les d'ensenyament, investigació, serveis financers i administratius. Aquelles persones i empreses marcades per la bretxa digital, és a dir, que no puguen utilitzar aquestes noves tecnologies o no sàpien adaptar-se a aquestes, es veuran progressivament desplaçades i excloses.

El paper de les estructures socials i institucionals del país

La capacitat de les estructures i institucions del país d'encaixar el xoc, d'adaptar-se i de recuperar-se constitueixen factors clau per a enfrontar els desastres o xocs externs. S'ha constatat que l'impacte dels desastres és menor en sistemes socioeconòmics dotats d'institucions i polítiques públiques democràtiques, més igualitaris i dotats de major nivell de recursos, on existeixen més incentius a desenvolupar adequats sistemes de prevenció i de resposta eficaç i immediata. Sistemes socials i institucionals inadequats poden, per contra, amplificar els efectes del desastre. L'evidència empírica demostra que els sistemes amb major nivell de cohesió social, major capital social, major capacitat de mobilització social i més cooperatives i entitats d'economia social, responen i gestionen millor les crisis i pandèmies.

L'Informe de l'OIT (2001) i els estudis de Sampson (2012), Van der Vegt, Essens, Wahlström & George (2015) i Rao, H. & Greve, H.R. (2018) van analitzar la capacitat de resiliència comunitària de territoris enfront dels desastres. Van constatar que, quan major és la capacitat cívica, les infraestructures socials i el capital social existent en una comunitat abans del desastre, menor és l'impacte de la mortalitat deguda a un brot de pandèmia. L'abundància d'entitats d'economia social constitueix un viver de sociabilitat, de resiliència i de recuperació davant les crisis. Aquests estudis revelen que l'estructura social i institucional constitueix un factor decisiu per a atenuar les crisis i afavorir la recuperació. El paper de les cooperatives i l'economia social en aquestes cinc fases és decisiu.

El potencial paper de cooperatives i economia social davant desastres i pandèmies

La contribució de les cooperatives i entitats d'economia social és potencialment rellevant en diverses activitats relacionades amb el cicle de gestió dels desastres, les quals són inherents a les funcions sistèmiques de l'economia social (Chaves i Montsó, 2012). L'Informe de l'OIT sintetitza aquesta contribució com segueix (OIT-Parnell, 2001):

1. En les fases de preparació i mitigació, les cooperatives i entitats d'economia social poden participar en la prevenció i disseny d'actuacions enfront de les amenaces de desastres. Poden, a més, organitzar assistència sociosanitària i econòmica eficaç.
2. Contribueixen a millorar la capacitat d'incidència política de les poblacions potencialment afectades pels desastres, en estar organitzades en cooperatives, per la qual cosa compten amb una millor representació i capacitat d'interlocució tant a l'hora de formular les polítiques de prevenció com, sobretot les polítiques de reconstrucció i recuperació.
3. Les cooperatives i entitats de l'economia social amplien la capacitat col·lectiva de les comunitats per a fer front a les crisis, actuant en nom de les poblacions afectades amb una única veu.
4. Durant la fase d'emergència, presten serveis essencials a la població, mantenen les ocupacions i els mitjans de vida de la població afectada per la crisi.
5. Les cooperatives reduïxen la vulnerabilitat dels

Les cooperatives i entitats d'economia social són agents clau que promouen i catalitzen la transformació socioeconòmica en temps de crisi. Les polítiques de recuperació i reconstrucció han de comptar amb les cooperatives i les entitats d'economia social, recolzant-les decididament, si volen fer un canvi profund.

grups de població més propenses a patir l'impacte negatiu dels desastres.

6. En la fase de recuperació, las cooperatives afavoreixen la reintegració econòmic-laboral relativament ràpida de la població afectada per la crisi al seu patró habitual de vida mitjançant el subministrament de serveis i la creació i manteniment d'ocupació i mitjans de vida.

7. En la fase de rehabilitació, les cooperatives i entitats d'economia social poden ajudar directament en el procés de reconstrucció i poden contribuir a finançar programes de reallotjament de grups socials devastats per la crisi.

8. En la fase de recuperació i reconstrucció, les cooperatives poden ser vectors clau de les polítiques públiques de reconstrucció i desenvolupament l'objectiu del qual va més enllà de restaurar els danys o a tornar al statu quo anterior a la crisi, sinó que plantegen un model de desenvolupament a mitjà i llarg termini. Per això, les cooperatives i entitats d'economia social són agents clau que promouen i catalitzen la transformació socioeconòmica en temps de crisi. En efecte, els canvis estructurals en el sistema són difícils i requereixen d'organitzacions capaces de desafiar les estructures de poder econòmic existents. Les entitats d'economia social solen convertir-se en l'única organització creïble capaç d'exercir seriosament aqueix rol aconseguint un canvi pacífic. Per això, les polítiques de recuperació i reconstrucció han de comptar amb les cooperatives i les entitats d'economia social, donant-los suport decididament, si desitgen realitzar un canvi profund en el model de desenvolupament.

9. Les cooperatives i entitats d'economia social són escoles per a la democràcia. El foment o la restauració de la democràcia sol ser una part important dels programes de resposta a les crisis. Ajuden a desenvolupar ciutadans millor preparats per a exercir el seu paper en un Estat democràtic modern. Perquè el procés de cooperació funcione, les persones involucrades han d'actuar juntes utilitzant formes d'organització democràtiques. Aquesta experiència, al seu torn, ajuda a les persones a construir l'estabilitat política essencial per al desenvolupament sostenible.

10. Després de desastres motivats per raons humanes (guerres i conflictes armats), les cooperatives i entitats d'economia social contribueixen a la construcció de la pau després dels conflictes, al manteniment del diàleg sociopolític en societats molt enfrontades i a la lluita contra la discriminació i la desigualtat social. L'esforç col·lectiu i la participació activa de persones de diferents faccions involucrades en l'acte de cooperació pràctica poden ajudar a crear comunitats més cohesionades, també poden exercir un paper en el procés de reconciliació després del cessament dels conflictes. Finalment, com a organitzacions equitatives de la societat civil, les entitats d'economia social poden ajudar a contrarestar la discriminació, l'odi racial i polític, així com l'alienació i la por.

Aquest Informe de l'OIT (OIT-Parnell, 2001) documenta profusament cadascuna d'aquestes contribucions amb nombrosos casos i estudis pertanyents a realitats de múltiples països del món.

3.- La situació d'emergència derivada de la crisi del Covid-19 i de l'estat d'alarma

Enfront de les epidèmies, les autoritats han d'activar dispositius de preparació i mitigació pertinents. Una vegada desencadenada l'emergència, han de desplegar aquests mecanismes. Entre els dispositius a contemplar en aquestes fases es troben el disposar de suficients i adequats mecanismes sanitaris, des d'instal·lacions de salut (nombre de llits en hospitals), quantitats adequades de respiradors i medicaments (mitjans materials sanitaris), nombre de proves per a detectar contagis de covid-19, equips de protecció adequats i suficients per a metges i infermeres, persones rastrejadores de fenòmens de contagi, així com mitjans materials profilàctics (màscares, bates, etc.) per a treballadors en serveis essencials (forces de l'ordre, escombriaires, personal en farmàcies, supermercats, etc.) i per a tota la població. També ha d'explicar-se amb laboratoris i serveis d'investigació capaces de desenvolupar les necessàries vacunes contra els virus.

Davant l'esclat d'una situació d'emergència sanitària deguda a una pandèmia, la política pública sanitària compta també amb la possibilitat de desplegar estratègies de mitigació o d'eliminació del contagi. La política de mitigació del contagi està basada en la reducció de la densitat social i el distanciament social, amb mesures com l'aïllament i el tractament, la quarantena domiciliària, el tancament d'escoles, col·legis i universitats públiques i privades i de les activitats extraescolars, així com la cancel·lació de reunions massives. Destaquen entre aquestes intervencions no farmacèutiques les mesures de distanciament social per a reduir el contacte entre persones en la comunitat i en el lloc de treball, incloent, la cancel·lació de grans reunions públiques i l'alteració dels entorns i horaris de treball (Center for Disease Control and Prevention, 2007). Al costat d'aquestes mesures es troba la realització de tests selectius i/o massius a la població per a detectar les fonts i trajectòries del contagi.

El xoc sanitari del Covid-19 va exigir previsió, mitigació i resposta eficaç i immediata del sistema sanitari, social i econòmic. A Espanya es va evidenciar que va haver-hi importants manques en elements clau de resposta. Per exemple, el dia 27.2.2020 el Japó, amb 190 contagis en un país amb més de 100 milions d'habitants, va recomanar el tancament de col·legis i la cancel·lació d'actes esportius i culturals massius així com el teletreball i el treball a domicili en quasi la meitat de les prefectures del país. Una setmana després, el 6.3.2020, Espanya superava en contagiats al Japó per 365 enfront de 349. La situació a València (entenem similar a la d'altres ciutats del país) quedava il·lustrada amb la declaració oficial el dia 10.3.2020 de Joan Ribó, Alcalde de València: "Les falles es mantindran mentre sanitat no indique el contrari. (…) Insta a mantindre una actitud no alarmista i de responsabilitat. (…) En aquests moments, València, amb les dades que tenim de persones infectades, no es troba en la situació ni de Vitòria ni de Madrid. (…) Òbviament, els qui han d'assenyalar com actuar són els epidemiòlegs" (Levante-EMV). No s'havia implementat encara cap mesura de contenció.

El 14.3.2020 el Govern d'Espanya decreta l'Estat d'alarma i amb ell, el confinament de la població i la paralització de quasi tota l'activitat econòmica del país fins al dia 21.6.2020. Un confinament de quasi 3 mesos.

La situació d'emergència farà emergir noves necessitats socials, sanitàries i econòmiques:

- necessitats sanitàries: més instal·lacions de salut (llits en hospitals), més respiradors, més productes farmacèutics, més proves detectores de contagi, més equips de protecció individual (màscares, guants, bates, etc.), més personal sanitari, més persones rastrejadores del contagi, més laboratoris i investigacions per a desenvolupar vacunes;
- necessitats de serveis socials: atenció a col·lectius més vulnerables (persones ancianes, persones sense llar, persones amb discapacitat, etc.) des d'atenció personal a realització de compres i tasques domèstiques;
- necessitats de manteniment de serveis essencials com l'aigua, les telecomunicacions, l'energia, la recollida de fem;
- necessitats de provisió d'aliments;
- necessitats de manteniment de rendes i suport financer a empreses paralitzades;
- necessitats d'adaptació de les relacions sociolaborals al nou context, en forma de teletreball i telecomunicacions.

Com en una economia de guerra, l'economia i la societat del país, des de l'inici de l'Estat d'alarma, es reorientaran prioritzant la satisfacció de les citades necessitats. Aquest context va evidenciar grans manques del país, atribuïdes a problemes d'inversió en el sistema sanitari públic durant anys, a una estructura econòmica basada en la deslocalització industrial i per tant altament dependent de les cadenes de subministrament internacionals, la qual cosa ha sigut especialment greu en el cas del clúster productiu sanitari.

Les cooperatives i l'economia social en general s'han implicat decididament en aquesta obstinació col·lectiva enfront de l'emergència, és més, ha sigut un potent agent identificador de necessitats (funció de pionerisme) i un agent oferent clau en les primeres respostes.

4.- La resposta de l'economia social a l'emergència sanitària

L'economia social, les cooperatives, les ONG i el voluntariat han desplegat una impressionant resposta a l'emergència sanitària derivada del Covid19, com era de preveure i fent realitat el que la teoria indica. En la **Carta Oberta de 'Social Economy Europe'** a la Comissió Europea, al Parlament Europeu i al Consell Europeu titulada "Una crisi sense precedents que requereix una resposta sense precedents de la UE per a restablir el progrés econòmic i social" (Social Economy Europe, 2020b) s'especificava la contribució multidimensional de l'economia social europea davant la crisi. Indicava que:

"L'Economia Social està contribuint 1) proporcionant assistència sanitària per a tots, i produint i distri-

buint productes farmacèutics, 2) Prestant serveis socials, especialment per als col•lectius més vulnerables com els ancians, els migrants i refugiats o les persones sense llar, 3) Produint i distribuint aliments a través de cooperatives agroalimentàries i cooperatives de consum, 4) Assegurant la prestació d'altres serveis bàsics com l'energia, l'aigua, les telecomunicacions, la neteja i el reciclatge, 5) Garantint suport financer i assistència tècnica a les empreses d'Economia Social i l'economia real mitjançant bancs cooperatius i ètics, institucions de microcrèdit i cooperatives de crèdit, 6) Sent un important agent industrial en sectors industrials estratègics, inclosa la producció de materials soci-sanitaris i bioservicis, i 7) promovent el teletreball i aplicant estratègies per a assegurar que les ocupacions i l'activitat econòmica es mantinguen durant i després de la pandèmia" (Social Economy Europe, 2020b).

Aquest desplegament de mitjans humans i materials de l'economia social s'ha documentat en múltiples Informes, Bases de dades i Llocs-webs tant de la Comunitat Valenciana i d'Espanya com de la Unió Europea i a nivell internacional.

Per a la **Comunitat Valenciana**, l'Informe del Pacte Mundial Xarxa Espanyola (2020), en el capítol corresponent a la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana, indica que les cooperatives valencianes han desplegat les següents activitats:

"Les cooperatives de farmacèutics han vist incrementat el seu treball.

En la distribució: Els supermercats de cooperatives de consum mantenen el proveïment de productes als seus clients i socis, amb Consum i les franquícies Charter al capdavant, i en La Moixentina, a més s'han reforçat les accions de voluntariat.

En la producció i distribució d'aliments: Les cooperatives agroalimentàries continuen produint aliments per a atendre la demanda; s'han fet donacions de fruita i verdures a institucions benèfiques, o s'ha constituït, un comité de gestió de la crisi.

En el sector de transports: Les cooperatives de transports continuen treballant sense descans per a garantir el proveïment a ciutadans i sectors estratègics.

En els serveis essencials (neteja, serveis socials, etc.): Les cooperatives de treball associat dedicades a serveis comunitaris fan màscares i cobreixen serveis de neteja i SAD. Cooperativa Perruqueria & Estètica ha donat caixes de guants a institucions i hospitals.

Proveïment d'energia: Les cooperatives elèctriques continuen garantint el proveïment d'energia a empreses i llars en tota la Comunitat, però a més estan tramitant la disminució de la potència als comerços, assegurant que no hi ha corts per impagaments i aplicant descomptes en les factures.

Subministrament de productes per a la protecció individual i col·lectiva: Les cooperatives agràries han posat maquinària a la disposició dels ajuntaments per a desinfectar els carrers de pobles. Cooperatives industrials fabriquen materials i roba de protecció. Covalser subministra materials de protecció a diferents sectors cooperatius.

Mesures de suport a socis i clients: La Cooperativa de Viver ha retardat als seus clients hostalers el termini per a pagament de compres.

Les cooperatives de crèdit han obert línies de finançament i crèdit per a mitigar els efectes del coronavirus.

Florida Universitària i Grup Sorolla estan fabricant en les seues impressores 3D pantalles de protecció.

Serveis On-line: Abacus ha desplegat activitats en el seu web (foment de la lectura, recursos didàctics, tallers, conferències).

Les cooperatives d'ensenyament han implementat canals i recursos per a mantindre l'activitat educativa. Cooperatives ofereixen i donen jocs, activitats i tallers via YouTube per a fer des de casa."

A **nivell espanyol**, la Confederació Empresarial de l'Economia Social d'Espanya CEPES va publicar un informe titulat "Iniciatives de les empreses i entitats de l'Economia Social enfront del Covid19"[1].

En aquest Informe es documenten 415 casos d'empreses d'economia social afiliades a aquesta organització representativa que han desplegat una activitat enfront de la pandèmia. En l'Annex 1 s'ofereix més informació sobre aquest Informe. Les activitats en les quals han desplegat la seua acció són: l'àmbit de la salut (61 Empreses), medicalització d'instal·lacions

1.- https://www.cepes.es/documentacion/557.

i cessió d'infraestructures (3 Empreses), reorientació de la producció o serveis per a fabricar materials i roba de protecció (màscares, respiradors, 3D, etc.) (58 Empreses), neteja i desinfecció (48 Empreses), solidaritat, voluntariat i serveis socials (95 Empreses), sanitat, dependència i cura de les persones (10 Empreses), distribució i consum (4 Empreses), serveis essencials de subministrament d'electricitat i aigua (3 Empreses), crèdit financer i assegurances (7 Empreses), educació, ensenyament i formació (13 Empreses), cultura i oci (19 Empreses), readaptació i millora de l'activitat empresarial (96 Empreses) i altres iniciatives solidàries (59 Empreses).

El **voluntariat**, segons l'Observatori del Voluntariat, pertanyent a la Plataforma del Voluntariat d'Espanya (PVE), s'ha multiplicat per tres durant la pandèmia, aconseguint els 4,5 milions de persones benèvoles, d'elles, més de 1,5 desenvolupen la seua activitat voluntària en el marc d'entitats d'acció social[2].

Dues iniciatives singulars que destaquem emanen de Catalunya i Euskadi. La primera és del grup cooperatiu de Mondragón, el qual, a través de la cooperativa guipuscoana Bexen Medical, va adquirir en les primeres setmanes de l'Estat d'alarma maquinària industrial dirigida a produir massivament màscares quirúrgiques en un context d'escassetat d'aquestes al país. Posteriorment altres cooperatives del grup com Onnera, Mondragon Assembly, Cikautxo i Fagor electrònica han reorientat la seua producció adaptant-la a les noves demandes sanitàries procedents de la situació d'emergència (màscares, respiradors, viseres de protecció, entre altres)[3]. La segona és la iniciativa col·lectiva de l'economia social i solidària catalana Fons Cooperatiu per l'Emergència Social i Sanitària[4], un fons de micromecenatge impulsat per diverses entitats com la Fundació Roca i Galés, la Xarxa d'Economia Solidària (XES), el Grup Ressons, entre d'altres, i la Federació de Cooperatives de Treball Associat, la qual ha realitzat a més una important aportació financera. Aquest fons, gestionat per la Fundació Coop57, té per objectiu donar suport financer a iniciatives de l'economia social catalana que donen respostes a l'emergència sanitària, social i econòmica provocada per la crisi del Covid-19.

A nivell europeu, la Comissió Europea, a través de la Unitat (F2) "Clústers, Economia Social i Emprenedoria" (titular: Sra. Ulla Engelmann) de la Direcció General de Mercat Interior, Indústria, Emprenedoria i PIME (DG.GROWTH), manté un espai-web anomenat "Social Economy Community"[5]. En el mateix va activar un espai d'informació i intercanvi "Social economy in the fight against coronavirus"[6]. Compta amb una base de dades integrada per centenars d'iniciatives i accions desenvolupades per l'economia social europea que proporcionen serveis davant la situació de la pandèmia que van des de voluntariat, serveis per a persones majors, solucions tecnològiques i cursos on-line i serveis d'alimentació[7].

A nivell internacional, d'especial interés és el lloc-web de l'Organització Internacional del Treball (OIT/ILO) titulat "Cooperatives and wider SSE enterprises respond to COVID-19 disruptions, and government measures are being put in place" (Respostes de les cooperatives i de l'economia economia social davant la crisi del Covid-19 i mesures governamentals que s'estan desplegant)[8]. En aqueix document es detallen desenes d'exemples de respostes de les cooperatives i l'economia social davant la situació d'emergència, procedents principalment de les seues estructures de segon i tercer grau.

Les respostes estan agrupades en **diversos blocs**:

Bloc 1. Laboral

Mesures dirigides a millorar la seguretat i les condicions laborals en el lloc de treball establides per les empreses d'economia social,

Mesures dirigides a modular l'organització del treball, com l'ampliació del teletreball, la cancel•lació o

2.-https://www.europapress.es/epsocial/cooperacion-desarrollo/noticia-numero-voluntarios-espana-triplica-45-millones-pandemia-20200520141829.html?fbclid=IwAR3GhLnZxpx67XUaBGTK41R0oOyxWESBE1ynb3ENNLhI_lv_vLcn-90UMhI

3.- https://cincodias.elpais.com/cincodias/2020/06/14/companias/1592170599_185639.html

4.- https://www.goteo.org/project/fons-cooperatiu-front-l-emergencia-social-i-sanita

5.- https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/SEC/Social+Economy+Community

6.- https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/SEC/Social+economy+in+the+fight+against+Corona

7.- El web oficial de la Comissió Europea on es fan públiques les polítiques generals de la Comissió relatives a la crisi de l'Coronavirus és el següent: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en

8.- https://ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_740254/lang--en/index.htm

posposada de reunions i esdeveniments que requereixen un intercanvi cara a cara, increment en els honoraris de les persones que treballen durant el confinament i recomanació de quedar-se a casa en llicència remunerada als treballadors vulnerables (exemples en Foodstuffs a Nova Zelanda, Calgary Coop al Canadà).

Mesures de protecció dels treballadors, com assegurar que els treballadors de primera línia tinguen accés ininterromput als serveis de guarderia durant tota la crisi de COVID-19 (exemple de Midcounties Coop al Regne Unit).

Bloc 2. Suport amb serveis a les persones

Les cooperatives del sector de la salut han establit fons de suport i distribuït equip de protecció als seus socis, als treballadors d'empreses essencials i als treballadors de la salut que estan en la primera línia de la crisi de l'atenció de la salut pública (casos de les Cooperativa Farmacèutica Ofac a Suïssa, Cooperativa Farmacèutica Bursa a Turquia, Cooperativa Pwiic a França, Fundació Espriu a Espanya, FAESS a l'Argentina).

Les cooperatives de serveis bàsics com l'energia, l'aigua, les telecomunicacions, la neteja, així com de serveis financers han alleugerit els costos operatius, com els càrrecs per mora, han acceptat reduir l'energia contractada sense cost i han acceptat acords especials de pagament als seus socis (casos de NRECA als Estats Units i la cooperativa Som Energia a Espanya).

En els sectors de l'educació i els serveis culturals s'han posat en marxa cursos d'aprenentatge on-line dissenyats per a ajudar les persones a fer front a l'estrés mental de la pandèmia i al tancament en temes com l'estrés, l'ansietat i la depressió en segments interactius i fàcils d'entendre (Cooperative College al Regne Unit, empreses socials d'atenció infantil com ReCreate i Sensational Kids a Irlanda, Erk Pixeu a Etiòpia).

Bloc 3. Cadena de subministrament

Mesures de estabilització de la cadena de subministrament, protegint la producció d'aliments dels xicotets agricultors i mantenint el subministrament de béns a través de cooperatives de consum per a les creixents demandes dels consumidors que passen més temps a casa.

Bloc 4. Innovació i adaptació de la producció

Les cooperatives de producció industrial han reorientat la seua producció cap a béns de primera necessitat com a desinfectants de mans i màscares facials i distribuir-los a les poblacions d'alt risc, incloent als treballadors de primera línia, com els de l'atenció sanitària (com la Federació Cooperativa SEWA o el cas citat de Mondragón).

Bloc 5. Adequació de l'accés a la informació i al teletreball

Les cooperatives i les seues organitzacions representatives han adaptat els seus sistemes d'informació, han desenvolupat plataformes de recursos en línia, videoconferències, reunions telemàtiques de socis, etc.

Bloc 6. Campanyes de recaptació de fons i reorientació dels fons existents per a la fase de recuperació després de la pandèmia.

Els bancs ètics i bancs cooperatius estan mobilitzant fons per a respondre a les conseqüències del brot de COVID-19 a nivell local i nacional (membres de la FEBEA, com el cas del fons català citat).

Bloc 7. Activitat d'incidència política per a obtindre mesures d'emergència dels governs

Les entitats d'economia social i les seues entitats representatives han realitzat accions d'incidència política sobre governs i organitzacions internacionals a fi de canviar l'actual paradigma de desenvolupament i enfortir el sistema multilateral i les xarxes de solidaritat (estructures com RIPESS, AIM, FairBnBcoop).

Han reclamat als governs la inclusió de les cooperatives i altres entitats d'economia social en els plans d'emergència i de reconstrucció, així com estar representats en els grups de treball i comités d'emergència establits a nivell local i nacional (Aliança del Sector d'Empreses Socials a Austràlia, Cooperatives del Regne Unit, Aliança Cooperativa Italiana, NCBA als Estats Units, CEPES-Confederació Espanyola d'Empreses d'Economia Social a Espanya).

Han demanat la creació de fons d'ajuda específics que permeten a les cooperatives i altres organitzacions d'economia social i solidària mitigar els efectes negatius de les crisis i ser socis més eficaços en la prestació de serveis, especialment per als més vulnerables (p. ex. COOP Europa, la Confederació Espanyola d'Empreses d'Economia Social a Espanya, la Xarxa Europea d'Empreses d'Integració Social, Fòrum Nazionale Terzo Settore a Itàlia, Social Economy Europe i ACEVO al Regne Unit).

Una altra iniciativa que posa en evidència nombroses iniciatives solidàries enfront de la crisi del COVID-19 és el projecte interuniversitari i internacional SOLIVID. Inclou un mapa col•laboratiu i un banc de recursos on-line sobre aquestes iniciatives. Bona part

poden categoritzar-se dins de l'àmbit de l'economia social[9].

5.- Impacte econòmic i laboral de la crisi del Covid-19 en l'economia espanyola

La crisi del Covid-19 ha tingut també un enorme impacte en l'economia i en el món del treball.

L'impacte en el PIB és la manera d'evidenciar sintèticament la profunditat de la crisi, desconeguda des dels anys trenta i quaranta. Segons Eurostat, conseqüència de les mesures adoptades pels governs en la lluita contra el virus, especialment del confinament en la primavera pel Covid-19, la caiguda mitjana del PIB dels països de la Unió Europea va ser del 12,1% durant el 2° trimestre de 2020, període principal del confinament, i del 3,6% durant el primer trimestre. L'impacte a Espanya va ser major: caiguda del 18,5% en el 2n trimestre i del 5,2 en el 1r. Algunes regions, com la Comunitat Valenciana, Catalunya i Canàries, acusen un descens major, entre el 21 i el 22,1% en el 2n trimestre. Als països del nostre entorn la crisi econòmica també tenia un fort impacte: França, -13,8% en el 2n trimestre, -5,9% en el 1r, Itàlia: -12,4% en el 2n trimestre i -5,4% en el 1r, Alemanya: -10,1% en el 2n trimestre i -2% en el 1r. els Estats Units, el govern del qual havia 'prioritzat l'economia', no quedava al marge, registrant una reducció del seu PIB en un 9,5% en el 2n trimestre d'aquest mateix any.

La naturalesa de la crisi del Covid-19 és diferent a anteriors crisis. Les mesures governamentals de lluita contra el coronavirus, en concret, el confinament i en menys mesurada el distanciament social, han paralitzat literalment el gruix de l'economia, excepte els seus serveis essencials. S'estima que una aturada en un 50% de l'activitat econòmica general durant un mes genera una contracció del PIB anual del 4%. A causa de les interrelacions econòmiques, una paralització econòmica té diverses conseqüències: primer, el derivat del propi confinament, que paralitza sectors no essencials per restriccions governamentals, per restriccions a la mobilitat i distanciament social, que afecta directament la reducció en l'activitat, al nivell d'ocupació i al nivell d'ingressos de la població afectada; segon, afecta a la demanda, que la qual a causa de raons de mobilitat i distanciament, no pot exercir-se, o a causa de la reducció en els seus ingressos, es contrau; tercer, la paralització de sectors genera desproveïment en altres sectors, interrompent la cadena de valor, la qual cosa és especialment greu quan són subministraments internacionals; quart, genera incertesa i empitjora les expectatives de consumidors i inversors , que redueixen les seues compres de béns duradors i el nivell d'inversió. La crisi del Covid-19 genera, per tant, un xoc d'oferta però també una contracció de la demanda (IVIE, 2020) .

Segons l'Informe del Banc d'Espanya 2019, el nombre d'empreses en situació d'alta en la Seguretat Social s'ha reduït des del mes de març i ha augmentat el nombre d'empreses en concurs de creditors. D'altra banda, on exemple de l'impacte de la forta caiguda en la demanda internacional, derivada de la paralització de l'activitat econòmica, es constata en diferents matèries primeres, com el petroli. El preu del barril Brent es va situar en un mínim, per davall dels 20 dòlars a l'abril, fins i tot el seu referent de Texas va arribar a cotitzar en negatiu el 20 d'aqueix mes, quan desembre de 2019 el preu superava els 60 dòlars el barril. Després de la primavera de confinaments el preu va tornar a pujar situant-se en l'entorn això dels 42$.

L'impacte en l'ocupació també és forta. Diferents organismes, com l'FMI, Comissió Europea, Banc d'Espanya i Govern d'Espanya, preveuen una significativa destrucció d'ocupació: la taxa d'atur augmentarà del 14% al desembre de 2019 a l'entorn del 19-21% a la fi de 2020. Al desembre de 2019 existien 19,4 milions de persones afiliades a la Seguretat Social i l'atur registrat ascendia a 3,1 milions, mentre a l'abril va passar respectivament a 18,4 milions i 3,8 milions. L'impacte de la crisi en la primavera del 2020 és eloqüent: segons el Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, el nombre d'afiliats a la Seguretat Social es va reduir en 752.000 llocs de treball (el 3,9% del total) entre mitjans de març i finals de maig. A aquesta destrucció d'ocupació se sumen els treballadors afectats per expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTE), 3 milions de persones, i els treba-

9.- https://www.solivid.org/construimos-un-mapa/?lang=es

10.- Pérez, F. y Maudos, J. (2020): Impacto económico del coronavirus en el PIB y el empleo de la economía española y valenciana. Valencia: Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas (Ivie).

lladors autònoms en situació de cessament temporal d'activitat (1,4 milions)[11].

Impacte en la desigualtat i la incertesa. L'impacte de la crisi també ho ha sigut en termes d'increment de la desigualtat. Com indica l'Informe del Banc d'Espanya de 2019 abans citat, la major part de l'ajust en destrucció d'ocupació ha recaigut sobre els treballadors temporals, els quals han computat el 77,2% de la reducció en persones afiliades a la Seguretat Social des del començament de la crisi. A més, la crisi del Covid-19 ha incidit "amb major intensitat sobre els col·lectius més vulnerables, la qual cosa previsiblement suposarà una deterioració addicional en els nivells de desigualtat". L'informe de la OIT de 2020 dedicat a la crisi del Covid-19 indica que les desigualtats socials i territorials estan produint un impacte diferenciat de la crisi, accentuant les desigualtats. No menys rellevant és la intensificació de la incertesa entre les persones, les empreses i els treballadors.

Impacte desigual de la crisi del Covid-19 per branques d'activitat i per característiques de l'estructura empresarial. Un altre element fonamental d'aquesta crisi és el seu impacte desigual per branques d'activitat econòmica i per tipus d'empreses segons la seua situació economicofinancera. El seu major o menor adequació als nous condicionaments imposats per aquest nou context (veure apartat 2), en concret, els lligats a la consideració de serveis essencials, a la proximitat en la seua oferta i consum i a la possibilitat d'utilitzar les noves tecnologies digitals (teletreball, comerç online, etc.) condicionarà el seu nivell d'impacte econòmic i laboral a curt i mitjà termini. El període de confinament ha aprofundit el procés de digitalització de l'economia, també de l'economia espanyola, intensificant la utilització del teletreball, del comerç electrònic i de la docència online, tendència que molt probablement s'accelerarà en el futur immediat.

Aquells sectors i empreses amb majors dificultats per a digitalitzar-se o en situació de vulnerabilitat empresarial deguda al seu elevat endeutament i els seus problemes de liquiditat tindrien majors dificultats. En aquest context, l'Informe IVIE[12] indica que la crisi del Covid-19 presenta impacte negatiu major en l'economia valenciana per la seua major especialització econòmic-empresarial precisament en empreses i sectors més vulnerables a aqueixes variables: en sectors com l'hostaleria i les activitats turístiques, el comerç així com les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment, per la seua estructura empresarial dominada per PIMES, i per un major pes relatiu del treball temporal, empleats indefinits però amb poc temps en l'empresa i treballadors amb menor formació.

Diversos estudis han analitzat l'impacte heterogeni per sectors d'aquesta crisi[13]. L'Informe d'IVIE identifica tres grups de sectors segons nivell d'impacte, tant econòmic com en ocupació:

a) baix: agricultura, algunes manufactures (p. ex. indústria agroalimentària), energia, algunes branques de serveis (p. ex. telecomunicacions) i serveis públics;

b) medi: diverses branques de manufactures i de serveis (p. ex. financers, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica, serveis d'informació);

c) elevat: comerç, turisme, hostaleria, transport, cultura i espectacles, serveis professionals, construcció, etc.

La incidència de la crisi del Covid-19 en l'ocupació durant la primavera ha sigut heterogènia. La variació en el nombre d'afiliats a la Seguretat Social i el nombre de persones en situació de ERTE és reveladora. Segons l'Informe del Banc d'Espanya 2019 algunes branques del sector serveis haurien acusat més durament la crisi, com són les activitats artístiques, oci i entreteniment, l'hostaleria, l'educació, les activitats administratives i serveis auxiliars, el comerç minorista, el transport. La indústria i el sector de la construcció haurien patit una caiguda intermèdia, mentre el sector primari, les activitats sanitàries i de serveis socials, el sector financer i d'assegurances i els sectors de subministrament d'aigua, sanejament i residus a penes s'haurien vist afectats.

11.- Banco de España. Informe anual 2019 (2020): El impacto de la pandemia en España y la respuesta de la política económica. Banco de España, Madrid.

12.- Francisco Pérez y Joaquín Maudos (coord.) (2020): La superación de la crisis del Covid19 en la Comunidad Valenciana, Informe IVIELab, Valencia.

13.- Vegeu, per exemple, Collado, J.C. y Rodríguez, M.T. (2020): Impacto económico Coronavirus 2020. Efectos generados por la interrupción de la actividad económica en España, Cátedra Prospect-UV-GV, Valencia.

Dos dels sectors més afectats per la crisi del Covid-19 són el turisme[14] i la cultura i les indústries creatives[15].

Il•lustració 1. Variació d'afiliats a fi del mes de maig, per sectors d'activitat

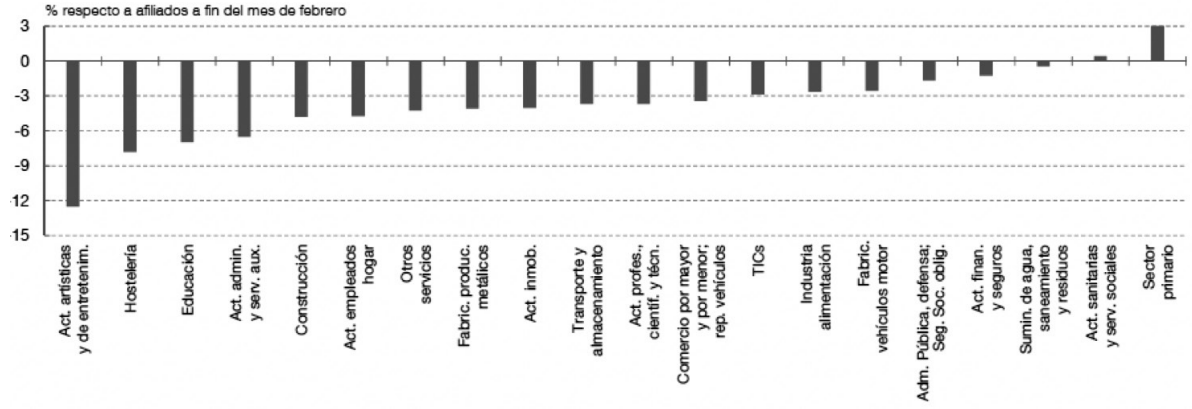

Il•lustració 2. Incidència d'ERTES en maig, per sectors d'activitat

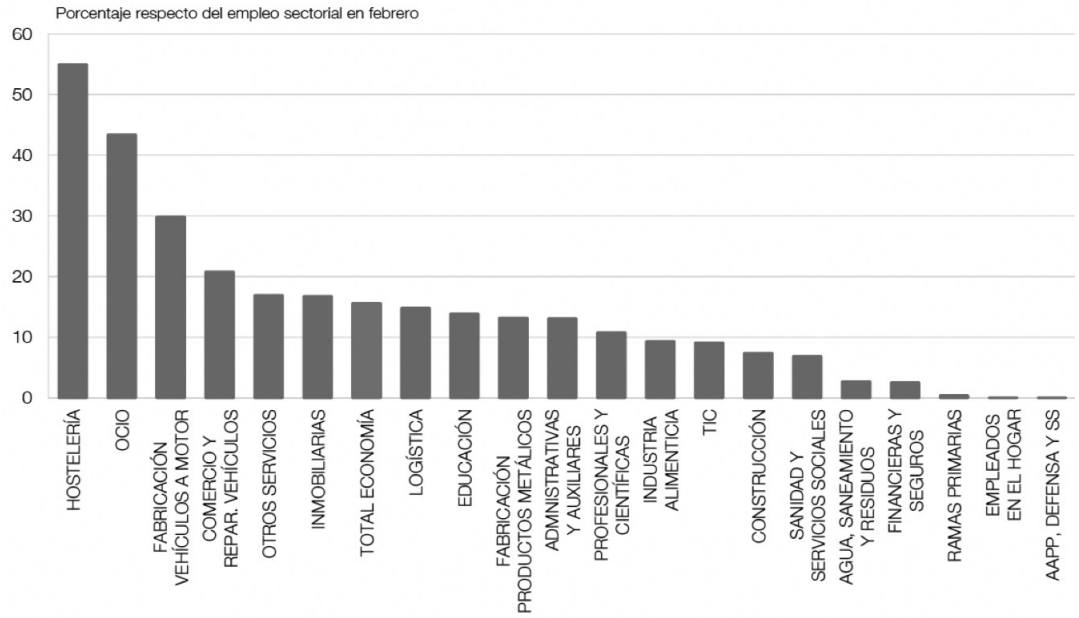

Font: Banc d'Espanya sobre la base de Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions.

14.- Pitarch, MD (2020): "Turismo y vulnerabilidad territorial: capacidad de resiliencia de los diferentes modelos turísticos frente a la crisis pandémica del coronavirus en España", en: Simancas, M.R., Hernández, R., & Padrón, N. (2020). Turismo pos-COVID-19: Reflexiones, retos y oportunidades, Universidad de La Laguna, La Laguna.

15.- http://www.econcult.eu/wp-content/uploads/2020/07/Covid-Report-Valencia_compressed-1.pdf

Abeledo, R., Bacete, G.; Sendra, M. (2020): Impacte de la crisi de la covid-19 sobre les organitzacions i agents culturals de la Comunitat Valenciana, Econcult-Universitat de València, Valencia.

Un desafiament principal per a l'economia i les empreses és el de la digitalització i, en concret, el d'estendre el teletreball degut al condicionament del distanciament social pel problema del contagi.

Diverses entitats han oferit dades sobre aquest tema. Eurostat va revelar que en 2018 el percentatge d'ocupats entre 15 i 64 anys que treballava a distància a Espanya era del 7,5% enfront del 13,5% de mitjana de la UE, molt lluny de països com Suècia, Finlàndia o Països Baixos que superaven el 30%). L'imperatiu del teletreball amb la pandèmia ha obligat a estendre aquesta pràctica laboral. Un estudi del Banc d'Espanya realitzat a l'abril de 2020 va estimar que el percentatge de treballadors potencials teletreballadores a domicili podria aconseguir el 30,6%.

L'Oficina Internacional del Treball (OIT) va realitzar un informe sobre "El Covid-19 i el món del treball" on abordava l'impacte de la crisi en l'ocupació[16]. L'OCDE també va publicar el seu informe anual sobre Employment Outlook dedicat a "Seguretat laboral i crisi del COVID-19"[17]. Anàlogament, l'institut d'estadístiques laborals dels Estats Units ofereix dades reveladores de la realitat del teletreball per branques d'activitat econòmica, nivells d'ingressos dels treballadors, sectors institucionals (públic, privat i entitats sense ànim de lucre), categories laborals, entre altres. Revela significatives diferències[18]: és major el teletreball entre persones amb major nivell d'estudis, en ocupacions de tipus professional, directius i venedors, en sectors financers, de serveis professionals i informacionals i en la indústria manufacturera, en el sector sense lucre (enfront del sector públic i privat lucratiu), entre els treballadors a temps complet i entre els treballadors amb salaris més elevats. Per contra, la majoria dels treballadors de la manufactura, el comerç minorista, l'oci, la construcció i el transport a penes poden treballar des de casa. Un panorama similar ofereix l'Informe del Banc d'Espanya 2019: els treballadors de l'agricultura, el servei domèstic, la construcció, l'hostaleria i les activitats sanitàries i de serveis socials, així com els treballadors joves i poc formats no podrien beneficiar-se tant potencial per a la utilització d'aquesta modalitat de treball com la resta de sectors (veure gràfica 3). A més, el teletreball requereix d'inversió en equipaments, tant en els domicilis com en l'empresa, en formació laboral en noves tecnologies i en adequació en salut i conciliació laboral.

Gràfica 1. Percentatge de treballadors amb teletreball, observat i potencial, 2019

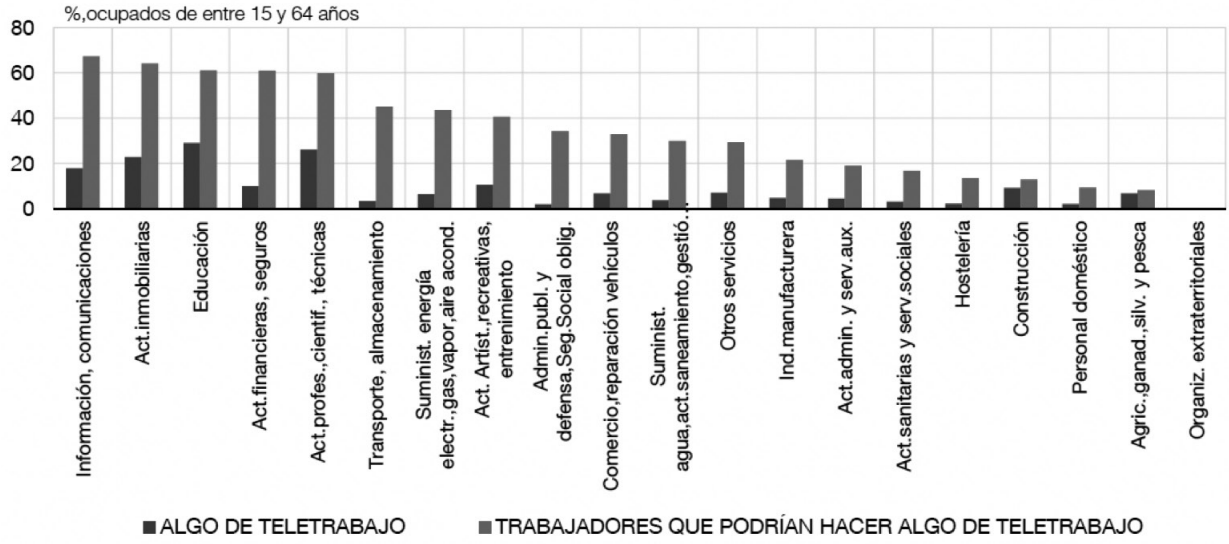

Font: Banc d'Espanya, Eurostat (Labor Force Survey, 2018) i Institut Nacional d'Estadística (EPA, microdades de la submostra anual de l'any 2019).

16.- ILO (2029): COVID-19 and the world of work. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_743146.pdf

17.- OECD (2020): Employment Outlook, special issue "worker security and the COVID-19 crisis" https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook-2020_1686c758-en

18.- https://www.bls.gov/news.release/flex2.t01.htm

6.- Impacte econòmic i laboral de la crisi del Covid-19 en l'economia social

L'economia social europea, espanyola i valenciana, també ha acusat un fort impacte de la crisi del Covid-19. Fins al present són escassos els estudis que oferisquen dades empíriques relatives a aquest impacte.

Un informe d'àmbit europeu, basat en una mostra de 275 entitats, titulat "L'impacte del covid-19 en les empreses d'economia social a Europa", de Social Economy Europe (veure Annex 2), és revelador. Com no podia ser d'una altra manera, la immensa majoria de les empreses i entitats de l'economia social europea enquestades (el 88%) van afirmar que la pandèmia i el confinament van afectar durament en la seua activitat i que aquesta va tindre un fort impacte en l'ús de les seues entitats (71% dels enquestats). La resiliència d'aquest sector és important: el 43% de les entitats enquestades considera que serà capaç de recuperar-se plenament dels efectes de la crisi en els pròxims mesos, mentre entorn del 40% dubte sobre la seua capacitat de recuperació total i el 15% considera que no podrà recuperar-se.

El desigual impacte sectorial en l'ús de la crisi del Covid-19, evidenciat en la resta de l'economia, també es constata en l'economia social. L'estudi de Social Economy Europe revela que la incidència en termes d'ocupació ha sigut major en els sectors de serveis socials, educació i formació, neteja, seguretat i altres serveis personals, hosteleria/restauració i turisme, activitats administratives i de serveis de suport, Reparacions i Cultura, esports i oci. Els sectors menys afectats, per aquest ordre, són el subministrament d'aigua i energia, indústria manufacturera, sector agrari, transport així com serveis d'informació i comunicació i construcció (veure Annex 2).

La reestructuració laboral esdevinguda en les entitats d'economia social europea en el context d'aquesta crisi revela un patró similar a l'ocorregut en l'anterior crisi: reestructuracions en els equips de treball, sobretot amb reduccions de jornada laboral, reestructuració de funcions, acomiadaments i reduccions salarials i on és possible, increment del treball voluntari (Chaves i Zimmer, 2017). L'informe de Social Economy Europe revela el següent ajust entre les entitats enquestades: e l31,5% de les entitats van implantar mecanismes de desocupació temporal, el 18% va reduir o va suspendre activitats, el 14% d'entitats van procedir a reduir la jornada laboral de part o tota la plantilla, el 12% va recórrer a l'acomiadament laboral i la no renovació de contractes. Una minoria, el 7%, ha introduït o ampliat el teletreball com a manera de desenvolupar l'activitat laboral.

La incidència de l'impacte laboral sembla haver sigut menor en les entitats i empreses d'economia social, revelant la seua major resiliència. En la Comunitat Valenciana, segons dades de la Conselleria d'economia sostenible de la Generalitat Valenciana, fins al 3.6.2020 es van presentar 65.384 sol·licituds d'Expedients de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTE) que afectaven 412.714 treballadors. De les sol•licituds, el 85,1% eren d'empreses del sector Serveis, 8,7% de la Indústria, 5,8% de la Construcció i 0,4% de l'Agricultura. Els treballadors afectats per aquests ERTES pertanyien en un 68,7% al sector Serveis, 26,4% a la Indústria, 4,6% a la Construcció i 0,3% a l'Agricultura, revelant amb això que el major impacte s'ha produït en els Serveis. L'Informe Randstad (2020) indicava que a data 14.7.2020, el 9,8% dels treballadors de la Comunitat Valenciana continua en ERTE, percentatge similar a la mitjana espanyola (9,9%). A data de 28.7.2020, després de l'Estat d'alarma, es van registrar algunes més sol·licituds de ERTE, aconseguint el número total de 66.358 i afectant 426.638 treballadors. A data de 29.6.2020, segons la Tresoreria General de la Seguretat Social, les empreses van rescatar 206.709 treballadors dels ERTE, és a dir, el 49,2% dels quals es van veure afectats, i a 27.7.2020 257.657 treballadors, el 60,4% dels afectats. Els treballadors immersos no compten en la xifra d'aturats. Amb data 2.7.2020, el nombre d'aturats registrats en la Comunitat aconseguia la xifra de 485.019 persones.

Doncs bé, segons la mateixa Conselleria d'economia sostenible de la Generalitat, a data 2.7.2020, el nombre de sol·licituds d'ERTE de força major presentades per cooperatives pujava a 300, el 0,5% del total de sol·licituds presentades que afecten el 0,42% dels 421.000 treballadors de cooperatives. Aquest menor impacte de la crisi en les cooperatives es constata també amb les dades oferides pel Govern Basc: fins al 18.6.2020, 500 cooperatives, de les 1300 actives, van tramitar ERTE. Aquests expedients afecten a aproximadament la meitat de la plantilla, mentre en la resta

19.- https://drive.google.com/file/d/1gD87T6wQJGgPPLUOlAOT3btwR8AJfXVQ/view
Fiorelli, J & Gafforio, L (2020): The impact of covid-19 on social economy enterprises, Report of Social Economy Europe, Brussels.

d'empreses privades amb ERTE les ocupacions afectades van aconseguir el 80%. Això evidencia el significatiu menor impacte dels ERTE en el sector cooperatiu i per tant la seua resiliència empresarial i laboral.

Per a l'àmbit del Tercer Sector, diversos estudis han proporcionat dades sobre l'impacte de la crisi del Covid-19 . Un d'ells és l'Informe Impacte del Covid-19 en entitats no lucratives, elaborat per la Fundació Deloitte, en col·laboració amb l'Associació Espanyola de Fundraising i la Fundació Lleialtat . Aquest estudi es basa en una enquesta realitzada a 170 entitats de tot el territori espanyol al maig de 2020 i les aportacions de 161 panelistes empresarials.

En aquest estudi, la major part d'entitats enquestades operen l'activitat de les quals és principalment essencial, en el sentit determinat en el Decret de l'Estat d'alarma. Són els sectors d'Inserció social, Discapacitat i Salut. Amb el confinament i el distanciament social, més del 45% indica tindre dificultats per a realitzar la seua labor i un 17% ja no pot dur-la a terme. La seua demanda social i l'emergència social derivada de la crisi han incrementat significatiu: on 31% d'entitats han experimentat un augment en el nombre de beneficiaris. El 57% de les organitzacions ofereix habitualment ajuda de primera necessitat (alimentació, kits d'higiene, recer, roba, ajudes directes per a necessitats bàsiques, etc.) en aquesta crisi, però és significatiu que quasi la meitat de les entitats (49%) haja començat o augmentat a donar aquestes ajudes durant el confinament.

La crisi ha tingut el seu impacte en el pla financer, amb una deterioració significativa, com va succeir en l'anterior crisi: un 70% preveu una reducció en les aportacions privades d'empreses i particulars. En menor mesura però també en perspectiva de reducció es troben els ingressos previstos procedents del finançament públic i del finançament propi.

Un increment en la demanda acompanyat d'una deterioració economicofinancera ha tingut el seu subsegüent impacte laboral, reestructurant les plantilles: el 52% de les organitzacions enquestades indica que ha adoptat mesures d'ajust laboral o preveu fer-ho en el curt termini. Segons aquest Informe, és el doble d'entitats que les que informen haver-lo fet en la crisi de 2008, revelant la major profunditat d'aquesta crisi. De les quals han portat accions, la meitat (el 27% del total d'organitzacions enquestades) ha optat pel ERTE, el 20% per la reducció de la jornada, 10% per vacances retribuïdes i un altre 10% per reducció d'ocupació. Els ERTE i les reduccions de jornada s'han aplicada proporcionalment més en les entitats no lucratives de gran grandària (250 empleats o més).

El tercer sector ha demostrat una gran capacitat per a adaptar-se a la modalitat del teletreball: més del 75% de les entitats entrevistades han afirmat haver pogut incorporar aquesta modalitat laboral sense cap problema o amb alguna dificultat inicial puntual. Per part seua, el nombre de voluntaris s'ha reduït per a un 47% d'entitats a causa del confinament.

20.- Un altres dos informes d'interés són: 1) el de l'Equip de l'Observatori Basc del Tercer Sector Social (2020) L'impacte del Covid-19 en les organitzacions del Tercer Sector Social d'Euskadi, elaborat a partir d'una mostra de 184 organitzacions basques.

*https://3*seuskadi.*eus/que-fem/altres-investigacions/el-impacte-del-*covid-19-en-les-organitzacions-del-tercer-sector-social-de-*euskadi-2020*

i el de l'Institut d'Innovació Social de ESADE Carreras, I. i Sureda, M. (ed) (2020): El tercer sector davant la crisi del Covid 19, ESADE, Barcelona, basat en la metodologia de fòrums d'experts.

https://www.esade.edu/itemsweb/wi/research/iis/publicacions/2020-tercer-sector-crisis-covid-19.pdf

21.- Celma, F., Benavides, A. i Soler, G. (dir) (2020): Impacte COVID-19 en entitats no lucratives, Fundació Deloitte, Associació Espanyola de Fundraising i Fundació Lleialtat https://www.fundacionlealtad.org/wp-content/uploads/2020/05/impacto-covid-19-entidades-no-lucrativas-ok.pdf

En el nou escenari de reconstrucció, el potencial de l'economia social ha de fer-se valer, sobretot en les polítiques de reconstrucció i recuperació, conferint-li un espai i rol principal.

7.- Conclusions i escenaris post-crisi covid-19

La crisi del Covid-19 ha demostrat ser una de les crisis més importants del nostre temps. Constitueix un xoc assimilable als xocs provocats per desastres naturals i guerres. A més del seu altíssim impacte sociosanitari, en termes de salut i de vides humanes, aquesta crisi està impactant en les economies, en el món del treball, en les desigualtats i en la manera de relacionar-se.

L'economia social ha demostrat ser un actor important durant l'emergència sanitària, ha respost a la pandèmia de COVID-19 des de múltiples fronts: amb provisió de serveis socials i sanitaris, ajudes de primera necessitat, subministrant aliments i equips de prevenció, suport financer, educació i capacitació, sensibilització, organització de l'ajuda comunitària, reconversió de les cadenes de subministrament, entre altres. Però també ha patit l'elevat impacte econòmic i social.

Ara bé, en el nou escenari de reconstrucció, el potencial de l'economia social ha de fer-se valdre sobretot en les polítiques de reconstrucció i recuperació, conferint-li un espai i rol principal. Com indica el Position Paper de la UNTFSSE - United Nations Inter-Agency Task Force On Social And Solidarity Economy-, l'aprofitament de tot el potencial de l'economia social i solidària dependrà fonamentalment de la voluntat dels governs de co-dissenyar i co-implementar les polítiques públiques i les mesures de recuperació dins d'un enfocament de múltiples actors, incloent a la pròpia economia social. Això significa apostar per un nou model de desenvolupament social i econòmic més "centrat en les persones i sensible al planeta".

Referències bibliogràfiques

- Abeledo, R., Bacete, G.; Sendra, M. (2020): *Impacte de la crisi de la covid-19 sobre les organitzacions i agents culturals de la Comunitat Valenciana*, Econcult-Universitat de València, Valencia (consultado el 1.9.2020: http://www.econcult.eu/wp-content/uploads/2020/07/Covid-Report-Valencia_compressed-1.pdf)
- Banco de España (2020): *Informe anual 2019. El impacto de la pandemia en España y la respuesta de la política económica*. Banco de España, Madrid.
- Celma, F., Benavides, A. y Soler, G. (dir.) (2020): *Impacto COVID-19 en entidades no lucrativas*, Fundación Deloitte, Asociación Española de Fundraising y Fundación Lealtad (consultado el 1.9.2020: https://www.fundacionlealtad.org/wp-content/uploads/2020/05/Impacto-COVID-19-Entidades-no-lucrativas-ok.pdf)
- Center for Disease Control and Prevention (2007): *Interim pre-pandemic planning guidance: Community strategy for pandemic influenza mitigation in the United States*. (consultado el 1.9.2020: https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/pdf/community_mitigation-sm.pdf).
- CEPES (2020): *Informe "Actuaciones e iniciativas de las empresas de economía social ante el covid-19",* Confederación Empresarial de la Economía Social de España, (consultado el 1.9.2020: https://www.cepes.es/documentacion/557)
- Chaves, R. & Monzón, J. L. (2012): "Beyond the crisis: the social economy, prop of a new model of sustainable economic development", *Service Business*, 6(1), 5-26.
- Chaves, R. & Zimmer, A. (2017): *El tercer sector en España y en Europa: crisis, barreras en su desarrollo y estrategias de resiliencia en los sectores de la acción social, la cultura y el deporte*, Publicacions de la Universitat de València, Valencia.
- Collado, J.C. y Rodríguez, M.T. (2020): *Impacto económico Coronavirus 2020. Efectos generados por la interrupción de la actividad económica en España*, Cátedra Prospect-UV-GV, Valencia.

L'aprofitament de tot el potencial de l'economia social i solidària dependrà fonamentalment de la voluntat dels governs de co-dissenyar i co-implementar les polítiques públiques i les mesures de recuperació dins d'un enfocament de múltiples actors, incloent-hi a la pròpia economia social.

- European Union Webgate (2020): *The social economy in the fight against corona* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/SEC/Social+economy+in+the+fight+against+Corona
- Fiorelli, J & Gafforio, L (2020): *The impact of covid-19 on social economy enterprises*, Report of Social Economy Europe, Brussels.
- Instituto de Innovación Social de ESADE Carreras, I. y Sureda, M. (ed) (2020): *El tercer sector ante la crisis del Covid 19*, ESADE, Barcelona (consultado el 1.9.2020: https://www.esade.edu/itemsweb/wi/research/iis/publicacions/2020-tercer-sector-crisis-covid-19.pdf).
- Lorenzo, A. (2020): "Las 30 normalidades que impondrá el coronavirus cuando acabe la crisis", *El Economista*, 26.4.2020.
- Observatorio Vasco del Tercer Sector Social (2020): *El impacto del Covid-19 en las organizaciones del Tercer Sector Social de Euskadi*, (consultado el 1.9.2020: https://3seuskadi.eus/que-hacemos/otras-investigaciones/el-impacto-del-covid-19-en-las-organizaciones-del-tercer-sector-social-de-euskadi-2020)
- OECD (2020): *Employment Outlook, special issue "worker security and the COVID-19 crisis"* (consultado el 1.9.2020: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/1686c758-en.pdf
- OECD - Noya, A., Bulakovskiy, M. & Rijpens, J. (2020): *Social economy and the COVID-19 crisis: current and future roles*, OECD, Brussels.
- OIT/ILO (2020): *Cooperatives and wider SSE enterprises respond to COVID-19 disruptions, and government measures are being put in place* (Respuestas de las cooperativas y de la economía economía social ante la crisis del Covid-19 y medidas gubernamentales que se están desplegando) (consultado el 1.9.2020: https://ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_740254/lang--en/index.htm)
- OIT/ILO (2029): *COVID-19 and the world of work*. (consultado el 1.9.2020: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_743146.pdf)
- Pacto Mundial Red Española (2020): *Dossier especial COVID-19: recursos y acciones de la Red Española del Pacto Mundial* (consultado el 1.9.2020: https://www.pactomundial.org/2020/05/dossier-especial-covid-19-recursos-y-acciones-de-la-red-espanola-del-pacto-mundial/)
- Parnell, E. (2001): *The Role of Cooperatives and other Self-Help Organizations in Crisis Resolution and Socio-Economic Recovery*, ILO, Cooperative Branch and IFP/Crisis (InFocus Programme on Crisis Response and Reconstruction).
- Pérez, F., y Maudos, J. (2020): *Impacto económico del coronavirus en el PIB y el empleo de la economía española y valenciana*. Valencia: Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas (Ivie).
- Pérez, F. y Maudos, J. (coord.) (2020): *La superación de la crisis del Covid19 en la Comunidad Valenciana*, Informe IVIELab, Valencia.
- Pitarch, MD (2020) "Turismo y vulnerabilidad territorial: capacidad de resiliencia de los diferentes modelos turísticos frente a la crisis pandémica del coronavirus en España", en: Simancas, M.R., Hernández, R., & Padrón, N., *Turismo pos-COVID-19: Reflexiones, retos y oportunidades*, Universidad de La Laguna, La Laguna.
- Rao, H. & Greve, H.R. (2018): "Disasters and Community Resilience: Spanish Flu and the Formation of Retail Cooperatives in Norway", *Academy of Management Journal*, 61, 5-25.
- SOCIAL ECONOMY EUROPE (2020): *Carta de Social Economy Europe a la Comisión Europea para una apuesta decidida por la economía social* https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/04/Carta-abierta-de-SEE-a-los-l%c3%adderes-Europeos-Tiempo-para-la-solidaridad.pdf
- UNTFSEE (2020): *What role for the SSE in the post covid crisis? Official statement*. (consultado el 1.9.2020: https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/publications/WCMS_748794/lang--en/index.htm)

Annex 1. Extracte de l'Informe "Actuacions i iniciatives de les empreses d'economia social davant el covid-19" de CEPES – Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social[22]

La Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES) amb la col·laboració de les seues 27 socis membres i les seues empreses associades presenta en aquest informe una mostra de 415 empreses d'Economia Social i la seua actuació davant el COVID19. L'estat d'alarma declarat el passat dia 14 de març pel Govern d'Espanya ha suposat un canvi sense precedents en l'activitat econòmica i en la vida dels ciutadans. En aquest context, la solidaritat ha emergit des de molts vessants de la societat i de les empreses. En aquest complex escenari estan les empreses d'Economia Social, moltes d'elles treballant sense descans per a garantir el benestar dels ciutadans. Un especial agraïment a totes elles, focalitzades fonamentalment en el sector agroalimentari, pesca, distribució, consum, financer, sanitari, electricitat, subministrament d'aigua, dependència, atenció a col·lectius amb discapacitat, persones sense sostre i menors en situació de risc social o neteja entre altres. Malgrat la seua intensa activitat, aquest informe recull com moltes d'elles estan donant grans quantitats d'aliments els destinataris dels quals són institucions benèfiques, malalts, personal sanitari i els col·lectius socials més castigats pel coronavirus. També moltes d'elles estan reforçant les seues accions de voluntariat. En aquest informe també es vol destacar l'important paper de les empreses d'Economia Social dedicades a la sanitat, atenció a majors, persones dependents, col·lectius amb discapacitat o col·lectius vulnerables i en exclusió, que no han cessat la seua activitat malgrat la complexitat d'alguns moments per no comptar amb els materials de protecció necessaris. Un altre sector que està jugant un paper important, són les empreses d'Economia Social del sector de la neteja i bugaderies, que sumen a les seues tasques habituals una especial desinfecció de supermercats, hospitals i centres de treball per a garantir la seguretat de tots les persones En aquest escenari incert i complex, les Cooperatives de Crèdit, estan jugant un paper importantíssim per a dotar de liquiditat a les empreses d'Economia Social i dissenyar en temps rècord productes financers ad hoc per a pal·liar els efectes del coronavirus amb l'objectiu final d'ajudar a mantindre l'activitat i les ocupacions. Per elles i per moltes altres que continuen actives, reinventantse i transformant la seua activitat i posant en marxa actuacions amb un gran nivell de compromís, solidaritat i intercooperació, es presenta aquest informe amb l'objectiu de llançar a la societat un missatge de reconeixement, de responsabilitat social, de solidaritat, de superació i de l'esforç que aquest model empresarial està exercint en aquests dies d'emergència nacional. Un model empresarial centrat en les persones.

L'informe recull informació de grans empreses, pimes o petites empreses de tot el territori i d'una diversitat de sectors econòmics com a Indústria, Bancari, Sanitat, Assegurances, Hotels, Elèctric, Agroalimentari, Ramader, Sanitari, Consum, Distribució, Ensenyament, Dependència, Social, Tecnològic, Cultural, Construcció, Cultura i oci són admirables els casos de nombroses empreses d'Economia Social de diferents sectors, que estan reorientant i adaptant la seua producció per a fabricar materials i roba de protecció i assegurar el proveïment de proximitat o per a posarse al servei de la sanitat espanyola, medicalitzat cadenes hoteleres o cedint instal·lacions per a albergar a col·lectius en exclusió. L'objectiu, ajudar i mantindre l'activitat i les ocupacions. Els gestos de solidaritat, i de compromís amb l'entorn són nombrosos, des de posar a la disposició dels Ajuntaments la maquinària per a desinfectar els carrers dels nostres pobles a mobilitzar voluntaris per a distribuir menjars, atendre famílies vulnerables o donar joguets. Igualment important és la capacitat d'adaptació de moltes elles per a continuar oferint els seus serveis en aquesta situació de confinament. El #yomequedoencasa ha suposat una extraordinària reinvenció dels productes i serveis online, així com del sector educatiu focalitzat en la cooperatives d'ensenyament estan mobilitzant tots els seus recursos per a seguir amb l'activitat for-

22.- Informe "Actuaciones e iniciativas de las empresas de economía social ante el Covid-19" de CEPES, https://www.cepes.es/documentacion/557.

mativa per mitjans telemàtics.

Les experiències empresarials estan classificades sobre la base dels següents epígrafs:

• Iniciatives productives en l'àmbit de la salut (61 Empreses d'Economia Social) - Iniciatives de medicalització d'instal·lacions i cessió d'infraestructures (3 Empreses d'Economia Social) - Iniciatives empresarials que han reorientat la seua producció o serveis per a per a fabricar materials i roba de protecció (màscares, respiradors, 3D, etc.) (58 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives preventives en l'àmbit de la salut: neteja i desinfecció (48 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives Solidàries (Donacions, actuacions de Voluntariat i altres accions d'acció social) (95 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives de sector de la sanitat, dependència i cura de les persones (10 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives del sector de la distribució i el consum (4 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives del sector financer per a injectar liquides i del sector assegurador (7 Empreses d'Economia Social

• Iniciatives del sector de l'educació, ensenyament i formació (13 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives del sector elèctric i de subministrament d'aigua (3 Empreses d'Economia Social

• Iniciatives relacionades amb la cultura i l'oci (19 Empreses d'Economia Social)

• Iniciatives de readaptació i millora de l'activitat empresarial (96 Empreses d'Economia Social)

• Altres iniciatives solidàries (59 Empreses d'Economia Social)

Annex 2. Extracte de l'Informe "L'impacte del covid-19 en les empreses d'economia social a Europa", de Social Economy Europe[23]

Objectius i metodologia

Social Economy Europe, a instàncies de la Comissió Europea, ha elaborat un estudi dirigit a conéixer l'impacte de la crisi de Covid-19 en les empreses i organitzacions de l'economia social que té afiliades aquesta organització europea, les mesures de les quals s'han beneficiat durant la pandèmia, els obstacles als quals s'han enfrontat i, les necessitats actuals d'aquestes entitats.

L'elaboració de l'Informe va comptar amb un qüestionari que va ser respost per 274 entitats de diversos països i branques d'activitat econòmica. L'objectiu de l'enquesta era llançar llum sobre la realitat de les empreses i organitzacions de l'economia social durant la pandèmia de Covid-19. Les principals preguntes van ser les següents:

Com ha impactat la crisi en la seua entitat? Considera que es recuperarà en el futur pròxim? S'ha vist afectat l'ocupació en la seua organització? En cas afirmatiu, de quina manera? Es va establir un sistema de suport eficaç a nivell nacional i local del qual pogueren beneficiar-se les empreses d'economia social? Ha comptat amb ell?

L'impacte de Covid-19 en les empreses i organitzacions de l'economia social

La primera dada important a esmentar és que el 88% dels enquestats afirma que la pandèmia i el confinament van afectar durament la seua activitat.

El 71% dels enquestats sosté que la crisi de Covid-19 va tindre un fort impacte en l'ocupació dins de les seues empreses o organitzacions.

La incidència de la crisi del Covid-19 ha sigut desigual segons els sectors d'activitat econòmica. Agrupant les respostes per sectors, considerant que havien enquestats que podien seleccionar més d'un sector, els resultats van ser els següents:

23.- https://drive.google.com/file/d/1gD87T6wQJGgPPLUOlAOT3btwR8AJfXVQ/view.
Fiorelli, J & Gafforio, L (2020): The impact of covid-19 on social economy enterprises, Report of Social Economy Europe, Brussels.

Els sectors que revelen haver patit més en termes d'ocupació són: serveis socials (14,5%); educació i formació (14%) i neteja, seguretat i altres serveis personals (13%).

Li segueixen els sectors de Hoteleria/Restauració i turisme (11,5%), activitats administratives i de serveis de suport (10,5%), i finalment la reparació de béns personals i domèstics, la reutilització i el reciclatge, així com la cultura, els esports i l'oci (9%).

Els sectors menys afectats, per aquest ordre, són el subministrament d'aigua i energia, indústria manufacturera, sector agrari, transport així com serveis d'informació i comunicació i construcció.

Ajust laboral en les entitats de l'ES durant la crisi del Covid-19

L'ocupació ha sigut colpejat de diferents maneres. Es va demanar als enquestats que explicaren els principals efectes en l'ocupació dins de les seues empreses. És important destacar que, com la pregunta estava oberta, les empreses van respondre amb múltiples tipus d'impacte; la majoria d'elles van esmentar més d'un.

El 31,5% dels enquestats es van veure afectats en el sentit que es van establir plans de desocupació temporal.

El 18% va patir reducció o suspensió d'activitats; relacionat amb això, el 14% dels enquestats va esmentar la reducció de la jornada laboral.

El 12% dels enquestats va haver d'acomiadar al personal (en alguns casos a la totalitat de la plantilla), incloent la no renovació de contractes dins de les mesures adoptades.

Al voltant del 7% han introduït o millorat el teletreball.

Previsió de recuperació de les entitats de l'ES

El 43% de les entitats europees de ES enquestades considera que serà capaç de recuperar-se plenament dels efectes de la crisi en els pròxims mesos.

Al voltant del 40% dels enquestats no estan segurs de la seua capacitat de recuperació total, i el 15% va dir que creu que no podrà recuperar-se.

Mesures específiques de política pública activades i valoració de la seua eficàcia. Selecció de països

Bèlgica

El 92% dels agents de l'economia social belga enquestats han declarat que s'han beneficiat de mesures nacionals, regionals i/o locals, o d'ambdues. Entre les mesures positives més citades, la prima de 5.000 euros és, amb molt, la més popular.

Altres disposicions esmentades són: ajuda financera general, suport parcial a l'ocupació, aplicació i continuació de subvencions especials, ajornament de pagaments o terminis, ajuda logística, subministrament d'equip mèdic i simplificació administrativa. No obstant això, aquestes no sempre van resultar suficients. En l'anàlisi dels obstacles amb què entropessen les empreses, sembla que les mesures són febles, confuses quant a la seua claredat informativa. La lentitud administrativa, incloses les demores en els pagaments, representa un altre problema. Això se suma al problema que les mesures són temporals i deixen a les empreses en una situació d'amenaça financera en finalitzar l'ajuda.

Les empreses i organitzacions de l'economia social també s'enfronten a problemes tècnics relacionats amb els virus, com la necessitat de posar en quarantena les mercaderies i la conseqüent lluita per l'espai d'emmagatzematge, així com la dificultat general de seguir les normes d'higiene relacionades amb el subministrament d'equip mèdic o les normes de distanciament social.

França

Totes les empreses i organitzacions d'economia social franceses que van respondre al qüestionari van declarar que es beneficiaven de mesures nacionals, o de mesures regionals i/o locals, o d'ambdues. En particular, els actors francesos de l'economia social es van mostrar satisfets de la informació i del suport aportat per les organitzacions de suport a l'economia social que van respondre, esmentant en particular les Cambres Regionals d'Economia Social i Solidària (CRESS) i el paper d'interlocució exercit per la Cambra Francesa d'Economia Social i Solidària (ESS-France). A més, els enquestats van indicar estar satisfets amb les ajudes financeres generals (inclosos els préstecs bancaris, les subvencions i l'ajornament dels pagaments), els terminis ajornats i el subministrament de material de protecció.

Els enquestats també van esmentar mesures específiques que apreciaven especialment, com els plans

locals de suport a l'economia social, amb un esment específic a Grenoble. Entre els obstacles esmentats, alguns dels més comuns són: la lentitud administrativa, la falta d'informació o la dificultat per a accedir a ella, la feblesa de les mesures regionals i el caràcter temporal de les ajudes financeres. Les associacions semblen tindre dificultats en particular, ja que són un tipus d'empresa d'economia social que sovint no pot accedir a mesures específiques.

Espanya

Quasi el 80% dels enquestats espanyols van declarar que s'han beneficiat de les mesures nacionals, o de les regionals, o d'ambdues. En particular, les iniciatives positives són: préstecs garantits de l'Institut de Crèdit Oficial Espanyol (ICO); accés més flexible a les prestacions per desocupació, perquè una empresa no haja d'assumir un programa d'acomiadament (ERE) o mantindre llocs de treball que de fet no existeixen; plans de desocupació temporal (ERTE) i accés a la indemnització per acomiadament.

Els qui van veure obstacles per a accedir a l'ajuda nacional o regional, esmenten principalment la falta de suport específic a l'economia social, i que els plans solen estar pensats per a grans i mitjanes empreses.

Annex 3. Position Paper de la UNTFSEE - Document de la United Nations Inter-Agency Task Force On Social And Solidarity Economy", Juny 2020, "Quin paper per a l'economia social i solidària en la recuperació posterior a la crisi del covid-19"[24]

1. Covid-19: Impactes en les vides, les economies i el planeta

A tot el món s'han registrat més de 6 milions de casos confirmats de COVID-19, entre els quals es compten quasi 400 mil morts. Aquesta terrible pandèmia va provocar la declaració d'emergència nacional en molts països i la imposició de restriccions sense precedents no sols al moviment de persones sinó també a nombroses activitats econòmiques. La creixent demanda d'atenció sanitària urgent i l'augment del nombre de morts estan exercint pressió sobre els sistemes nacionals de salut. La pandèmia està pertorbant les cadenes mundials de subministrament i el comerç internacional. Amb quasi 100 països que han tancat les seues fronteres nacionals en els últims mesos, el moviment de persones i els fluxos de turisme s'han detingut de manera abrupta. Segons estimacions de la OIT, 436 milions d'empreses (inclosos 389 milions de treballadors autònoms) es troben en sectors d'alt risc (manufacturers, serveis d'alimentació i hosteleria, comerç). La OIT estima que s'han perdut 305 milions de llocs de treball a tot el món.

Les persones, dones i homes, empresaris i treballadors, veuen les seues vides, les seues families, el seu treball i les seues empreses en perill. Aquesta situació no afecta a tots per igual. Les dones, els inmigrants, els desplaçats forçosos, els pobles indígenes, les persones amb discapacitat, les comunitats vulnerables, els joves, els treballadors de l'economia informal o submergida i els que compten amb contractes de treball precaris, són alguns exemples dels col•lectius més afectats per les conseqüències de les mesures de reclusió, com el tancament d'empreses i de les activitats no essencials. Al voltant de 1.600 milions de treballadors de l'economia informal es veuen greument afectats per les mesures de confinament i/o pel treball en els sectors més afectats. Segons les estimacions, el primer mes de la crisi és responsable d'una disminució del 60% dels ingressos dels treballadors del sector informal a tot el món. S'espera que la disminució aconseguisca el 81% a Àfrica i Amèrica Llatina.

Aquesta crisi econòmica té altres impactes, un dels més importants és l'impacte en el dret a l'alimentació i la nutrició. Els treballadors informals remunerats diàriament, ara confinats a les seues cases, ja no te-

24.- UNTFSEE (2020): What role for the SSE in the post covid crisis? Official statement. https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/publications/WCMS_748794/lang--en/index.htm

nen els mitjans per a adquirir aliments. Això no sols inclou als països menys desenvolupats, sinó que també les persones de classe baixa i mitjana dels països desenvolupats han recorregut als bancs d'aliments per a accedir als subministraments d'aliments bàsics. Cada vegada és més evident que les desigualtats preexistents en diverses dimensions estan diferenciant l'impacte de la crisi del Covid-19. Addicionalment, les desigualtats a l'interior dels països i entre ells també poden agreujar-se com a conseqüència de la crisi. Hi ha proves que les afeccions preexistents -que augmenten el risc de contraure el virus- es donen amb major freqüència en els grups desfavorits i més vulnerables, els quals compten amb menors probabilitats d'accedir a una atenció sanitària de qualitat, o més probabilitats de viure i treballar en condicions que augmenten el risc d'infecció. A més, els efectes nocius per a la salut humana i planetària procediran de noves fonts a mesura que el món s'enfronte a la COVID-19: increment dels residus perillosos, com els equips de protecció personal, l'electrònica i els productes farmacèutics; acumulacions d'aigües residuals i un enorme ús de detergents, desinfectants i solucions antimicrobianes.

2. Després de la Crisi del Covid-19: Per una millor Normalitat

La pandèmia ha posat de manifest moltes fragilitats en les nostres economies i ha aprofundit les desigualtats existents, al mateix temps que ha posat en relleu la necessitat de resiliència, innovació i cooperació. Els problemes anteriors a la crisi, entre ells la insuficient quantitat i qualitat d'ocupació, les creixents desigualtats, el calfament del planeta i l'emigració, la insostenibilitat de l'actual sistema alimentari industrial, empitjoraran considerablement com a conseqüència de les mesures adoptades per a contrarestar l'emergència sanitària.

És la pitjor crisi, en el pla humanitari, social i econòmic, des de la Segona Guerra Mundial. La pregunta clau ara és, una vegada que l'emergència sanitària acabe, volem tornar al món com era abans de COVID-19? Quin futur volem?

Dependrá de nosaltres trobar respostes que ens guien a un món que oferisca a totes les persones, durant moltes generacions, un futur millor. Com va esmentar el Secretari General de l'ONU, "tenim la responsabilitat de recuperar-nos millor. La crisi financera de 2008 va demostrar clarament que els països amb sistemes de protecció social sòlids eren els que menys patien i els que es recuperaven més ràpidament dels seus efectes". És necessari abordar les causes fonamentals del desenvolupament excloent i insostenible per a forjar un futur diferent. Repensar la forma en què fem negocis serà crucial per a assegurar una recuperació "centrada en les persones i sensible al planeta". Un planeta sa és fonamental per a recuperar-se de la pandèmia de COVID-19 i per a previndre futures malalties, que es transmeten en les interaccions entre éssers humans i animals. L'establiment de sistemes que garantisquen l'accés a la prestació universal de serveis de qualitat, com l'atenció sanitària, l'educació, el sanejament i la protecció social, que són fonamentals per a reduir les desigualtats, és fonamental per a construir societats més resistents a les crisis futures. L'ajust dels models empresarials és fonamental per a sostindre les empreses agroalimentàries i les cadenes de subministrament durant i després de la COVID19. Abordar els desafiaments permanents i ja impostergables de la transició climàtica, digital i demogràfica i les seues repercussions en el món del treball és fonamental per a renovar la justícia social i l'accés a una vida digna per a tots.

3. L'economía social i solidària: actor clau d'una recuperació "centrada en les persones y sensible al planeta"

En l'era post-COVID-19 serà necessari promoure la cooperació, oferint serveis bàsics de manera diferent, recuperant i creant ocupació decent a través de models organitzatius de producció diversos i complementaris.

Les empreses i organitzacions de l'Economia Social i Solidària (entitats d'ESS), per la seua pròpia naturalesa, són particularment aptes per a la producció de béns i serveis on el treball és el factor estratègic. Això és encara més cert en el cas dels serveis socials. Les entitats d'ESS tenen una estructura de propietat que atribueix drets a diversos interessats i, per tant, tenen una estructura de governança més inclusiva i democràtica, que dona veu a tots els interessats. Aqueixa governança democràtica funciona tant interna com externament. La democràcia s'exerceix internament mitjançant la promoció de la participació i el compromís en el diàleg social com a part de la iniciativa. A més, les entitats d'ESS s'esforçan per garantir que s'escolte una pluralitat de veus en l'esfera pública, contribuint així a l'emancipació dels grups i les comunitats. Aquesta ciutadania activa i responsable és imprescindible per a fer front a situacions com la generada per la pandèmia, eliminant la necessitat de recórrer a estats policials amb la conseqüent regressió de les llibertats personals. Moltes entitats d'ESS ja

estan responent a la pandèmia de COVID-19 de diverses maneres. Aquestes iniciatives abasten múltiples àmbits: protecció social i sanitària, subministrament d'aliments i equips de prevenció, suport financer, educació i capacitació, sensibilització, cultura i arts, organització de l'ajuda comunitària, reconversió de la seua producció per a fer front a l'emergència, reestructuració de cadenes de subministrament, etc. No obstant això, el ple potencial d'entitats d'ESS per a l'etapa de recuperació dependrà de la voluntat dels governs de codissenyar i coproduir les polítiques públiques i les mesures de recuperació en el marc d'un enfocament de múltiples interessats.

Promoure l'accés als drets bàsics, especialment per a les persones més vulnerables

La reconstrucció de les economies locals serà crucial en l'era post-COVID-19, però per a "no deixar a ningú arrere", tots han de tindre drets bàsics iguals i universals. L'ESS és, en efecte, un mecanisme únic que proporciona accés universal a les oportunitats, la protecció i l'apoderament. Això es deu a la promoció de la ciutadania activa, la democràcia participativa i els sistemes econòmics pluralistes de l'ESS, que són essencials, especialment en situacions de crisis, per a arribar als grups més vulnerables i marginats. entitats d'ESS creen oportunitats (mitjançant l'acció col·lectiva), amplien la protecció (mitjançant l'assistència mútua) i potencien als individus i les comunitats (mitjançant una gestió democràtica basada en l'afiliació). Per exemple, en la seua qualitat d'empreses de base comunitària, les entitats d'ESS han sigut decisives per a augmentar l'accés a l'ocupació i al treball, millorar i integrar l'agricultura en xicoteta escala en les cadenes de valor de les agroempreses i millorar els mitjans de vida dels treballadors rurals mitjançant la prestació de serveis bàsics i la protecció social. Les cooperatives també promouen la representació ampliar la veu dels treballadors rurals. Les entitats d'ESS són idònies per a promoure la participació econòmica de la dona de tres maneres fonamentals: augmentant l'accés a l'ocupació i al treball, possibilitant la democràcia econòmica i el protagonisme, i impulsant l'experiència en matèria de lideratge i gestió. En aquest sentit, les entitats d'ESS seran crucials per a permetre que les persones amb discapacitats siguen part de la solució, contribuint plenament a la recuperació, en lloc de ser deixades arrere o vistes com un "problema afegit".

Generar solucions innovadores a nivell local

Atés que la majoria d'entitats d'ESS estan basades en els seus membres, estan arrelades en les seues comunitats, on exerceixen un paper essencial en el desenvolupament econòmic local i la governança local. En el marc de la recuperació, les entitats d'ESS poden afavorir no sols la creació d'oportunitats d'ocupació decent, sinó també un desenvolupament més centrat en les persones a nivell local. En aquest sentit, les entitats d'ESS tenen un gran potencial d'innovació perquè estan arrelades en el territori i naixen com a resposta a les necessitats o oportunitats de les comunitats. Per exemple, quan es tracta de l'emergència sanitària, s'han trobat solucions innovadores per part de cooperatives en molts països i en cooperació amb les autoritats locals. La ESS, sense pretendre substituir la salut pública, exerceix un paper complementari en la prestació de serveis de salut, tenint en compte la proximitat als seus membres i a les comunitats a les quals serveixen, d'acord amb el model de "salut comunitària". Les cooperatives d'Àfrica i Amèrica Llatina han facilitat l'accés de les persones que viuen amb el VIH als serveis d'atenció de la salut i els governs s'han inspirat en aqueixes iniciatives de l'ESS per a elaborar polítiques de salut pública. La majoria de les EES formen part de sistemes de producció sostenibles arrelats en les economies locals i regionals. Estan bé situeuas per a ajudar a enfortir aquesta relocalització. De fet, la crisi de COVID-19 ha revelat el vulnerables que són les cadenes de subministrament mundials de l'actual model de globalització, amb cadenes de subministrament molt fragmentades i amb el sistema 'just in time'. La falta d'equips de protecció individual disponibles és una crua realitat. A mesura que la crisi ha anat aprofundint, els governs, les empreses i els ciutadans s'han adonat de la fragilitat d'aquest sistema i que és necessari reestructurar les economies i els seus sectors d'activitat. La promoció de l'intercanvi de coneixements sobre solucions innovadores i bones pràctiques en matèria d'ESS és fonamental per a ampliar la visibilitat de les iniciatives i promoure l'aprenentatge i els intercanvis entre parells. Basades en els principis de solidaritat i no condicionalitat, les entitats d'ESS són un instrument estratègic que dona suport a les pràctiques innovadores adaptades a les possibilitats i contextos locals de les diferents parts del món. La recuperació i reconstrucció en l'era post-COVID-19 exigeix compartir els coneixements, les aptituds, els recursos i l'experiència en matèria d'ESS i, al mateix temps, crear xarxes regionals i interregionals centrades en les persones i basades en la solidaritat.

Donar suport a una transició ecològica justa

Ha de desenvolupar-se una transició justa cap a nous models econòmics que protegisquen als pobres i vulnerables del món, ja que són aquestes persones les que més pateixen les pandèmies i la degradació del medi ambient. Els enfocaments centrats en el mercat i dirigits per les empreses solen associar-se amb el procés de mercantilització i assignació de drets de propietat privada a la naturalesa, les solucions tecnològiques i el green washing, i corren el risc de reproduir la distribució desigual dels costos i beneficis associats amb el manteniment del statu quo. Atés que els sistemes alimentaris locals sostenibles basats en l'ESS no estan estructurats d'aquesta manera, sinó que tenen per objecte proporcionar als membres i les comunitats béns i serveis i sovint estan dirigits per la comunitat o són de la seua propietat, s'inclinen a fer front als desafiaments tant del canvi climàtic com de la reducció de la pobresa. En els últims anys també estan florint les botigues cooperatives de productors i consumidors, així com una nova ona de productes de "cultiu propi". Aquest creixement exponencial ha portat a la creació de noves plataformes de venda directa entre productors i consumidors, però també d'algunes "captures" corporatives. Això té un impacte significatiu en la nostra salut i en el planeta. A més, en un enfocament de desenvolupament sostenible és necessari passar dels sistemes lineals, que esgoten en gran manera els recursos amb altes emissions, generació de deixalles i grans repercussions en els ecosistemes i el capital natural, als sistemes d'economia circular, menys balafiadors, que utilitzen els recursos de manera més eficient i sostenible, al mateix temps que proporcionen oportunitats de treball i una major qualitat de vida. Moltes entitats d'ESS desenvolupen les seues activitats en el sector de l'economia circular.

L'EES actua com un mecanisme anticíclic

Les entitats d'ESS creen llocs de treball en els sectors tradicionals i en els sectors emergents. La important funció de l'ESS quant a manteniment d'ocupació es veu reforçada per el seu ben documentat caràcter anti cíclic, com ho demostra la seua resiliència en temps de crisi econòmica. A més, en contextos difícils, caracteritzats per la superposició de crisis socioeconòmiques estructurals, l'ESS actua com a mesura de mitigació transversal. Per exemple, en els contextos de refugiats/emigració, les entitats d'ESS han demostrat que treballen tant amb les persones refugiades/immigrants com amb les comunitats d'acolliment per a accedir a millors oportunitats econòmiques i permeten aprofitar una resposta integrada per a proporcionar una combinació de beneficis que reforcen mútuament als implicats. L'establiment d'estructures en les quals la comunitat local puga confiar i l'enfortiment de la governança local són fonamentals per a la consolidació de la pau i el treball en contextos de crisis.

4. Una crida a la acció

És crucial incloure a les entitats d'ESS en el marc dels esforços de l'Agenda 2030 i de la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible per a assegurar una "millor recuperació" i complir el principi inclusiu de "no deixar a ningú arrere". Els membres i observadors de la UNTFSSE, en aquest context de crisi del COVID-19, fan una crida a l'acció. Manifesten el següent:

Els governs han de centrar-se en les causes d'aquesta crisi en dissenyar les polítiques de reconstrucció

Si bé hi ha una clara necessitat de centrar-se en una immediata resposta humanitària, els governs no poden perdre de vista les causes fonamentals d'aquesta crisi i, per tant, han de promoure una recuperació basada en la comunitat mitjançant la creació de sistemes de salut més sòlids, treballant per a reduir la pobresa i la desigualtat i promovent un medi ambient més sa, sistemes alimentaris locals més sostenibles i societats més resilients.

Els governs han d'incloure a les entitats de l'Economía Social i Solidària en el disseny i l'aplicació de les mesures de resposta i recuperació

En l'era post-Covid19, a mesura que els governs aproven paquets d'estímul per a donar suport a la creació d'ocupació, la reducció de la pobresa, el desenvolupament i el creixement econòmic, **és necessari aprofitar les oportunitats per a fer el salt a economies plurals, que incloguen i promoguen models empresarials alternatius orientats a les persones i al planeta**. Per a promoure una visió transformadora, com se suggereix en el Programa 2030, i no continuar amb el "negoci com de costum", és necessari adoptar un nou paradigma de producció i consum sostenibles. Aquest paradigma ha de valorar qüestions com l'economia circular, l'agro ecologia, la innovació social, els circuits curts, la seguretat alimentària i els mecanismes financers innovadors, com les monedes locals i els béns comuns. Els governs han d'elaborar

polítiques públiques en sectors estratègics per a una millor recuperació de la crisi. La complexitat de la crisi a la qual ens enfrontem requereix una enorme quantitat de recursos, la qual cosa exigeix a més una cooperació entre els sectors públic i privat a diferents nivells. L'ESS pot exercir un paper important a causa de les seues característiques, ja que solen operar en àmbits d'utilitat pública.

Els governs han de propiciar inversions i polítiques a llarg termini en l'economia plural i l'elaboració d'indicadors addicionals de mesurament del progrés i del benestar

La inversió en sectors estratègics, que promouen el treball decent i sostenible i situen a les persones en el centre de l'activitat empresarial, entranya la diversificació de les inversions i l'elaboració i aplicació de polítiques creadores d'un entorn propici als diferents models d'empresa. A més, les polítiques públiques que tenen per objecte crear i enfortir els ecosistemes d'ESS són decisives per a la realització d'un programa de desenvolupament transformador. És necessari comptar amb indicadors que complementen el PIB i que fomenten i seguisquen amb major precisió els avanços en l'agenda centrada en l'ésser humà. L'elaboració d'indicadors suplementaris de progrés cap al benestar, la sostenibilitat ambiental i la igualtat serà crucial tant per a una recuperació millor i més ràpida com per a un desenvolupament sostenible i inclusiu a llarg termini.

UNITED NATIONS INTER-AGENCY TASK FORCE ON SOCIAL AND SOLIDARITY ECONOMY (UNTFSSE)

WHAT ROLE FOR THE SOCIAL AND SOLIDARITY ECONOMY IN THE POST COVID-19 CRISIS RECOVERY?

UNTFSSE STATEMENT, JUNE 2020

ENTREVISTA AMB TERESA GARCÍA MUÑOZ, DIRECTORA GENERAL DE EMPRENEDORIA I COOPERATIVISME DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Teresa García Muñoz (Sagunt, 1975), és des de juny de 2019 directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme, de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de la Generalitat Valenciana. Enginyera industrial de formació, per la Universitat Politècnica de València, i especialitzada en medi ambient, economia circular i prevenció de riscos laborals, des del seu lloc en la Generalitat té com a objectius l'estudi, l'avaluació i promoció de l'economia valenciana en l'àmbit de l' emprenedoria, el cooperativisme i l'economia social. En aquesta entrevista, entre d'altres temes ens parla de la importància que atorga la Generalitat Valenciana a l'economia social, les últimes mesures de foment i el paper de l'ensenyament i la investigació de l'economia social a les universitats valencianes.

L'Economia Social i el Cooperativisme són un dels eixos bàsics de la Generalitat. La Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, amb la nova distribució de la Conselleria i la creació de la Direcció General d'Emprenedoria i Cooperativisme vol emfatitzar el necessari foment de l'Economia Social a l'economia valenciana.

-Qué centralitat creu vosté que ocupa en la Generalitat Valenciana els temes concernents al cooperativisme i l'economia social?

-L'Economia Social i el Cooperativisme són un dels eixos bàsics de la Generalitat. La Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, comerç i ocupació amb la nova distribució de la Conselleria i la creació de la Direcció General d'Emprenedoria i Cooperativisme vol enfatitzar el necesssari foment de l'Economia Social en l'economia valenciana.

Tenim diversos exemples, d'eixa transversalitat, no sols en la pròpia acció del Consell, si no també al Parlament: com una mostra puntual, per primera volta en la crisi del COVID-19 s'han inclòs als socis de les Cooperatives de Treball Associat i les Societat Laborals.

L'acord "Alcem-nos" del Consell en la Mesa de Diàleg Social i el Pacte Valencià de la Reconstrucció de les Corts Valencianes, inclouen mesures específiques per al foment de l'Economia Social, que tan necessària s`ha demostrat en aquesta i en anteriors crisis.

-En la seua opinió, quina és la principal aportació del sector a l'economia i societat valencianes, particularment en aquests temps del Covid-19? i qué millors ensenyaments ha obtingut vosté del funcionament del cooperativisme i l'economia social en la nostra Comunitat?

-En primer lloc destacaria el caràcter essencial del sector, ja que ha sigut, com en altres crisis un sector més resilient. En la seua major part, ha continuat treballant durant la crisi i ha patit amb menor força el colp de la parada tècnica de l'economia. 300 cooperatives i 1800 llocs de treball s'han vist afectats, una xifra sensiblement menor que en l'economia de mercat convencional.

També s'ha de destacar la solidaritat i el dinamisme que ha mostrat el sector cooperatiu, cooperant amb l'administració en la neteja i desinfecció de pobles i ciutats, augmentant l'esforç per fer arribar aliments a la població menys afavorida, agrupant-se per a la fabricació de mascaretes higièniques, etc.

Les lliçons que s'han d'extreure d'aquesta alarma sanitària no són noves, encara que cada vegada estan més presents i de forma idefugible: Només serem capaços de respondre als nous reptes com a societat i d'armonitzar els nostres actes amb l'entorn si treballem des de la solidaritat, la cooperació i la innovació col·lectiva. Aquesta reflexió afecta especialment al model econòmic, el qual deu canviar els seus paradigmes i parametres per mirar-se necessàriament en l'espill de l'Economia Social, si no volem que siga una de les causes d'un futur col·lapse.

-Durant els últims anys s'ha desenvolupat l'I Pla Biennal de Suport i Foment del Cooperativisme de la Comunitat Valenciana 'Fent Cooperatives' qué balanç fa vosté d'aquest primer Pla? Tindrem prompte el Fent Cooperatives II?

-El primer Pla Biennal va ser fruit d'una estreta col·laboració entre la Generalitat i el sector cooperatiu valencià representat per la Confederació de Cooperatives. Va constituir un primer intent riguròs de contemplar, de manera conjunta les previsions de l'activitat del Consell, enfocades al recolzament i foment del cooperativisme.

En eixe sentit, en primer lloc va produir un augment significatiu dels recursos dedicats al cooperativisme, els quals des de 2015 a 2019 van créixer un 227,57%, i en segon lloc podem també valorar positivament l'execució del mateix, amb un percentatge d'execució efectiva del 85% pel que fa a les ajudes pressupostades i la posada en marxa del 67% de les 100 accions que contenia el Pla.

-Pot parlar-nos de les principals novetats del Pla Fent Cooperatives II?

-Sí, el Pla Fent Cooperatives II, encara que també focalitza i avalua l'execució de les polítiques relacionades amb el foment del cooperativisme, ha volgut fer un exercici d'amplitud de mires i de visió per, per una banda implicar al mateix sector i que siga una eina de planificació estratègica conjunta també per al sector cooperatiu, i per una altra ha simplificat el nombre de propostes, precisament per tindre major versatilitat respecte a l'execució d'aquest.

Personalment crec que és una eina que pot superar la temporalitat bianual i que posiciona al sector i l'administració redefinint les seues relacions per donar una millor resposta front a situacions de crisi, com les que malauradament haurem de viure en el futur.

L'equip que està treballant en la seua redacció és també un equip en el qual formen part cooperativistes, especialistes universitaris, personal de l'administració tècnic i polític, la qual cosa baix la meua opinió, li dona un caràcter transversal que l'enriqueix.

No vull anticipar moltes novetats però és un pla que aprofundeix en la col·laboració públic-cooperativa, ataca qüestions relacionades amb la finançament per millorar la competitivitat de les empreses del sector i per transformar empreses en risc que poden tindre solucions de continuitat gràcies al cooperativisme.

-Acaba d'aconseguir-se el primer gran pacte de la Mesa de Diàleg Social, amb 350 mesures per a l'ocupació i la reactivació econòmica de la Comunitat Valenciana en què pot beneficiar aquest pacte a les empreses d'economia social valencianes?

-El pacte alcem-nos, incorpora una de les seues línies estratègiques centrada en l'Economia Social, igualment recull més de 10 accions específiques relacionades amb el foment de l'economia social i el cooperativisme que són significatives: el reforç de les cadenes de proximitat alimentàries, el desenvolupament de les cooperatives energètiques, les infraestructures socials cooperativitzades, la transformació cooperativa d'empreses en risc, com a mesura per preservar el treball, entre d'altres mesures que fan palès la transversalitat de la qual parlàvem a l'inici.

Les empreses de l'economia social, han de ser necessàriament el soci preferent de l'administració pública, ja que són empreses que tenen en la seua

pròpia idiosincràsia, principis molt semblants als de l'administració pública. Són empreses democràtiques, on el centre és la persona i el seu benestar i on el capital és una eina per assegurar eixe benestar, en el treball, en la qualitat del servei, en la implicació amb el territori, etc Per tant, han de ser una part activa i molt important de la recuperació.

-Es planteja el Govern valencià mesures addicionals de suport a l'economia social valenciana, en el marc de la reconstrucció econòmica? quines són les perspectives pressupostàries per a això?

-Totes les mesures que es plantegen en les propostes de recuperació i totes aquelles que formen part del Pla Fent Cooperatives II, han de tindre un reflex pressupostari necessàriament. En moments com l'actual, l'economia social forma part d'aquelles iniciatives que aporten solucions i lluiten contra la desigualtat, per tant, han de veures reforçades.

Hem d'assenyalar, que el marc d'ajudes actual, s'ha demostrat insuficient per segon any consecutiu, en totes les seues vessants, cobrint només un 70% de les ajudes sol·licitades. Es constata per tant, el creixement del sector i la necessitat de reforç dels programes d'ajudes actuals.

El marc econòmic, en quan a recursos públics, en una Comunitat Autònoma infrafinançada és un repte, però les administracions han de ser conscients de la llavor social que exerceix l'economia social i reforçarla: Generalitat, Govern d'Espanya i també la Unió Europea.

-En general com diria vosté que són les relacions de la Generalitat amb el sector del cooperativisme i l'economia social?

Fluides, molt proactives i cooperatives. Tal volta per què forme part del sector ambiental, el qual també enfronta reptes socials importants, la connexió ha sigut inspiradora i fructífera.

-Com valora vosté la implicació ja històrica de les universitats valencianes en l'ensenyament i la investigació de l'economia social? Creu vosté, no obstant això, que l'ensenyament d'aquest model és l'adequada a les nostres aules?

-El paper de la Universitat és fonamental i la robustesa del sector en el nostre territori, rau també gràcies a aquesta implicació en la formació dels professionals cooperativistes. No només el prestigi i l'acció de lideratge que exerceixen les Universitats Valencianes en

l'àmbit de l'economia social pel que fa a investigació i divulgació científica. Les Universitats juguen un paper fonamental en la formació de futurs cooperativistes, futurs emprenedors i emprenedores col·lectives o d'empreses d'impacte social, que són molt necessaries en un esquema productiu que necessita referents en aquests àmbits.

La qualitat en la transmisió de coneixements en relació a l'economia social és inqüestionable, calen però més veus i més mans divulgant aquestes forma d'economia alternativa i amb una vessant ètica molt més marcada. És cert que enyore un major protagonisme de les formes d'empresa de l'economia social en el currículum convencional dels estudis tècnics, jurídics i econòmics. Així com en etapes educatives anteriors, batxillerat, FP, inclús l'escola.

-I com valora l'aportació que aquestá realitzant el sector del cooperativisme i l'economia social als Objectius de Desenvolupament Sostenible?

-La connexió entre la economia social i la convencional troba el seu àmbit comú en el desenvolupament dels ODS. El paper que té l'economia social i el cooperativisme en aquest aspecte, respecte de la que podríem dir economia convencional és el de lideratge i de precursor del desenvolupament dels mateixos.

Hi han cooperatives valencianes que són un referent estatal en l'aplicació i el compliment dels ODS i la Responsabilitat Social Empresarial. L'economia Social deu llançar el repte. La RSE, la participació dels treballadors i treballadores en les decisions de les empreses, la implicació amb el territori i la ciutadania, són els principis i els conceptes que l'economia social ha d'utilitzar per facilitar també la transformació social de les empreses, les quals poden trobar en l'economia social un nou model de portar endavant les seves activitats.

La qualitat en la transmissió de coneixements en relació a l'economia social és inqüestionable. No obstant això, calen més veus divulgant aquestes formes d'economia alternativa i amb una vessant ètica molt més marcada. S'enyora un major protagonisme de les formes d'empresa de l'economia social en el currículum convencional dels estudis tècnics, jurídics i econòmics. També en les etapes educatives anteriors, fins i tot a l'escola.

COOPERATIVES AGROALIMENTÀRIES DE LA COMUNITAT VALENCIANA

- **Cavallers, nº 26 (Palau dels Mercader) 46001 València**
- **Tel: 96 315 61 10**

- **Any de constitució: 1985**
- **E-mail: agro-alimentariescv@agro-alimentariescv.coop**
- **Web: www.cooperativesagroalimentariescv.com**
- **Facebook: https://www.facebook.com/cooperativesagroalimentariescv**
- **Twitter: @CoopsAgroCV**
- **Youtube: https://www.youtube.com/c/CooperativesAgroalimentariesCV**

La Federació Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana és l'òrgan de representació del moviment cooperatiu agroalimentari a la Comunitat. Es constitueix com una entitat sense ànim de lucre, sobre la base de l'associació lliure i voluntària de les cooperatives agroalimentàries de la Comunitat, ostentant la defensa i representació del cooperativisme agrari a l'àmbit geogràfic valencià.

La seua missió és la de "impulsar un model cooperatiu empresarial, rendible, competitiu, professionalitzat, generador de valor i amb una dimensió rellevant, contribuint a millorar la rendibilitat dels socis i a el desenvolupament sostenible de el sector agroalimentari i de el medi rural".

Origen de la Federació

Després de l'aprovació de la Llei de Cooperatives de 1942, el 28 de març de 1943 es va constitueix la Unió Territorial de Cooperatives de el Camp de València (UTECO-València), amb 587 cooperatives, per a escometre activitats de subministraments, principalment distribució de fertilitzant.

També en 1943, l'antiga Federació Castellonenca de Sindicats Agraris es converteix en la Unió Territorial de Cooperatives del Camp de Castelló (UTECO), que complia funcions representatives i realitzava, a més, activitats de subministraments i altres serveis.

Una organització similar es constitueix i exerceix la seua activitat en la província d'Alacant, fins que s'aprova el Decret 2710/1978, de 16 de novembre, que aprova el Reglament de la Llei 52/1974, general de cooperatives, i motiva la dissociació de la funció representativa de les UTECO i de les seues activitats i serveis. Aquest és el germen de la creació de COARVAL, de la Cooperativa Agrària Provincial UTECO de Castelló i de la Cooperativa Agrària Provincial UTECO Alacant.

FECOAV

La Federació de Cooperatives Agràries de la Comunitat Valenciana (FECOAV), com a òrgan legítim de representació del moviment cooperatiu agrari valencià, es va constituir per les Unions Provincials del Camp d'Alacant, Castelló i València, a l'Assemblea general celebrada a Castelló al desembre de 1985. A aquesta Assemblea van assistir un total de 554 cooperatives agràries de tota la Comunitat.

25 anys després, les Unions van acordar fer un pas més en la reestructuració de l'organització cooperativa agrària valenciana, configurant una federació, la nova composició social de la qual la constitueixen directament les cooperatives agràries, mitjançant la seua integració en una nova entitat, la Federació Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana.

Un sector rellevant a la Comunitat Valenciana

Segons les dades de l'Ministeri de Treball i Economia Social recollits per la Federació, a el tancament de l'exercici 2018 hi havia a la Comunitat Valenciana un total de 333 cooperatives agràries, el que representa el 10,5% de les 3.190 existents a tot el país. Les cooperatives agroalimentàries valencianes mantenen un total de 19.044 llocs de treball directes, xifra que suposa el 27,29% dels 69.795 llocs de treball a cooperatives agroalimentàries a nivell nacional.

En termes de facturació es van aconseguir el 2018 els 2.200 milions d'euros, dels quals el 95% pertany a cooperatives associades a Federació. El valor final de la producció comercialitzada -eliminant duplicitats i restant activitats de subministraments que no impliquen producció primària o la seva transformació- va superar els 1.257 milions d'euros. El sector cooperatiu agroalimentari valencià té una marcada tradició exportadora. En 2018, la facturació exportada va arribar als 973 milions d'euros, amb la zona euro (75%) com a principal destí. Per països, les exportacions es dirigeixen principalment a Alemanya (21%), França (18%), Itàlia (8%) i el Regne Unit (7%).

Objectius de Cooperatives Agro-alimentàries CV

Els fins estatutaris de Cooperatives Agro-alimentàries de la Comunitat Valenciana són la representació institucional del sector en els plans econòmic, social, polític, etc. Per això participa en les institucions i organismes de l'administració autonòmica que tenen relació amb el cooperativisme agrari, amb vista al perfeccionament del règim legal, regulació o altres matèries que puguen afectar el cooperativisme agrari.

La defensa dels interessos que afecten exclusivament a una branca de producció o activitat és exercida pel comitè executiu de la secció corresponent, el qual actua a aquests efectes en nom de la federació.

El foment de l'empresa cooperativa i la millora de la seua competitivitat, així com de la cultura de la innovació i del desenvolupament tecnològic és un altre dels objectius de Federació, així com la promoció i organització de serveis i actuacions encaminades a atendre les necessitats i facilitar el desenvolupament i eficàcia en la gestió de les cooperatives agràries.

El president de la Generalitat Valenciana, Ximo Puig, assisteix a una sessió de networking entre joves cooperativistes, acompanyat de Cirilo Arnandis, president de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana, i Emili Villaescusa, president de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana.

A principis de març de 2020 es va constituir la Taula de la Producció, encapçalada per Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana, com una de les principals apostes del sector per treballar de forma coordinada amb l'Administració valenciana, representada a la reunió per la consellera d'Agricultura, Mireia Molla.

Formació y comunicació

Un altre fi essencial de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana és la Formació, partint de l'educació en els principis cooperatius, propiciant la seva difusió i potenciant la presència de el moviment cooperatiu agrari en la societat. "Organitzar i desenvolupar una eficaç formació cooperativa, en col·laboració amb institucions i organismes públics i privats i amb administracions públiques", és tasca de la Federació.

Pel que fa a la Comunicació, és important millorar la influència i la imatge de les cooperatives davant la societat, les administracions públiques i els agents econòmics i socials.

Altres fins de la Federació són organitzar serveis d'assessorament, d'auditoria de comptes, d'assistència jurídica o tècnica, i tots els que siguin convenients per a la qual interessos dels seus membres.

En els últims anys destaca el foment de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, promovent, en tot cas, la formació i qualificació professional i empresarial. S'impulsa la participació en la governança efectiva de les dones en els òrgans de decisió de les cooperatives agroalimentàries. Així mateix, des del cooperativisme agrari es treballa en projectes que inclouen iniciatives per a la integració plena de les dones en les polítiques i mesures de desenvolupament rural.

Perspectives de futur del sector

Des de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana s'adverteix que l'activitat agrària travessa per una "greu crisi generalitzada de rendibilitat des de fa anys, que condiciona el necessari relleu generacional a les explotacions i posa en dubte la seva continuïtat futura tal com la coneixem". En aquest escenari, les cooperatives agroalimentàries són un element imprescindible en l'organització del sector, per garantir la concentració de l'oferta, defensar les rendes dels productors, vertebrar l'activitat en el medi rural, oferir ocupació estable i de qualitat i garantir la pervivència de l'activitat.

L'abandonament de parcel·les és un problema especialment acusat en l'àmbit valencià, que de no ser tallat a temps derivarà en una pèrdua de capacitat productiva del sector, i en un deteriorament del paisatge, qüestió que comporta conseqüències negatives en altres sectors econòmics, com el turisme.

Davant d'aquest escenari, les cooperatives agroalimentàries treballen mà a mà amb l'Administració valenciana en l'establiment d'un marc legal i d'actuació que afavoreixe el seu desenvolupament i pose fre a aquests problemes. Amb caràcter general, el document de referència en aquest sentit és el Pla Director del Cooperativisme Agroalimentari Valencià 2017-2023, que pretén millorar les pràctiques de gestió en el sector; augmentar la capacitat de direcció, lideratge i presa de decisions dels integrants dels consells rectors; incrementar la dimensió econòmica de les

cooperatives i la diversificació de les seves activitats; enfortir la capacitat productiva de les cooperatives i augmentar el valor afegit dels seus productes. Altres objectius són facilitar el relleu generacional i la incorporació de joves i dones a les cooperatives; divulgar el cooperativisme entre la societat, i promoure l'adaptació del seu marc regulador.

El sector, tot i la crisi que travessen alguns productes, avança en aquesta línia, amb nous exemples d'intercooperació en l'àmbit productiu i de la comercialització, una facturació creixent i cooperatives referents en el sector agroalimentari, en l'àmbit estatal i fins i tot europeu.

Consell Rector de Cooperatives Agroalimentàries CV, a data de juliol de 2020

President, Coop. Agr. Ntra. Señora del Oreto, Coop. V., L' Alcúdia, Cirilo Arnandis Núñez
Vicept. 1º, Intercoop Qualitat i Serveis, Coop. V., Almassora, Manuel Torres Esteve
Vicept. 2º, Surinver Hortofrutícola, S. Coop. V., P. de la Horadada, Salvador Hernández García
Secretari, Utecamp, Coop. V., Valencia, Jesús Tortosa Llopis
Vocal 1º, Coop. Agrícola Sant Bernat, Coop. V., Carlet, Álvaro Nogués Diranzo
Vocal 2º, Intercoop Comercial Agropecuaria, Coop. V., Almassora, Juan Vicente Moros Planelles
Vocal 3º, Coop. Agrícola S.C.J. Coop. V., Algemesí, Vicente Bomobí Torrent
Vocal 4º, Coviñas, Coop. V., Requena, José Miguel Medina Pedrón
Vocal 5º, Coop. Vinícola de Llíria, S. Coop. V., José Feltrer Royo
Vocal 6º, Coop. Agrícola de Pego, José Pastor Bolufer
Vocal 7º, Coarval, Coop. V., Picassent, Alejandro Molina Molla
Vocal 8º, Anecoop, S. Coop., Alejandro Monzón García
Vocal 9º, Nulexport, Coop. V., Nules, Vicente Vicent Zaragoza
Vocal 10º, Coop. Agr. San Isidro de Castellón, Coop. V., Castellón, Ignacio Ferrer Ros de Ursinos
Vocal 11º, Cooperativa Agrícola de Altea, Coop. V., Altea, Francisco Devesa Muñoz
Vocal 12º, Sdad. Coop. Agr. Provincial Montañas de alicante, SOCAPMA, Muro d'Alcoi, Isidre Tudela Vañó
Vocal 13º, Coop. Valenciana del Campo Unió Cristiana, Sueca, José Luis Mariner Velis

Entre les activitats de foment desenvolupades per Federació destaquen:

- **Coordinació de la Xarxa ATRIA,** de manera delegada per la Conselleria d'Agricultura l'activitat de 174 agrupacions, amb reunions periòdiques i ús de mitjans telemàtics, per al desenvolupament d'activitats informatives o de transferència tècnica i de coneixement.
- **Coordinació de la campanya de Pagament Únic de la PAC.** Un total de 147 cooperatives sòcies van preparar les sol·licituds úniques en 2019, el que suposa una quantitat al voltant de 17.182 expedients, als quals cal sumar 18.547 sol·licituds d'inscripció en el REGEPA (Registre General de la Producció Agrària).
- **Assistència Tècnica.** Amb càrrec a aquest programa, s'impulsen actuacions de foment de la intercooperació entre cooperatives, en l'àmbit comercial i productiu; foment de la competitivitat de el sector; impuls de la participació dels joves en les cooperatives agroalimentàries, o foment de la Igualtat d'Oportunitats.
- **Innovació**. En 2019, Federació va treballar amb les seues cooperatives, en col·laboració amb la consultora estratègica Láinez Biotrends, en la definició de prioritats i redacció del I Pla d'Innovació del Cooperativisme Agroalimentari de la Comunitat Valenciana. Aquest Pla estableix un marc general d'actuació, una sèrie d'objectius i procediments per fomentar el desenvolupament d'una cultura de la innovació en les cooperatives, que siga capaç de donar resposta als seus problemes i necessitats, millore la seua competitivitat i les situe com a referent en els seus àmbits d'actuació.
- **Projectes internacionals**. Federació treballa en l'actualitat en diferents projectes d'àmbit europeu: PERFECT LIFE, sobre reducció de la deriva en l'aplicació de tractaments fitosanitaris; Cybele, projecte H2020 sobre el potencial de l'aplicació de satèl·lits i big data a la predicció d'episodis de calamarsa i gelades. També participa en Grups Operatius suprautonòmics, sobre optimització del consum d'aigua i energia en el reg, adaptació de fruiters d'os al canvi climàtic o Innovació Social en la Gestió de Terres.

MODULAR LOGÍSTICA VALENCIANA (MLV), CENTRE ESPECIAL D'OCUPACIÓ DE ILUNION

- **Polígon Industrial Juan Carlos I; Carrer Tramontana, Parcela 1-2 46440 Almussafes (València)**
- **Tel: 96 179 72 00**
- **E-mail: administracion@mlvalenciana.com**
- **Web: http://ilunionautomocion.es/**

MODULAR LOGÍSTICA VALENCIANA S.L (MLV) es un Centre Especial d'Ocupació pertanyent a la divisió de ILUNION Facility Services. L'empresa es dedica a la fabricació, muntatge i pre-muntatge de components industrials, plàstic i d'automoció, així com a la prestació de tot tipus de serveis logístics de qualsevol tipus de producte. Amb més de 1.000 llocs de treball, el 88% de persones amb discapacitat, MLV realitza la seua activitat principal en el sector de l'automoció per al fabricant d'automòbils FORD, que se situa en la mateixa localitat, i als seus principals proveïdors.

MLV va obtenir el 15 d'octubre de 2004 la qualificació de Centre Especial d'Ocupació pel Ministeri d'Economia i Finances, i està registrat amb el número 198 en el Registre de Centres Especials d'Ocupació de la Comunitat Valenciana.

És un Centre Especial d'Ocupació compromès amb la qualitat de l'ocupació dels seus treballadors amb discapacitat. En ells inverteix en formació i en el suport tècnic que permet l'accés als diferents sectors industrials. La flexibilitat dels diferents equips permet l'ajust per als diferents llocs de treball, segons siguen requerits.

La facturació de la divisió és de 21,98 mill. d'euros (acumulat a desembre de 2019) i compta amb una plantilla de més de 1.050 treballadors repartits per les diferents naus al polígon Joan Carles I a Almussafes (València).

La plantilla es troba distribuïda de la següent manera (*):

Personal No Discapacitat	Personal Discapacitat	Total
126	928	1.054
12%	88%	100%

Sexe	Total	%
Home	885	84%
Dona	169	16%
Total	1.054	100%

(*) són dades acumulades a desembre de 2019.

Respecte a la seua activitat, MLV presta principalment Serveis logístics, Servei a línia, Seqüenciació, Premuntatges de components, Cableados, Decanting i retreballs.

Realitza tot tipus de treballs:

- Anàlisi de costos i cotitzacions de projectes
- Desenvolupaments de maquinària i equips
- Estudis i millores de 'layout' i fluxos de procés
- Desenvolupament de processos
- Sistema de Gestió de Magatzems (SGA) propi
- Desenvolupament i aplicació de sistemes d'error proofing (Syncro PLC, Syncro web, Pick to Light)
- Subministrament i transport de materials en seqüència a punt d'ús de línia
- Desenvolupament i implantació de sistemes de qualitat
- Estudis de complexitat i la seva gestió
- Pre-muntatges amb fulls de control i característiques crítiques

Entre els clients de MLV es troben la Ford, LEAR Corporation, Aptiv, Saint Gobain Sekurit, Grup ANTOLIN, CHEP o BASF. Actualment, els projectes que aborda són:

- Gestió i seqüenciat de totes les peces del Quadre de comandament de Ford
- Pre muntatge / seqüenciat i va enviar de tots els Sostres dels vehicles Ford
- Seqüenciat i enviament dels cablejats de Delphi per models Mondeo, Smax i Galaxy de Ford
- Seqüenciat i enviament de tots els cablejats de LEAR per al Kuga. Transit Connet
- Gestió de tots els embalatges buits entre Ford i els seus proveïdors.
- Muntatge de Motors i Caixes de canvi manual i autonòmiques de tots els models de Ford
- Seqüenciat i enviament de totes les peces de l'interior dels vehicles Ford.

Un dels projectes que destaca és el **Muntatge de Motors i Caixes de Canvi Manual i autonòmiques de tots els models de Ford**.

Per a ells es duen a terme els següents processos:

- Recepció i emmagatzematge de motors i caixes
- Embalatge de caixes de canvi manuals i automàtiques
- Muntatge de motors
- Servei "Just 01:00 Time" a punt d'ús en planta
- Pre-muntatge de peces (Catalitzadors, compressors, etc.)
- Kitting de peces i servei a línia de muntatge

L'ECONOMIA SOCIAL EN LA LEGISLACIÓ ESPANYOLA. PRINCIPALS NOVEDATATS (OCTUBRE 2019 - MARÇ 2020)

per Gemma Fajardo
Professora de la Universitat de València
Directora del Butlletí jurídic de l'Observatori Espanyol de l'Economia Social

En el període comprés entre octubre de 2019 i març de 2020 s'han aprovat diverses normes d'interés per a l'economia social, tant respecte de les cooperatives com del tercer sector, així com sobre l'economia circular i la responsabilitat social empresarial. A més de l'anterior, el Govern el 14 de març, per Reial Decret 463/2020 va declarar l'estat d'alarma per a la gestió de la situació sanitària ocasionada pel COVID-19, la qual cosa va portar una successió de normes extraordinàries al llarg del mes de març i dels següents mesos, que van afectar a tots els sectors econòmics i per això també al de l'economia social, amb mesures com la paralització de l'activitat econòmica o el confinament de la població, la qual cosa va oferir també una incipient recuperació per al medi ambient, entre altres conseqüències.

1. En relació amb les **cooperatives** cal destacar la nova Llei 11/2019, de 20 de desembre, de Cooperatives d'Euskadi; el Decret 208/2019, de 22 d'octubre que aprova el Reglament que desenvolupa el Text Refós de la Llei de Cooperatives d'Aragó; l'Ordre EPE/1547/2019 que aprova el model normalitzat abreujat d'estatuts socials per a la constitució de la petita empresa cooperativa d'Aragó, i l'Ordre de 13 de març de 2020 que aprova el model orientatiu d'estatuts socials de la societat cooperativa especial d'Extremadura.

1.1. La **Llei 11/2019, de 10 de desembre de Cooperatives d'Euskadi** es presenta com una Llei que té com a primer objectiu refondre les normes que regulaven fins al moment les Cooperatives a Euskadi, per la qual cosa incorpora, no sols les normes vigents de l'anterior Llei 4/1993 de Cooperatives, sinó també las normes que van modificar aquesta (Llei 1/2000 i Llei 8/2006) i la Llei 6/2008 que va regular la Societat Cooperativa Xicoteta d'Euskadi. La nova Llei manté les línies mestres de la seua predecessora (professionalització de l'òrgan de gestió; agilitació en la presa de decisions; reforçament dels recursos financers; potenciació de la inter-cooperació; manteniment de la identitat cooperativa, garantint el seu funcionament democràtic i impulsant la seua responsabilitat social), i actualitza el paper de l'Administració, tant en matèria de foment cooperatiu, com quant al control de la legalitat cooperativa. Les principals innovacions de la Llei es donen en matèria de cooperatives d'habitatges, de transports, i en relació amb les júnior cooperatives.

1.2. El **Decret 208/2019, de 22 d'octubre** que aprova el **Reglament que desenvolupa el Text Refós de la Llei de Cooperatives d'Aragó** (Decret legislatiu 2/2014, de 29 d'agost) té per objecte organitzar el funcionament del Registre de Cooperatives d'Aragó; regular el procediment per a la qualificació i inscripció d'una cooperativa de treball associat com a petita empresa cooperativa, i donar resposta a algunes qüestions que plantegen aquestes xicotetes cooperatives, en matèria d'òrgans socials, capital social i dissolució i liquidació.

1.3. Continuant amb la tendència marcada per la normativa europea, la legislació de societats mercantils ve des de fa temps simplificant i agilitant la constitució de societats, sobretot de societats poc complexes. A aquesta mateixa tendència s'han sumat des de fa temps les cooperatives, no sols amb la tramitació telemàtica de la seua constitució, sinó també amb la proposta d'estatuts simples de cooperatives, que faciliten el seu control de legalitat i en definitiva la seua tramitació. A aquest efecte responen tant l'**Ordre EPE/1547/2019** d'11 de novembre **d'Aragó**, que aprova el model abreujat d'estatuts socials per a la constitució de la petita empresa cooperativa, com l'**Ordre de 13 de març de 2020** que aprova el model orientatiu d'estatuts socials per a la societat cooperativa especial d'Extremadura.

En relació amb les cooperatives cal destacar la nova Llei 11/2019, de Cooperatives d'Euskadi; el Reglament que desenvolupa la Llei de Cooperatives d'Aragó; l'Ordre que aprova el model d'estatuts socials per a la petita empresa cooperativa d'Aragó, i l'Ordre que aprova el model d'estatuts socials de la societat cooperativa especial d'Extremadura.

2. El **Tercer Sector** ha sigut objecte de regulació a **Castella-la Manxa**, amb la **Llei 1/2020, de 3 de febrer.** La Comunitat de Castella-la Manxa seguint el rastre de l'Estat i d'altres comunitats, pretén amb aquesta Llei definir el tercer sector de Castella-la Manxa, identificar les entitats que l'integren, i determinar les mesures que fomenten i reforcen aquestes entitats en consideració a les finalitats que li són propis. El tercer sector s'identifica amb entitats privades amb personalitat jurídica, sorgides de la iniciativa ciutadana o social, que responen a criteris de solidaritat i participació social, amb finalitats d'interés general i absència d'ànim de lucre, que impulsen el reconeixement i l'exercici dels drets civils, així com dels drets econòmics, socials o culturals de les persones i grups que pateixen condicions de vulnerabilitat, dependència, discapacitat, desprotecció o es troben en risc o en situació d'exclusió social i/o pobresa. Aquestes entitats són entre altres, les associacions i fundacions que complisquen el que es preveu en la llei, Càritas Espanyola, la Creu Roja Espanyola o l'Organització Nacional de Cecs Espanyols. La llei regula l'Inventari d'Entitats del Tercer Sector, els Principis rectors i d'actuació d'aquestes entitats així com les seues obligacions; el Diàleg Civil i la Participació, i la Promoció i Col·laboració amb el Tercer Sector. Amb aquesta Llei es pretén avançar en la col·laboració de l'Administració amb les entitats del tercer sector per a anar conformant la regulació del futur concert social.

3. **Navarra** ha aprovat el **Decret Foral 340/2019**, de 27 de desembre, pel qual es modifica l'anterior Decret 94/2016 que regulava el règim de qualificació, registre i ajudes de les **Empreses D'inserció Soci-Laboral**. Aquest Decret de 2016 va dur a terme la conversió en empreses d'inserció soci-laboral dels antics centres d'inserció soci-laboral de Navarra. El Decret de 2019 pretén afavorir la creació de noves empreses d'inserció i per a això duu a terme una extensa reforma de la normativa que afecta tant els requisits que han de complir aquestes empreses i les persones que treballen en aquestes; com a la seua qualificació i desqualificació; el Registre d'empreses d'Inserció Soci-laboral, o el Règim d'ajudes de les quals poden beneficiar-se.

4. Per la seua part, **Castella-La Manxa** ha regulat per Llei 7/2019, de 29 de novembre, l'**Economia Circular**, que defineix com un model econòmic que s'inclou en el marc del desenvolupament sostenible i que optimitza l'ús dels recursos naturals, tanca els cicles d'aigua, energia i matèria, minimitza els impactes ambientals, i fomenta l'eficàcia en aconseguir que els productes i recursos mantinguen la seua utilitat i valor el major temps possible, amb la finalitat de canviar els mecanismes de producció, distribució i consum de béns i serveis, reduint el consum de matèries primeres, energia i recursos, i al seu torn evitant emissions i pèrdues materials. El legislador castellà manxec veu l'economia circular com un instrument necessari per a aconseguir un canvi social i de model productiu, econòmic i de consum, i per això considera que ha de comptar amb una norma legal de caràcter transversal i força coactiva. El legislador s'inspira en la normativa de la Unió Europea i principalment en la Comunicació de la Comissió de 2 de desembre de 2015 sobre un Pla d'acció per a l'economia circular. La Llei 7/2019 és una llei marc que es limita a assenyalar els principis, objectius i línies generals d'actuació de l'economia circular, i remet a la Conselleria competent en matèria de medi ambient l'elaboració d'una Estratègia d'Economia Circular de Castella-la Manxa, en el termini de 12 mesos. Així mateix, ordena la creació d'una Comissió de coordinació i col•laboració en l'adopció de mesures per al compliment dels objectius de aquesta llei, formada per representants de les administracions, les empreses i els consumidors. La llei promet incentius econòmics directes i indirectes, finançats preferentment amb fons europeus, per a la reducció del balafiament alimentari, inputs materials

El Tercer Sector ha estat objecte de regulació a Castella-La Manxa, amb la Llei 1/2020, de 3 de febrer. Seguint el rastre de l'Estat i d'altres comunitats, es pretén amb aquesta Llei definir el tercer sector de Castella-La Manxa, identificar les entitats que l'integren, i determinar les mesures que fomenten i enforteixen aquestes entitats en consideració als fins que li són propis.

i energètics; i incentius per a la implantació i permanència a la regió d'empreses i activitats empresarials l'objectiu de les quals s'enquadre en l'àmbit de l'Economia circular.

5. La **Comunitat Valenciana**, ha dictat dues normes d'interés sobre **Responsabilitat Social**, d'una banda, el Decret 203/2019, de 4 d'octubre, pel qual es crea la Xarxa Valenciana de Territoris Socialment Responsables, i per una altra, el Decret 30/2020, de 28 de febrer, que regula el Consell Valencià de Responsabilitat Social.

5.1 La creació i regulació per **Decret 203/2019 de la Xarxa Valenciana de Territoris Socialment Responsable** estava prevista en l'art. 20 de la Llei 18/2018 de la Generalitat per al foment de la responsabilitat social, i s'inspira en el Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu (2009/C175/11) que defineix el territori socialment responsable com "aquell que aconsegueix integrar, en una lògica de democràcia participativa, els aspectes socials i mediambientals en les decisions econòmiques, els models i valors per a reactivar la competitivitat, les bones pràctiques i una interacció contínua entre les parts interessades, amb la finalitat de fomentar la innovació i la competitivitat". L'àmbit d'aplicació de la llei comprèn els territoris de la Comunitat que de manera voluntària vulguen implantar o estiguen implantant polítiques i accions per a gestionar els impactes socials, laborals, ambientals, ètics, econòmics i culturals que facen compatible una economia competitiva amb la cohesió social i la millora de la vida de la ciutadania a través d'un enfocament de governança participativa. Amb caràcter general, cada territori socialment responsable comprendrà un terme municipal, però també es contempla que puga comprendre un nivell supramunicipal i infra-municipal (pedanies, barris) en determinats casos. La norma regula els Principis que inspiren la Xarxa; els seus objectius, el procediment d'adhesió, de revocació i de renúncia; el finançament de la xarxa, o el Segell o distintiu de Territori Socialment Responsable, així com les obligacions i facultats dels qui ostenten la titularitat d'aquest segell, siguen territoris, entitats o persones que formen part de la Xarxa.

5.2. També en desenvolupament de la Llei 18/2018 de foment de la responsabilitat social s'ha aprovat el **Decret 30/2020 que crea el Consell Valencià de Responsabilitat Social** amb l'objectiu d'agrupar en un mateix òrgan a representants dels diferents grups d'interés vinculats a la responsabilitat social de manera que siga un instrument d'interlocució i participació entre les organitzacions sindicals, empresarials i les organitzacions i institucions compromeses amb l'impuls i desenvolupament de la responsabilitat social. El Consell Valencià de Responsabilitat Social es configura per la Llei 18/2018, com un òrgan de referència per a la promoció i l'assessorament en la programació de les polítiques de la Generalitat en matèria de responsabilitat social, i com a òrgan d'informació i consulta en constituir-se en observatori de la responsabilitat social. En aquest sentit, el Consell assumeix en la seua pròpia estructura les funcions de l'observatori de la responsabilitat social; es constitueix com a òrgan permanent de diàleg, intercanvi i comunicació sobre la responsabilitat social entre organismes públics, empreses i organitzacions i institucions de reconeguda representativitat en la Comunitat Valenciana, i es configura com l'instrument de participació més idoni en aquesta matèria.

6. Entre les mesures decretades durant aquest període per a fer front a la crisi sanitària ocasionada pel **COVID-19** que han sigut d'especial interés per al sector de l'Economia Social, mereixen destacar-se entre d'altres les contingudes en els següents reials decrets llei: R.D-Llei 8/2020 de 17 de març, de mesures urgents extraordinàries per a fer front a l'impacte econòmic i social del COVID-19; R.D-Llei10/2020, de 29 de març, pel qual es regula un permís retribuït recuperable per a les persones treballadores per compte d'altri que no presten serveis essencials, amb

La Comunitat Valenciana ha dictat dos normes d'interès sobre Responsabilitat Social. D'una banda, el Decret 203/2019, pel qual es crea la Xarxa Valenciana de Territoris Socialment Responsables, i, d'altra, el Decret 30/2020, de 28 de febrer, que regula el Consell Valencià de Responsabilitat Social.

la finalitat de reduir la mobilitat de la població en el context de la lluita contra el COVID-19, o R.D-Llei 11/2020, de 31 de març, pel qual s'adopten mesures urgents complementàries en l'àmbit social i econòmic per a fer front al COVID-19.

6.1. L'**RD-Llei 8/2020** aprova la Prestació extraordinària per cessament d'activitat per als afectats per la declaració de l'estat d'alarma, a la qual tindran dret entre altres els socis treballadors de les cooperatives de treball associat que hagen optat pel seu enquadrament com a treballadors per compte propi en el règim especial de la Seguretat Social (art. 17.6), sempre que complisquen amb els requisits previstos en l'art. 17.2. També adopta mesures de flexibilització dels mecanismes d'ajust temporal de l'activitat per a evitar acomiadaments, estenent aquestes mesures als socis treballadors de cooperatives de treball associat i societats laborals inclosos en el Règim general de la Seguretat Social (arts. 22 a 25). I finalment, estableix certes normes per a fer possible l'activitat dels òrgans socials de les cooperatives, societats laborals, associacions, fundacions i altres societats, en temps de confinament; en particular, com reunir-se i prendre acords els seus òrgans socials, i entre altres, l'acord d'aprovació dels comptes de l'exercici i la proposta d'aplicació del resultat (art. 40).

6.2. El **R.D-Llei 10/2020** regula un permís retribuït recuperable per a les persones treballadores per compte d'altri, excepte les que presten els serveis essencials que preveu l'annex; les afectades per un ERTE; les que es troben en situació d'incapacitat temporal o el contracte de la qual es trobe suspès per causa legalment prevista i els que poden continuar prestant els seus serveis tele treballant (art.1). Tampoc s'aplicarà aquesta norma als socis i sòcies treballadors o de treball de les cooperatives (Criteri Interpretatiu 1-2020 pel qual s'aclareix l'anterior R.D-Llei 10/2020.

6.3. El **R.D-Llei 11/2020** adopta diverses mesures en favor dels treballadors, consumidors i col•lectius vulnerables, i altres necessàries per a sostindre l'activitat econòmica, com: moratòries en el pagament de deutes i préstecs hipotecaris (art. 19), cotitzacions socials o deutes amb la Seguretat Social (arts. 34-35) o ajornament en la devolució de préstecs concedits per Comunitats Autònomes i entitats locals (art. 50). També s'aprova un Programa d'ajudes per a facilitar una solució habitacional a persones vulnerables (víctimes de violència de gènere, desnonades, sense llar, etc.), i administracions públiques, empreses públiques, entitats sense ànim de lucre, d'economia col•laborativa o similars, sempre sense ànim de lucre, l'objecte del qual siga dotar d'una solució habitacional a aquelles persones i per compte de les mateixes (art. 11); i es modifica el programa de foment del parc d'habitatge en lloguer per a incorporar un nou supòsit, que permeta destinar les ajudes a la compra d'habitatges per part de les Administracions Públiques, organismes públics i altres entitats de dret públic, així com empreses públiques i entitats del tercer sector sense ànim de lucre, a fi d'incrementar el parc públic d'habitatges destinats al lloguer o cessió en ús social (art. 12).

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa, nº 98, març de 2020

El número 98 de 'CIRIEC-Espanya, revista d'economia pública, social i cooperativa' inclou deu articles, entre d'altres sobre la necesitat d'implementar ecosistemes d'emprenedoria en Economia Social; el paper de la universitat amb vista a una emprenedoria basada en el coneixement tecnològic i els valors; mesures de foment de l'economia social, com la gallega Red Eusumo; les inversions d'impacte social com a estratègia de finançament innovador per a l'economia social; el quadre de comandament integral per a la gestió de l'impacte social en organitzacions d'ocupació inclusiu; les cooperatives d'agricultura familiar com a forma de desenvolupament sostenible; la consolidació de les empreses recuperades pels seus treballadors en l'Argentina; acompanyament i formació en les empreses d'inserció, i el complement demogràfic per maternitat en el marc de les polítiques d'igualtat.

BENGOETXEA, A. y FAJARDO, G. (Coords.): *La inclusión socio-laboral de colectivos vulnerables en las empresas de economía social*, CIRIEC-España, Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa, nº 36, juni de 2020

Està disponible el número 36 de 'CIRIEC-Espanya, revista jurídica d'economia social i cooperativa'. Es tracta en aquest cas d'un monogràfic sobre 'La inclusió sociolaboral de col·lectius vulnerables en les empreses d'economia social', coordinat pels professors Aitor Bengoetxea (Universitat del País Basc) i Gemma Fajardo (Universitat de València). La publicació està accessible en la pròpia web de la revista: www.ciriec-revistajuridica.es. Segons expliquen els seus coordinadors, el monogràfic sorgeix de la Trobada internacional d'investigadors celebrada al setembre de 2019 a València per analitzar aquesta temàtica, trobada organitzada pel projecte d'investigació Ecosocial2020. El número consta de 12 articles. Comença amb un acostament general, on Aitor Bengoetxea analitza el "voluble concepte" de les persones i grups vulnerables, i el règim jurídic bàsic de les mesures per al seu accés a l'ocupació. A continuació, els articles següents estudien instruments específics dissenyats per a la inclusió sociolaboral de les persones amb discapacitat: els centres especials d'ocupació, entre ells els de forma jurídica de cooperativa d'iniciativa social, i les empreses d'inserció. El monogràfic inclou cinc estudis que ofereixen experiències específiques d'economia social inclusiva en diversos territoris (País Basc, Itàlia, Grècia, Portugal i Brasil), i conclou amb l'estudi teòric del concepte d'ocupabilitat. En definitiva, el monogràfic aporta el resultat d'investigacions de caràcter divers, llançant llum sobre les mesures per a fomentar la inclusió sociolaboral dels grups vulnerables, procurant la cohesió social, repte amb dimensió augmentada com a conseqüència de la pandèmia ocasionada per la COVID-19.

CHAVES, R., FAJARDO, G. y MONZÓN, J.L. (Dirs.): *Manual de Economía Social*, Ed. Tirant lo Blanch, 2020

Ha estat publicat en edició impresa i online el primer 'Manual d'Economia Social'. Promogut pel IUDESCOOP, de la Universitat de València, i dirigit pels professors Rafael Chaves, Gemma Fajardo i José Luis Monzón, en el mateix han participat 40 autors de 8 universitats. La professora Teresa Savall ha desenvolupat la tasca de secretària tècnica d'aquesta obra. El Manual, de 484 pàgines, es publica a través de l'editorial Tirant lo Blanch, i amb el suport financer de la Conselleria d'Economia Sostenible de la Generalitat Valenciana. Segons expliquen els seus directors, el Manual té com a primera finalitat ser un suport didàctic bàsic per a estudiants en Economia Social, en particular per als estudiants del Màster oficial en Economia Social de la Universitat de València, així com d'altres màsters i assignatures vinculades a l'economia social, el cooperativisme i el tercer sector en els Graus universitaris valencians i espanyols. El Manual és també d'interès per a estudiants d'altres països, especialment en la seua part de temes transversals de l'economia social (fonaments, polítiques públiques, dret o direcció d'empreses), així com per a professionals de sector i responsables de l'administració pública i de organismes internacionals. Els autors són tots ells experts cadascun en la seua matèria, sent majoritàriament professors del Màster del IUDESCOOP. Entre les persones expertes de prestigi internacional s'ha comptat amb la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas (Univ. de Jaén), i la vicepresidenta, Carmen Marcuello (Univ. de Saragossa).

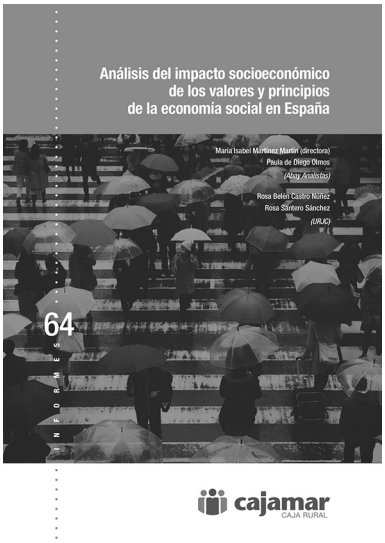

MARTÍNEZ MARTÍN, M.I. (Dir.): *Análisis del impacto socioeconómico de los valores y principios de la economía social en España*, Publicaciones Cajamar, 2020

L'objectiu d'aquest llibre és visibilitzar i quantificar la contribució diferencial que, a través d'un creixement econòmic més sostenible, realitza l'economia social pel conjunt de la societat. És a dir, realitza una anàlisi d'impacte que permet conèixer millor les implicacions que els principis de l'economia social té sobre la societat i arribar a una valoració econòmica dels mateixos. L'anàlisi plantejat és continuïtat, en gran mesura, del recollit en la publicació 'L'impacte socioeconòmic de les entitats d'economia social' (Martínez et al., 2011, 2013) però inclou una definició més àmplia d'economia social i altres millores metodològiques. L'economia social, les seues empreses i organitzacions han demostrat al llarg dels anys i de les diferents crisis la seua capacitat per resistir i recuperar-se. La missió per a la qual han estat fundades, els principis i valors que inspiren el seu funcionament diari i la seua particular fórmula de governança les fa no només més resistents a les crisis, sinó també més resilients, és a dir, més flexibles i capaços de enfortir-se en condicions adverses. Aquest llibre aporta una visió de totes aquestes característiques, tant en la seua vessant qualitativa com a la quantitativa, posant de manifest el paper de l'economia social en aquelles àrees econòmiques, socials i territorials on aporta un valor insubstituïble i, en entorns adversos com els actuals, un paper que les convertiran en actors fonamentals en el manteniment del teixit socioeconòmic del país. El llibre està disponible al web https://www.publicacionescajamar.es/.

CEPES: *La contribución de la Economía Social a los Objetivos de Desarrollo Sostenible. 4º Informe*, 2019

L'Economia Social és un actor central de l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible aprovada per Nacions Unides. Així es posa de manifest també en aquest nou informe de CEPES, que aborda com l'economia social és un motor d'aquesta agenda transformadora i com contribueix a fer realitat els 17 ODS. El document reflecteix, a través de 50 iniciatives concretes, com aquestes empreses actuen en els territoris, desentranyant a més el seu paper en les polítiques de cooperació al desenvolupament. Segons els resultats de l'informe, l'economia social està "a l'avantguarda" de l'Agenda 2030, aportant un model basat en valors. Està compromesa especialment amb els ODS relacionats amb l'ocupació decent i el creixement inclusiu (ODS 8); l'educació de qualitat inclusiva i equitativa (ODS 4), i la igualtat de gènere (ODS 5). A més, destaca el seu compromís amb les pautes de consum i de producció sostenibles (ODS 12); la lluita contra el canvi climàtic (ODS 13) i el compromís amb la vida saludable i el benestar per a tots (ODS 3). L'estudi està disponible a la secció de 'Publicacions' del web de CEPES.

SERRANO, Eloi (Coord.): *Introducció a l'economia y l'empresa social*, Icaria, 2019

El llibre vol ser una primera aproximació a la gestió de cooperatives i empreses d'economia social. Té el valor afegit de combinar aspectes teòrics amb experiències reals. En aquesta direcció, l'obra pretén ser una eina útil per a aquelles persones que vulguin conèixer l'economia social i un primer esbós sobre alguns dels elements més característics de la gestió de les cooperatives. Per aquet llibre, l'Eloi Serrano ha coordinat un equip del Tecnocampus (centre adscrit a la Universitat Pompeu Fabra) on hi ha l'única Càtedra d'Economia Social que hi ha a Catalunya i que s'orienta a difondre i estudiar un sector que ocupa al voltant del 10% del PIB i que treballa a partir de paradigmes inclusius i democràtics, els quals situen la persona com a eix vertebrador i el diner com a instrument més que com a finalitat.

GÓMEZ, María Luisa (Coord.): *El Tercer Sector de Acción Social en España 2019, Nuevos horizontes para un nuevo contexto sociopolítico*, Plataforma de ONG de Acción Social

La Plataforma d'ONG d'Acció Social (POAS) i la Plataforma del Tercer Sector han presentat l'estudi 'El Tercer Sector d'Acció Social a Espanya 2019: Nous horitzons per a un nou context sociopolític', una fotografia de les entitats d'acció social que mostra la situació d'un sector que treballa en xarxa i que està a la banda de les persones més vulnerables al nostre país. L'informe ha estat coordinat per la directora de la Plataforma d'ONG d'Acció Social, María Luisa Gómez Crespo, i la seua direcció científica ha anat a càrrec de Manuel Pérez Yruela (IESA-CSIC) i Gregorio Rodríguez Cabrero (Universitat d'Alcalá). L'informe s'ha realitzat a partir d'una enquesta a una mostra representativa d'entitats del Tercer Sector d'Acció Social (TSAS), prenent com a referència el Directori de POAS, compost per un fitxer de més de 7.200 entitats. Segons afirma l'Informe, el TSAS es troba en una "etapa avançada de consolidació", que es caracteritza també per ser una etapa de "creixement i rejoveniment institucional", a causa de l'aparició d'un bon nombre de noves entitats. El 56,5% de les entitats del TSAS s'han creat en els últims vint anys. L'informe es pot descarregar a la secció d'Estudis del Tercer Sector del web de la Plataforma d'ONG.

ÁLVAREZ, J.F. y LÓPEZ, S. (Eds.): *Estudio de casos de Gestión. Aportes para la comprensión del quehacer cooperativo en su dinámica empresarial*, CIRIEC-Colombia, 2019

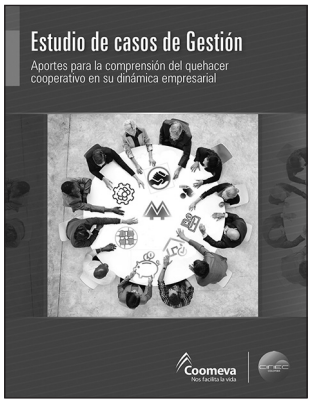

Amb el propòsit de repensar i enfortir els processos d'incidència educativa de l'economia social i solidària, un grup de directius de Coomeva i de CIRIEC-Colòmbia es van reunir a diferents esdeveniments, que involucraven la seua presència a l'agenda cooperativa colombiana. D'aquestes trobades va sorgir la iniciativa d'articular un equip per a la discussió, lectura i reflexió d'alguns documents que puguin servir de conductors per a l'enfortiment de programes educatius de Coomeva, i alhora que aprofiten per a l'abordatge d'estudis per part de CIRIEC-Colòmbia. El resultat de tal exploració va ser la formalització d'un primer estudi, per a generar continguts d'identitat cooperativa, i motivar anàlisi aplicats a les conjuntures de les organitzacions cooperatives enfront de les temàtiques que l'equip de Lideratge Extraordinari de Coomeva maneja. Aquest document pretén servir de manual per a la gestió d'organitzacions cooperatives des de l'estudi de múltiples casos (15), on es busquen identificar les lliçons apreses dels treballs de camp dels investigadors.

STOESSEL-RITZ, J. y BLANC, M. (Dirs): *Comment former à l'économie sociale et solidaire ?*, Presses Universitaires de Rennes, 2020

Aquest llibre prové del I Fòrum Internacional de ESS: "Com formar-se en ESS? Compromís, ciutadania, desenvolupament "(Marràqueix, maig de 2017). Va reunir a participants de 22 països d'el Nord i de Sud, el que va permetre trobar un llenguatge comú per descompartimentar i co-construir el coneixement de l'ESS. Segons s'afirma en el llibre, l'economia social i solidària (ESS) és una utopia concreta ancorada en una ètica de justícia, equitat i solidaritat. No busca guanys ni competència, sinó la satisfacció de les necessitats socials a través de la cooperació. La implementació de l'ESS es basa en una pedagogia oberta a la societat, promovent l'aprenentatge en el camp i combinant els coneixements d'investigadors, professionals, residents i ciutadans.

FUNDACIÓN ONCE: *Informe general Odismet*, nº 5, Observatorio sobre discapacidad y mercado de trabajo en España, 2020

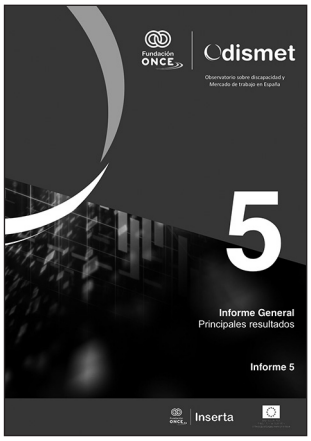

La taxa d'ocupació de les persones amb discapacitat (25,5%) segueix estant molt allunyada de la de la població en general, que se situa en el 65,9% establint-se així una diferència de més de 40 punts percentuals. Només una de cada quatre persones amb discapacitat té feina. Són dades d'abans de la crisi sanitària, que també està impactant en el col·lectiu de persones amb discapacitat. Abans de la pandèmia, més de 1.250.000 persones amb discapacitat estaven inactives laboralment. Aquests són algunes de les dades que recull l'Informe nº 5 de l'Observatori Odismet, sobre Discapacitat i Mercat de Treball, de Fundació ONCE. L'informe exposa els resultats de la radiografia sobre la realitat laboral de les persones amb discapacitat al país, amb l'objectiu d'analitzar el futur de la seua ocupabilitat després de la pandèmia.